

ΠΛΑΤΩΝ
λάχης

εισαγωγή
μετάφραση - σχόλια
Β. ΤΑΤΑΚΗΣ

ΔΑΙΔΑΛΟΣ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Λ Α Χ Η Σ

[Ἡ ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ]

ΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ, ΠΑΙΔΕΣ
ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΗΣΙΟΥ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ

- 78a I. ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ. Τεθέασθε μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν ἄπολοις, ὃ Νικία τε καὶ Λάχης· οὗ δ' ἕνεκα ὑμᾶς ἐκέλευσαμεν συνθεάσασθαι ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, τότε μὲν οὐκ εἶπομεν, νῦν δ' ἔροῦμεν. ἡγούμεθα γὰρ χρῆναι πρὸς γε ὑμᾶς παρηγοιάζεσθαι. εἰσι γὰρ τινες οἱ τῶν τοιούτων καταγελῶσι, καὶ ἐάν τις αὐτοῖς συμβουλευέσθαι, οὐκ
- b ἂν εἰποιεν ἃ νοοῦσιν, ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ συμβουλευόμενον ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν· ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἱκανοὺς γινῶναι καὶ γνόντας ἀπλῶς ἂν εἰπεῖν ἃ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλὴν
- 179a περὶ ὧν μέλλομεν ἀνακοινουῖσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο, περὶ οὗ πάλαι τοσαῦτα προοιμιάζομαι, τόδε. ἡμῖν εἰσὶν νείεις οὗτοι, ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης, ἐμὸς δὲ αὐτῶν πατῆρων δὲ καὶ οὗτος ὄνομ' ἔχει τοῦμοῦ πατρὸς· Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν τούτων δέδοκται ἐπιμελεσθῆναι ὡς οἴον τε μάλιστα, καὶ μὴ ποιῆσαι ἕπερ οἱ πολλοὶ, ἐπειδὴ μετὰ καιρὸν γέγονεν, ἀνεῖναι αὐτοῦς δ τι βούλονται ποιεῖν, ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἀρχεσθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθ' ὅσον οἰοί τ' ἔσμεν. εἰδότες οὖν καὶ ὑμῖν νείεις ὄντας, ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν,
- b εἴπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιτο ἀριστοὶ· εἰ δ' ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχίκατε τὸν νοῦν τῷ τοιοῦτῳ, ὑπομνήσοιτες ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ

1) Εἶχαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τὴ συνήθεια νὰ δίνουν τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ σὺ ἐγγόνι. Ὁ γιὸς τοῦ Λυσίμαχου «ἔδοξεν ἀμαθῆς εἶναι» (Θεαίτητος, 150e).

Λ Α Χ Η Σ

[Ἡ ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ]

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, [ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ, ΠΑΙΔΕΣ
ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΗΣΙΟΥ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ

I. ΑΥ. Εἶδате, καὶ σὺ Νικία, καὶ σὺ Λάχη, τὸν ὀπλισμένον 178a

νὸν ἄνδρα στὴν ἐπίδειξί του. Γιὰ ποῦ λόγῳ ὁμοῦ σᾶς παρακινήσαμε καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Μελησίας ἐδῶ νὰ παρευρεθῆτε σὲ τοῦτο τὸ θέαμα μαζί μας, δὲ σᾶς εἶπαμε τότε.

Προοίμιο

Θὰ σᾶς ποῦμε τώρα· γιατί φρονοῦμε ὅτι μὲ σᾶς πρέπει νὰ εἶμαστε εὐκρινεῖς. Ὑπάρχουν, ἀλήθεια, μερικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ περιγελοῦν τὰ τέτοια θεάματα, ποὺ ὁμοῦ, ἂν κανεῖς τοὺς συμβουλευτῆ, δὲ θάλεγαν ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν στὸ νοῦ τους. Προσπαθώντας νὰ εἰκάσουν τὴ γνώμη ἐκείνου ποὺ τοὺς συμβουλεύεται, λέγουν ἄλλα, ἀντίθετα μὲ ὅ,τι σκέπτονται. Ἐπειδὴ ἡμεῖς θεωροῦμε ὅτι σεῖς καὶ ἱκανοὶ εἰστε νὰ κρίνετε καί, ἅμα σχηματίζετε γνώμη, θὰ μᾶς πῆτε ἐλευθερά ὅ,τι σκέπτεστε, γι' αὐτὸ σᾶς καλέσαμε νὰ ἐξετάσουμε μαζί τὸ ζήτημα γιὰ τὸ ὅποιο θὰ ζητήσωμε τὴ γνώμη σας. Ἐκεῖνο λοιπὸν γιὰ τὸ ὅποιο ἀπὸ ἄρα τώρα τόσο μακρὸ προοίμιο σᾶς κάνω, εἶναι τοῦτο. 179a

Τοῦτο ἐδῶ εἶναι γιὸς μας, αὐτὸς γιὸς τοῦ Μελησία ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ πάπου του, Θουκυδίδης, καὶ δικὸς μου πάλι εἶναι τοῦτος ἐδῶ· ἔχει κι αὐτὸς τὸ ὄνομα τοῦ πάπου του, τοῦ πατέρα μου· τὸν ὀνομάζομε Ἀριστείδῃ (*). Ἐμεῖς λοιπὸν εἶμαστε ἀποφασισμένοι νὰ τοὺς φροντίσωμε ὅσο γίνεται περισσότερο, καὶ νὰ μὴ κάμωμε ὅπως οἱ περισσότεροι, μόλις φτάσουν στὴν πρώτη ἐφηβικὴ ἡλικία νὰ τοὺς ἐπιτρέψωμε νὰ κάνουν ὅ,τι τοὺς ἀρέσει, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὥρα ἀκριβῶς τούτῃ νὰ ἀρχίσωμε νὰ τοὺς φροντίσωμε ὅσο μᾶς ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις μας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ξέρομε ὅτι καὶ σεῖς ἔχετε γιὸς, σκεφτήκαμε ὅτι θὰ ἔχετε μελετήσει, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, μὲ ποῖο τρόπο, ἂν τοὺς φροντίσετε, θὰ γίνονταν ἀριστοὶ πολῖτες. Ἄν πάλι δὲν ἔχετε στρέψει τὴν προσοχὴ σας στὸ σοβαρὸ τοῦτο ζήτημα, θὰ σᾶς ὑπεθυμίσωμε ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀμελήτε, καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσωμε

παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμελεῖναι τινα ποιήσασθαι τῶν νέων κοινῇ μεθ' ἡμῶν.

11. Ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ' ἔδοξεν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκούσαι, κἄν ἢ ἄλλῳ μακρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὄδε, καὶ ἡμῖν τὰ μεράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρηγοιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἐκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρός, πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ ἐργάσαντο· καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικούντες τὰ τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆσδε πόλεως· ἡμέτερα δ' αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὅπαισιν ἡμέτερά τε τοῦσδε καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν ὅτι ἡμᾶς μὲν εἶον τρωτῶν, ἐπειδὴ μεράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον· καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνόμεθα, λέγοντες ὅτι, εἰ μὲν ἀμελήσοσιν ἑαυτῶν καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλείεις γενήσονται, εἰ δ' ἐπιμελήσονται, τάχ' ἂν τῶν ὀνομάτων ἀξιοὶ γένοιτο ἃ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασὶ πείσεσθαι· ἡμεῖς δὲ δὴ τοῦτο σκοποῦμεν, τί ἂν οὐτοὶ μαθόντες ἢ ἐπιτηδεύσαντες δὲ τι ἀριστοὶ γένοιτο. εἰσηγήσατο οὖν τις ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι κἀνὸν εἴη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐν ὄπλοις μάχεσθαι· καὶ ἐπήγει τοῦτον οὖν τῶν ἡμῶν θεάσασθε ἐπιδεικνόμενον, κἄτ' ἐκέλευε θεάσασθαι. ἔδοξε δὴ χρῆσθαι αὐτοῦς τε ἐλθεῖν εἰς θέαν τάνδρος καὶ ὑμᾶς συμπαραλαβεῖν ἅμα μὲν συνθεατάς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ κοινωνοὺς, ἐὰν βούλησθε, περὶ ἑ τῆς τῶν νέων ἐπιμελείας. ταῖτ' ἔστιν ἃ ἐβουλόμην ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. ἤδη οὖν ὑμέτερον μέρος συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτου τοῦ μαθήματος, εἴτε δοκεῖ χρῆσθαι μανθάνειν εἴτε μή, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, εἰ τι ἔχετε ἐπαινεῖσαι μάθημα νέῳ ἀνδρὶ ἢ ἐπιτήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν ὁποῖόν τι ποιήσετε.

180a
111. ΝΙ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Λυσίμαχε καὶ Μελησία, ἐπιπῶ τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν καὶ κοινωνεῖν ἔτοιμος, οἶμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε.

1) Δὲν ἔβρωμε τίποτα γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Λάχη. Τὸ γιὸ τοῦ Νικία, Νικῆρατο, τὸν ἐθανάτωσαν οἱ τριάκοντα (Ξενοφώντας Ἑλληνικά II, 3, 39 καὶ Διόδωρος XIV, 5, 5).

2) Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη μεγάλη συμμαχία ἑλληνικῶν πόλεων, ὅστερα ἀπὸ τὰ Μηδικά, μὲ ἀρχηγὸ τῆς τὴν Ἀθήνα.

3) Βλέπε: Μένων, 94c καὶ 94e.

νὰ ἐνδιαφερθῆτε γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν σας (1) μαζί μὲ μᾶς.

11. Ἀπὸ ποῦ μᾶς ἦλθαν τοῦτες οἱ σκέψεις ἐξίζειν ἀκούστε, καὶ σὺ Νικία, καὶ σὺ Λάχη, καὶ ἄς εἶναι λίγο πολλά. Νᾶ, ἐγὼ καὶ ὁ Μελησίας ἀπὸ δῶ τρώμε μαζί καί, σὸ πλάγι μᾶς, μαζί μᾶς καὶ οἱ γιοί μας. (Ὅπως ἀκριβῶς σᾶς εἶπα καὶ στὴν ἀρχή, θὰ εἴμαστε μαζί σας εὐλακρῆς. Καθὼς λοιπὸν ἀπὸ μᾶς ἔχει νὰ διηγηθῆται στοὺς νεανίσκους γιὰ τὸν δικὸ του πατέρα πολλές καὶ καλὲς πράξεις, ὅσα ἔργα ἔκαμαν καὶ στὸν πόλεμο καὶ στὴν εἰρήνη, ἵταν διοικούσαν τοὺς συμμάχους (2) καὶ τὴν πόλη. Δικὰ μᾶς ὅμως ἔργα κανεῖς ἀπὸ τοὺς δῶ μᾶς δὲν ἔχει νὰ λέγῃ (3).) Γι' αὐτὸ δὲ καὶ κάποια ντροπὴ αἰσθανόμεστε ἀπέναντι τῶν παιδιῶν μᾶς καὶ μὲ τοὺς πατέρας μᾶς τὰ βάζομε, γιὰτι ἐμᾶς, μόλις γενήκαμε ἐφηβοί, μᾶς ἄφησαν νὰ ζοῦμε ὅπως θέλαμε καὶ ἀσχολοῦνταν μὲ τίς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων. Αὐτὰ ἀκριβῶς ἀνατιπῶσθε οὗ τοῦτους ἐδῶ τοὺς νεανίσκους καὶ τοὺς λέμε ὅτι, ἂν δὲν φροντίσουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ δὲν μᾶς ἀκούσουν, θὰ γίνουν ἄσημοι, ἐνῶ ἂν φροντίσουν, μποροῦ νὰ γίνουν ἀντάξιοι τοῦ ὀνοματός των.

Οἱ γιοί μᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θὰ μᾶς ἀκούσουν· ἐμεῖς πάλι ἐξετάζομε τοῦτο δῶ : τί σπουδὴ ἂν ἔκαναν καὶ τί δρόμο ζωῆς ἂν ἀκολουθοῦσαν, θὰ γίνονταν, ὅσο τὸ δυνατόν, ἀριστοὶ ἄνθρωποι. Κάποιος λοιπὸν μᾶς ἔδωσε τὴν ἰδέα ὅτι καὶ τούτῃ ἡ σπουδὴ, ἢ ὀπλομαχητικὴ, θὰ ἦταν καλὴ γιὰ τὸ νέο νὰ τὴ μάθῃ. Καὶ μᾶς παينوῦσε αὐτόν, ποῦ πρὶν τὴν παρακολουθήσατε τὴν ἐπίδειξή του, καὶ μᾶς παρῶτρνε νὰ τὸν δοῦμε. Ἔτσι εἶναι ποῦ σκεφτήκαμε ὅτι καλὸ εἶναι καὶ μεις νερθοῦμε νὰ τὸν δοῦμε καὶ σᾶς νὰ πάρουμε μαζί μᾶς συνθεατάς καὶ τὴν ἴδια ὥρα καὶ συμβούλους, καὶ ἂν θέλετε, καὶ συντρόφους σὸ ζήτημα τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἀγοριῶν μᾶς.

Αὐτὰ εἶναι ὅσα θέλαμε νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμε. Σειρὰ 180a
σας τώρα νὰ μᾶς συμβουλευέτε καὶ γιὰ τὸ μάθημα αὐτό, ἂν νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ τὸ σπουδᾶσουν ἢ ὄχι, καὶ γιὰ τὰ ἄλλα, ἂν δηλαδὴ ἔχετε νὰ συστήσετε καμμιά σπουδὴ ἢ καμμιά ἀσχολία κατάλληλη γιὰ νέο, καὶ γιὰ τὴ συνεργασία νὰ μᾶς πῆτε, τί θὰ κάμετε.

111. ΝΙΚΙΑΣ. Ἐγὼ, Λυσίμαχε καὶ Μελησία, καὶ ἐπιδοκιμάζω τὴν ἰδέα σας καὶ ἔτοιμος εἶμαι νὰ συνεργαστῶ μαζί σας. Φαντάζομαι τὸ ἴδιο καὶ ὁ Λάχης ἀπὸ δῶ.

b ΛΑ. Ἐπιθυμῶ γὰρ οἶσι, ὦ Νικία. ὡς δ' ἔγε ἔλεγεν ὁ Ἀν-
 σίμαχος ἄξιον περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Με-
 λησίου, πάνν μοι δοκεῖ εὐ εἰρηθῆναι καὶ εἰς ἐκεῖνους καὶ
 εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττου-
 σιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταῦτα συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει,
 καὶ περὶ παίδων καὶ περὶ τάλλα ἴδια, ὀλιγῶρος τε καὶ
 ἀμελῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὐκ καλῶς λέγεις, ὦ Ἀνσί-
 μιχε· ὅτι δ' ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρακαλεῖς ἐπὶ τῆν τῶν
 c νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτης δὲ τόνδε οὐ παρακαλεῖς,
 θιμωζῶ, πρῶτον μὲν ὄντα δημότην, ἔπειτα ἐνταῦθα αἰεὶ
 τὰς διατριβὰς ποιοῦμενον, ὅπου τί ἐστι τῶν τοιούτων ἂν
 οὐ ζητεῖ, περὶ τοῦ νέου ἢ μᾶθημα ἢ ἐπιτήδευμα καλόν.
 ΛΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λάχη; Σωκράτης γὰρ ὄδε τι-
 νός τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποιήται;

ΛΑ. Πάνν μὲν ὄν, ὦ Ἀνσίμαχε.

ΝΙ. Τοῦτο μὲν σοι κἂν ἐγὼ ἐχομι εἰπεῖν οὐ χεῖρον
 Λάχης· καὶ γὰρ αὐτῶ μοι ἔναγχος ἄνδρα προὔξενος
 d τῶν νεῶν διδάσκαλον μουσικῆς, Ἄγαθοκλέους μαθητῆν Λά-
 μωνα, ἄνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τῆν μουσικῆν, ἀλλὰ
 καὶ ἅλλα ὅποσα βούλει ἀξίον συνδιατρίβειν τηλικούτοις
 νεανίσκοις.

IV. ΛΥ. Οὗτοι τι, ὦ Σωκράτες τε καὶ Νικία καὶ
 Λάχη, οἱ ἥλικιο ἐγὼ ἐτι γινώσκωμεν τοὺς νεώτεροους, ἅτε
 κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβοντες; ὑπὸ τῆς ἡλικίας; ἀλλ' εἴ
 τι καὶ σὺ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῶδε τῶ σαύτου
 e δημότη ἀγαθὸν συμβουλεύσαι, χεῖρ συμβουλεύειν. δίκαιος
 δ' εἶ· καὶ γὰρ πατρικός ἡμῖν φίλος τυγχάνει ὄν' ἀεὶ γὰρ
 ἐγὼ καὶ ὁ σὺς πατήρ ἔταιρω τε καὶ φίλω ἤμεν, καὶ πρότε-
 ρον ἐκεῖνος ἔτελευτήσας, πρὶν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. περιφέρει
 δὲ τίς με καὶ μνήμη ἄξιον τῶνδε λεγόντων; τὰ γὰρ μερά-
 κια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἰκοὶ διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέ-
 νηται Σωκράτους καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μόνον πώ-
 ποτε αὐτοῦς ἀνηρώτησα, εἰ τὸν Σωφρονίσκου λέγοντι.

1) Γνωστὸ πρόσωπο τοῦ πέμπτου αἰῶνα· στενός, φαίνεται, ἦταν
 οἱ σχέσεις του με τὸν Περικλῆ (Πλάτωνος Ἄλκιβ. I, 118c, Πλουτάρχου
 Περικλῆς 4). Τὸν Ἄγαθοκλῆ, ποῦ ἦταν ἴσως δάσκαλος τοῦ Πινδάρου,
 ὁ Πρωταγόρας τὸν ὀνομάζει «μέγαν σοφιστῆν» (Πλάτωνος Πρωταγό-
 ρας 316c). Μαζὶ με τὸν Ἄγαθοκλῆ καὶ ἄλλους πολλοὺς δασκάλους
 τῆς μουσικῆς, σοφιστὰς ὀνομάζει ὁ Πρωταγόρας καὶ τὸν Ὀμηρο, τὸν
 Ἡσίοδο καὶ τὸν Σιμωνίδη. Ὡς τὸν πέμπτο αἰῶνα, ἀθήθεια, ἢ ποίηση
 καὶ ἡ μουσικὴ ἦταν πραγματικὰ οἱ παιδαγωγοὶ τῶν Ἑλληνοπαίδων.

ΛΑΧΗΣ. Σωστὰ τὸ φραντῆσαι, Νικία. Γιατί αὐτὸ
 ποῦ πρὶν λίγο ἔλεγε ὁ Ἀνσίμαχος γιὰ τὸ δικὸ του πατέρα
 καὶ γιὰ τὸν πατέρα τοῦ Μελησία, νομίζω ὅτι πολὺ καλά
 εἰπῶθηκε καὶ γιὰ κείνους καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ ὄλους ὅσοι
 ἀσχολοῦνται με τὰ κοινά. Σὲ ὄλους πραγματικὰ συμβαίνει
 αὐτὸ ποῦ λέγει ὁ Ἀνσίμαχος· καὶ τὰ παιδιὰ τους καὶ τῆς
 ἰδιωτικῆς τους ὑποθέσεις τὰ παραμελοῦν καὶ δὲν τὰ φρον-
 τίζου. Αὐτὰ λοιπὸν καλά τὰ λές, Ἀνσίμαχε. Παραξενεύομαι
 ὅμως ποῦ καλεῖς ἐμᾶς συμβούλους γιὰ τῆν ἀγωγή τῶν νεα-
 νίσκων καὶ δὲν καλεῖς αὐτὸν ἐδῶ τὸν Σωκράτη, ποῦ πρῶτα
 c πρῶτα εἶναι συνδημότης σου, ἔπειτα περὰ πάντα τὸν καιρὸ
 του ἐκεῖ ποῦ κἀτι μπορεῖ νὰ βρισκεται ἀπὸ αὐτὰ ποῦ σὺ ζητεῖς
 γιὰ τοὺς νέους, ἢ μᾶθημα ἢ καλὴ ἀσχολία.

ΛΥ. Πῶς λές, Λάχη; Αὐτὸς ἐδῶ ὁ Σωκράτης ἔχει,
 ἀθήθεια, ἀσχοληθῆ με τέτοια πράγματα;

ΛΑ. Βεβαίωτατα, Ἀνσίμαχε.

ΝΙ. Αὐτὸ θὰ μποροῦσα καὶ ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ βεβαίωσω, δεῖ
 λιγώτερο ἀπὸ τὸν Λάχη. Σὲ μὲνα τὸν ἴδιο τώρα τελευταία
 σύστησε δάσκαλο τῆς μουσικῆς γιὰ τὸ γιό μου, τὸν Δά-
 μωνα (1), τὸν μαθητῆ τοῦ Ἄγαθοκλῆ, τὸν πῶ χαριτωμένο
 d ἄνθρωπο, δεῖ μόνον γιὰ τῆ μουσικῆ, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα ἄλλα
 θέλεις ἀξίον νὰ συναναστρέφεται νέους αὐτῆς τῆς ἡλικίας.

IV. ΛΥ. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡλικίας μου, Σωκράτη καὶ Νικία
 καὶ Λάχη, δὲν γνωρίζομε τοὺς νεώτεροους· γιατί τὰ χρόνια μᾶς
 ἀναγκάζου νὰ περνοῦμε τὸν περισσότερο καιρὸ στὸ σπίτι.
 Μὰ ἂν καὶ σὺ, παιδί τοῦ Σωφρονίσκου, ἔχεις κάποια καλὴ
 συμβουλή νὰ δώσης στὸ δικὸ σου συνδημότη, πρέπει νὰ τὸ
 e κάμης. Θὰ εἶναι καὶ δίκαιο, ἀφοῦ τυχαίνει νὰ μοῦ εἶσαι
 φίλος ἀπὸ τὸν πατέρα σου. Γιατί ἐγὼ καὶ ὁ πατέρας σου
 ἤμαστιαν πάντα φίλοι καὶ πάντα μαζὶ. Ὁ θάνατος τὸν βρῆκε
 ἐκεῖνον πρὶν ἔλθῃ σὲ καμμιὰ διαφορὰ μαζὶ μου. Μοῦ ἔργονται
 ὅμως τώρα στὸ νοῦ καὶ κάποια πρόσφατα λόγια τῶν παιδιῶν
 μας· τοῦτο ἐδῶ, ἀθήθεια, οἱ νεανίσκοι, ὅταν κουβεντιάζου
 στὸ σπίτι μόνου τους, συχνὰ μιλοῦν γιὰ ἓνα Σωκράτη καὶ
 πολὺ τὸν ἐπαινοῦν. Ἄλλὰ ποτὲ ὡς τώρα δὲν τοὺς ρώτησα,
 ἂν ἐννοοῦν τὸ γιό τοῦ Σωφρονίσκου. Μὰ πῆστε μου, παιδιὰ, 181a

Ἐὸς σοφιστῆς ἐδῶ με τῆν καλὴ σιμασία, «ὁ σοφιστῆς, αὐτὸς ποῦ
 κἰνεῖ τὸν νεὸ σοφὸ, τὸν διδάσκει.

181a **ΑΛΛ'**, ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅδ' ἐστὶ Σωκράτης, περὶ οὗ ἐκάστοτε μέμηθε;

ΠΑΙ. Πάνν μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος.

ΑΥ. Εἶ γε νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, οἱ ὄρθοις τὸν πατέρα, ἀριστον ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως καὶ δὴ καὶ οἱ οἰκεία τὰ τε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα.

ΑΑ. Καὶ μὴν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀρίστος γε τάνδρος; ὡς ἐγὼ καὶ ἄλλοι γὰρ αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθούντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φρονίᾳ μετ' ἐμοῦ συναγεῖραι, κἀγὼ σοὶ λέγω ὅτι εἰ οἱ ἄλλοι ἤθελον τοιοῦτο εἶναι, ὀρθῶ ἂν ἡ πόλις ἦν καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πῶμα.

ΑΥ. ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἔπαυός ἐστι κάλος, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖς ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίον πιστεύεσθαι καὶ εἰς ταῦτα εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εἰ οὖν ἴσθι ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀκούων χαίρω ὅτι εὐδοκίμεις, καὶ σὺ δὲ ἡγοῦ με ἐν τοῖς γ' εὐνοῦστατόν σοι εἶναι. χρῆν μὲν οὖν καὶ πρότερόν σε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς καὶ οἰκείους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ' οὖν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλλως ποιεῖ, ἀλλὰ σύνισθί τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ τούσδε τοὺς νεωτέρους, ὅπως ἂν διασφύζητε καὶ ἄμεις τὴν ἡμετέραν φιλίαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις καὶ ἡμεῖς σε καὶ αἰσθῆ ὑπομνήσομεν· περὶ δὲ ὧν ἠρώμεθα τί φατε; τί δοκεῖ; τὸ μάθημα τοῖς μειρακίοις ἐπιτήδειον εἶναι ἢ οὐ, τὸ μαθεῖν ἐν ὄπλοις μάχεσθαι;

Δ. ὦ ΣΩ. Ἄλλα καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμαχε, ἔγωγε πειράσομαι συμβουλευεῖν ἂν τι δύνωμαι, καὶ αὐτ' ἂν προκαλεῖ πάντα ποιεῖν. δικαιοτάτον μέντοι μοι δοκεῖ εἶναι ἐμὲ νεώτερον ὄντα τάνδε καὶ ἀπειρότερον τούτων ἀκούειν πρότερον τὴν λέγουσιν καὶ μανθάνειν παρ' αὐτῶν· ἐάν δ' ἔχω τι ἄλλο παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα, τότε ἤδη διδάσκω καὶ πείθειν καὶ σὲ καὶ τούτους. ἀλλ', ὦ Νικία, τί οὐ λέγει πότερος ὑμῶν;

ΝΙ. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες. δοκεῖ γὰρ ἐμοὶ ἐ τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶναι ἐπίστασθαι

1) Τὸ Δῆλιο τῆς Βοιωτίας, ὅπου στὰ 424 π.Χ. οἱ Ἀθηναῖοι νικῆθηκαν ἀπὸ τοὺς Θηβαίους. Βλέπε γιὰ τὴ μέχρη: Θουκυδ. IV, 89 κ. ἔ.

αὐτὸς ἐδῶ εἶναι ὁ Σωκράτης, ποῦ τὸν θυμᾶστε σὲ καθὲ κουβέντα σας;

ΠΑΙΔΕΣ. Ναί, καί, πάτερα, αὐτός.

ΑΥ. Εὖγε, μὰ τὴν Ἥρα, Σωκράτη, γιατί κρατᾶς ψηλὰ τὸν πατέρα σου, ποῦ ἦταν ὁ καλύτερος ἀνθρώπος καὶ γι' αὐτὰ χαίρω, ἀλλὰ καὶ γιατί τὰ δικά σου θὰ εἶναι καὶ δικά μας καὶ δικὸ σου πάλι ὅ,τι ἐμεῖς ἔχομε.

ΑΑ. Πρόσπε, Λυσίμαχε, μὴν τὸν ἀφηνίεις. Γιατί ἐγὼ καὶ κάπου ἄλλου τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου νὰ κρατᾶ ψηλὰ ὅ,τι μόνον τὸν πατέρα του, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα. Στὴν ὑποχώρησίν μας ἀπὸ τὸ Δῆλιο (!) βάδιζε μαζί μου, κοντὰ μου. Καὶ σοῦ λέγω ὅτι, ἂν καὶ οἱ ἄλλοι ἤθελαν νὰ εἶναι ὅπως αὐτός, ἡ πατρίδα θὰ στεκοῦταν μὲ τὸ μέτωπο ψηλὰ καὶ δὲ θὰ πάθαινε τότε τέτοιο πείσιμο.

ΑΥ. Ὁραῖος ἀλήθεια ἔπαυος, Σωκράτη, εἶναι αὐτός ποῦ σοῦ κάνουν ἄνδρες ἄξιοι νὰ τοὺς πιστεύω κανεὶς καὶ μάλιστα γι' αὐτὰ τὰ ἔργα γιὰ τὰ ὅποια σὲ ἐπαινοῦν. Νὰ ξέρης λοιπὸν καλὰ ὅτι ἐγὼ ἀκούοντας αὐτὰ χαίρω, γιατί βλέπω νὰ σοῦ ἔχουν τέτοια ἐκτίμηση, καὶ σὺ νὰ μὲ λογαριάζης μέσα σὲ κείνους ποῦ περισσότερο θέλουν τὸ καλὸ σου. Ἔπρεπε, φυσικὰ, καὶ πρὶν νὰ συγνάξης στὸ σπίτι μας καὶ νὰ μᾶς θεωρῆς δικούς σου, ὅπως ἦταν σωστό. Ἀπ' ἐδῶ κι ἐμπρός ὁμως, μὰ καὶ καὶ ξαναγνωρίστηκαμε, μὴν κάμης ἄλλιώδως; ἀλλὰ νὰ μᾶς συναναστρέψαι καὶ νὰ εἰσαι δικός μας καὶ αὐτῶν ἐδῶ τῶν νεώτερων, γιὰ νὰ διατηρῆτε καὶ εἰς τὴ δικὴ μας φιλία. Αὐτὰ βέβαια καὶ σὺ θὰ τὰ κάμης καὶ μεῖς θὰ σοῦ τὰ ξαναθυμῆσωμε συχνά. Τί λέτε ὁμως γιὰ τὸ ζήτημα μὲ τὸ ὅποιο ἀρχίσαμε; ποιά ἡ γνώμη σας; Ἡ ὀλιγαρχικήτι εἶναι ἢ δὲν εἶναι ὠφέλιμο μάθημα γιὰ τοὺς νεανίας;

Δ. ὦ ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Καὶ γι' αὐτὰ, Λυσίμαχε, θὰ προσπαθῆσω νὰ δώσω τὴ γνώμη μου, ὅσο μοῦ εἶναι δυνατόν, καὶ διασῶ με κελεῖς θὰ κάμω. Μοῦ φαίνεται ὁμως ὅτι εἶναι πολὺ σωστό ἐγὼ, ποῦ εἶμαι νεώτερος ἀπὸ τούτους ἐδῶ καὶ ἔχω λιγώτερη πείρα, νὰ ἀκούσω πρῶτα τί λέγουν αὐτοὶ καὶ νὰ διδῶ ἀπ' αὐτούς. Καὶ ἂν ἔγω τίποτε διαφορτικὸ ἀπὸ τίς δικές τους γνώμες, τότε πιά νὰ τὸ παρουσάσω καὶ νὰ προσπαθῶ νὰ πείσω καὶ σένα καὶ αὐτούς. Ἄλλὰ, Νικία, γιατί δὲν μιλά πρῶτα ἕνας ἀπὸ σᾶς;

ΝΙ. Τίποτε δὲν ἐμποδίζει, Σωκράτη. Κατὰ τὴ γνώμη

πολλαχῆ. και γάρ τὸ μὴ ἄλλοθι διατριβεῖν, ἐν οἷς δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ὅταν σχολῆν ἄγωσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ, εὐ ἔχει, ὅθεν και τὸ σῶμα βέλτιον ἴσχει ἀνάγκη—οὐδενός γάρ τῶν γυμνασίων φαιλότερον 182a οὐδ' ἐλάττω πόνον ἔχει—καὶ ἅμα προσήκει μάλιστα ἑλευθέρω τοῦτο τε τὸ γυμνάσιον και ἡ ἱππική· οὐ γάρ ἀγῶνος ἀθλῆται ἔσμεν και ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνου ὁδοι γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ὄργανοις γυμναζόμενοι. Ἐπειτα ὀνήσει μὲν τι τοῦτο τὸ μᾶθημα και ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τάξει δέη μάχεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων· μέγιστον μέντοι αὐτοῦ ὄφελος, ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις και ἤδη τινὰ δέη μόνον πρὸς μόνον ἢ διώκοντα ἀμνομένῳ τινὶ ἐπιθέσθαι ἢ και ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου b ἀμύνασθαι αὐτὸν· οὐ τὰν ὑπὸ γε ἑνός εἰς ὁ τοῦτ' ἐπιστάμενος οὐδὲν ἐν πάθει, ἴσως δ' οὐδὲ ἐπὶ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῇ ἂν ταύτῃ πλεονεκτοί. ἔτι δὲ και εἰς ἄλλον καλοῦ μαθήματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον· πᾶς γάρ ἂν μαθὼν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι ἐπιθυμήσειε και τοῦ ἐξῆς μαθήματος τοῦ περὶ τὰς τάξεις, και ταῦτα λαβῶν και φιλοτιμηθεῖς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρατηγίας ὁμη- c σεῖ· και ἤδη δῆλον ὅτι τὰ τοῦτον ἐχόμενα και μαθήματα πάντα και ἐπιτηδεύματα και καλά και πολλοῦ ἰξία ἀνδρὶ μαθεῖν τε και ἐπιτηδεύσαι, ὡν καθήρησαι' ἂν τοῦτο τὸ μᾶθημα. προσθήσομεν δ' αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκη, ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ και θαρραλεώτερον και ἀνδρεώτερον ἂν ποιήσειεν αὐτὸν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὐτῇ ἢ ἐπιστήμῃ. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν, εἰ και τῷ σμικρότερον δοκεῖ εἶναι, ὅτι και εὐσημονέστερον ἐν ταῦθα οὐ χεῖρ d τὸν ἄνδρα εὐσημονέστερον φανεσθαι, οὐ ἅμα και δεινότερος τοῖς ἐχθροῖς φανέεται διὰ τὴν εὐσημοσύνην. ἔμοι μὲν ὄν, ὦ Λυσίμαχε, ὡσπερ λέγω, δοκεῖ τε χεῖρῃα διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα και δι' ἃ δοκεῖ εἶρηκα Λάχη-

1) Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο οικοδομεῖ και ἀναπτύσσει τὸ θέμα του δείχνει τὸν Νικία καλλιεργημένο, ἀκόμη περισσότερο, φιλοσοφημένο πνεῦμα. Μπορεῖ νὰ ἀγκαλιάζῃ ἐν συνόλω, ἀλλὰ και νὰ ξεχωρίζῃ τὰ τμήματα πού τὸ αποτελοῦν.

μου τοῦτο τὸ μᾶθημα ὄφελει σὲ πολλὰ τοὺς νέους νὰ τὸ ξέρουν. Νὰ μὴν περνοῦν τὸν καιρὸ 9 τὸς οἱ νέοι, ὅταν εἶναι ἐλευθεροί, μὲ τὴν ὀπλομαχητικὴ τὶς ἀσχολίες πού ξέρουμε πὺς τοὺς ἀρέσουν, ἀλλὰ μὲ τούτην, εἶναι πολὺ καλὸ. Ἡ ἀσχολία αὐτῇ θὰ τοὺς δώσῃ, φυσικά, πῖθ δυνατὸ σῶμα, γιατί ἀπὸ καμμιὰ ἄλλη ἀσκησιθ δὲν εἶναι κατώτερη, οὔτε λιγώτερο κόπο θέλει—ἔπειτα ἀρόμοι ἐπάρ πολλὸ στὸν ἐλευθερο ἄνθρωπο και τούτῃ ἡ ἀσκησιθ και ἡ ἱπ- 182a πικῇ. Γιατί για τὸν ἀγῶνα τοῦ ὁποῖου εἴμαστε ἀθλητὲς και για κείνα τὰ πράγματα στὰ ὁποῖα μᾶς προβάλλεται ὁ ἀγῶνας, τοῦτοι μόνο γυμνάζονται, ὅσοι ἀσχοῦνται στὰ ὄργανα τοῦ πολέμου.

Ἐπειτα ἡ σπουδῇ αὐτῇ θὰ ὄφελῃσθαι και στὴν ἴδια τῇ μάχῃ, ὅταν χρειασθῇ νὰ μάχεται κανεὶς μέσα στὴν παράταξι, μαζί μὲ ἄλλους πολλοὺς. Ἡ πῖθ μεγάλη τους δῖμος ὄφέλεια εἶναι, ὅταν διαλυθῶν οἱ γραμμεῖς και εἶναι πῖθ ἀνάγκη ἑνὰς μὲ ἑναρ ἢ καταδιώκοντας νὰ ριχτῆς σὲ κάποιον πού ἀμυνεται, ἢ, στὴν ὑποχώρησιθ, νὰ ἀποκρούσῃς ὁ ἴδιος τὸν ἄλλο πού ἐπιτίθεται. Ἐνας μὲ ἑναρ, τίποτε δὲ θὰ πάθαινε ἐκεῖνος πού ξέρει τὴν ὀπλομαχητικῇ, ἴσως οὔτε και ἀπὸ περισσότερους· μὲ τὴν τέχνη του αὐτῇ θάταν παντοῦ ὁ κερδισμένος. Ἄλλὰ ἢ σπουδῇ τούτῃ προκαλεῖ ἀκόμη τὴν ἐπιθυμία και για ἄλλο καλὸ μᾶθημα. Ὅποιος μᾶθη τὴν ὀπλομαχητικῇ θὰ ἐπιθυμοῦσε τῇ σπουδῇ πού ἔρχεται κατόπι, τῇ σπουδῇ τῆς τακτικῆς. Και ἅμα πᾶρη και αὐτὰ και δοκιμάσῃ εὐχαρίστησιθ σ' αὐτὰ, θὰ κινήσῃ για τῇ σπουδῇ ὅλης τῆς στρατηγικῆς τέχνης. Και εἶναι πῖθ φανερό ὅτι ὅλα τὰ ἀκόλουθα, και μαθήματα και ἀπασχολήσεις, στὰ ὁποῖα θὰ ἄνοιγε τὸ δρόμο ἢ πρώτῃ τούτῃ σπουδῇ, εἶναι ἄμορφα και μεγάλης ἀξίας και νὰ τὰ σπουδάσῃ ἑναρ ἄνδρας και νὰ ἀσχολῆται μ' αὐτὰ (1).

Θὰ κάμωμε ἀκόμη μιὰ ἐχι μικρῇ προσθήκη, ὅτι τούτῃ ἢ μάθησιθ θὰ ἔκανε στὸν πόλεμο κάθε ἄνδρα νὰ ξεπεράσῃ ὄχι λίγῳ τὸν αὐτοῦ του τὸν ἴδιο σὲ θάρρος και σὲ ἀνδρεία. Ἄς μὴ θεωρήσωμε ἀκόμη ἀνάξιο νὰ πούμε, κὶ ἄς τὸ νομίζουαν ἄλλοι μικροί, ὅτι θὰ ἔδινε στὸν ἄνδρα καλύτερη κορμο- 182d στασια ἐκεῖ ἀκριβῶς πού πρέπει νὰ τὴν ἔχη και ἐκεῖ πού μὲ αὐτὴν θὰ φανῇ και πῖθ τρομεροῖς στοὺς ἐχθροὺς.

Ἐγὼ λοιπὸν, Λυσίμαχε, ὅπως ἀκριβῶς εἶπα, ἔχω τῇ γνώμη ὅτι πρέπει νὰ διδάσκωμε τοὺς νέους αὐτὰ τὰ πράγ-

τος δ', εἴ τι παρὰ ταῦτα λέγει, κἄν αὐτὸς ἠδέως ἀκούσασμαι.

VI. ΑΑ. Ἄλλ' ἔστι μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν περὶ ὄνουσιν μανθίματος, ὡς οὐ χρή μανθάνειν πάντα γὰρ ἐπίστασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ ὀπλιτικὸν e τοῦτο, εἰ μὲν ἐστὶ μᾶθημα, ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκοντες, καὶ ὁλον Νικίας λέγει, χρή αὐτὸ μανθάνειν εἰ δ' ἔστι μὲν μὴ μᾶθημα, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι, ἢ μᾶθημα μὲν τυγχάνει ὄν, μὴ μέντοι πάνν σπουδαῖον, τί και δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ εἰς τάδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγὼ τοῦτο, εἰ τι ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους, οἷς οὐδὲν ἄλλο μέλει ἐν τῷ βίῳ ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηθεῦναι, ὅ τι ἂν μαθόντες καὶ ἐπιτηθεύσαντες πλεονεκτοῖεν τῶν ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον. εἰ δ' ἐκείνους ἐλελήθει, ἀλλ' οὐ τούτους γε τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκείνοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις καὶ ὅτι παρ' ἐκείνους ἂν τις τιμηθεῖς εἰς ταῦτα καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πλεῖστ' ἂν ἐργάζοιτο χρήματα, ὥσπερ γε καὶ τραγωδίας ποιητῆς παρ' ἡμῶν τιμηθεῖς. τοιγάρτοι δὲ ἂν οἴηται τραγωδῖαν καλῶς h ποιεῖν, οὐκ ἐξωθεν κύκλω περὶ τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχεται, ἀλλ' εὐθὺς δεῦρο φέρεται καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυται εἰκότως τοὺς δὲ ἐν ὄπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὄρω τὴν μὲν Λακεδαίμονα ἡγούμενους εἶναι ἄβαντον ἰερὸν καὶ οὐδὲ ἄκρω ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλω δὲ περιούνας αὐτὴν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνύμενους, καὶ μάλιστα τούτοις οἱ κἄν αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν προτέρους εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου.

c VII. Ἐπειτα, ὦ Λυσίμαχε, οὐ πάνν ὀλίγοις ἐγὼ τούτων παραγέγονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὄρω οἷοι εἶσιν. ἔξεστι δὲ καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι. ὥσπερ γὰρ ἐπίτηδες οὐδεὶς ἀπόποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ τῶν τὰ ὀπλιτικὰ ἐπιτηθευσάντων. καίτοι εἰς γε τᾶλλα πάντα ἐκ

ματα' εἶπα καὶ γὰρ ποιούς λόγους. Θὰ ἀκούω τώρα μὲ εὐχαρίστηση τὸν Λάχη, ἂν προτείνῃ τίποτε διαφορετικόν.

VI. ΑΑ. Εἶναι βέβαια, Νικία, δύσκολο νὰ πῆ κανεὶς γὰρ ὅποιοδῆποτε μᾶθημα ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸ σπουδάζουν.

Ἐπειδὴ ὑπάρχει ἡ γνώμη ὅτι καλὸ εἶναι νὰ τὰ ξέρῃ κανεὶς ὅλα. Καὶ τοῦτο δὲ τὸ ὀπλομαχητικόν, ἂν εἶναι μᾶθημα, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ δασκαλοὶ του, καὶ τέτοιο ὅπως τὸ λέγει ὁ Νικίας, πρέπει νὰ τὸ σπουδάζῃ κανεὶς. Ἄν ὅμως δὲν εἶναι μᾶθημα, ἀλλὰ μᾶς ἐξαπατῶν αὐτοὶ ποὺ ὑπόσχονται, ἢ ἂν τυγχάνῃ νὰ εἶναι μᾶθημα, ἀλλὰ ὄχι καὶ σπουδαῖο, τί ἀνάγκη τότε νὰ τὸ σπουδάζῃ κανεὶς;

Ὁμιλῶ ἔτσι γὰρ τὴν ὀπλομαχητικὴν ἔχοντας τοῦτα δῶ στὸ νοῦ μου εἶτι, ἂν αὐτὸ τὸ μᾶθημα εἶχε κάποια ἀξία, δὲ θὰ ξέφυγε, φαντάζομαι, τὴν προσοχὴν τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ ὅποιοι γὰρ τίποτε ἄλλο δὲν φροντίζουν στὴ ζωὴ τους ὅσο νὰ ζητοῦν καὶ νὰ κατακρίνωσιν μὲ μαθήσεις καὶ ἀσκήσεις ποὺ ὅλ τοὺς ἔκαναν ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους στὰ πολεμικά. Ἄν ὅμως ξέφυγε τοὺς Λακεδαιμονίους, δὲν ξέφυγεν ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῆς ὀπλομαχητικῆς τοῦτο δῶ, ὅτι περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἑλλήνες οἱ Λακεδαιμόνιοι καταγίνονται μὲ τέτοια πράγματα, καὶ ἔτι, ἂν κανεὶς ἐπιτύχη κοντὰ σὲ κείνους σ' αὐτά, ὅλ μπορούσιν πολλὰ νὰ κερδίω στὰ ἄλλα μέρη, ὅπως ἀκριβῶς ἕνας ποιητῆς τραγωδίας, ἂν εἶγεν ἐπιτυχία ἐδῶ. Γιατὶ βέβαια ὅπως φαντάζεται πὼς κάνει καλὴν τραγωδίαν, δὲν τρυφίσει ἀπὸ μακριὰ τὴν Ἀττικὴν κάνοντας ἐπίδειξιν στὶς ἄλλες πόλεις, ἀλλὰ ἔρχεται κατ' εὐθείαν ἐδῶ καί, ὅπως εἶναι εἰλόγοι, κάνει στοὺς ἐδῶ τὴν ἐπίδειξιν του. Τούτους ὅμως τοὺς ὀπλομάχους ἐγὼ τοὺς βλέπω νὰ θεωροῦν τὴν Λακεδαίμονα ἄβαντον ἰερὸν καὶ νὰ μὴ τὴν πατοῦν οὐδὲ μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ποδιοῦ τους. Τρυφρίζοντας γύρω ἀπ' αὐτὴν ἐπιδεικνύουν τὴν τέγνην τους σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους, καὶ μάλιστα σὲ κείνους ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι θὰ ὁμολογοῦσαν πὼς πολλοὶ εἶναι ἀνώτεροί τους στὰ πολεμικά.

c VII. Ἐπειτα, Λυσίμαχε, ἐγὼ βρέθηκα μπροστὰ σὲ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς στὴν πράξιν καὶ βλέπω τί λογῆς εἶναι. Μποροῦμε νὰ κρίνωμε καὶ ἀπὸ τοῦτο δῶ: σὴν ἐξεπίτηδες, θαρρεῖς, κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀσκολοῦνται συστηματικὰ μὲ τὴν ὀπλομαχητικὴν, δὲν δοξάσθηκε ποτὲ ὡς τώρα στὸν πόλεμο.

τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίνονται, ἐκ τῶν ἐπιτηδευσάντων ἑκαστα· οὗτοι δ', ὡς εἴκοι, παρὰ τοὺς ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστοχήκασιν. ἐπεὶ καὶ τούτων τὸν Στῆσιλειον, ἢ ὃν ἡμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τοσούτῳ ὄχλῳ ἐθεασάσθε ἐπιδεικνύμενον καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἐτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην [ἐν τῇ ἀληθείᾳ] ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον οὐχ ἐνόητα. προσβαλοῖσθαι γὰρ τῆς τοῦ εἴφ' ἢ ἐπεβάρτερον πρὸς ὀλκάδα τινά, ἐμῆχοτο ἔχων δορυδρέπανον, διαφέρων δὴ ὄπλον ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τῆς τῶν δὲ σοφίσμα τὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ πρὸς τῇ λόγῃ οἶον ἀπέβη, μαχομένου γὰρ αὐτοῦ ἐνέσχετό που ἐν τοῖς νεῶς σκεύεσιν καὶ ἀντελάβετο· εἰλκεν οὖν ὁ Στῆσιλειος βουλόμενος ἀπολύσαι, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν ἢ δὲ ναὺς τὴν ναῦν παρῆε. τέως μὲν οὖν παρέθει ἐν τῇ νηὶ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ δὴ παρημείβετο ἠνάυς τὴν ναῦν καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος, ἐχόμενος, ἤφειτο τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρὸς, ἕως ἄκρου τοῦ στίρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλωσ καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὀλκάδος ἐπὶ τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρομμα ἀφίεται τοῦ δόρατος, τότε ἦδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἰοί τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχων, ὁρῶντες αἰωροῦμενον ἐκ τῆς ὀλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκείνου. ἴσως μὲν οὖν εἶη ἂν τι ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὐδ' ἐγὼ ἐντετέθηκα, τοιαῦτ' ἅπαντα ἐστίν.

b VIII. Ὁ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπεν, ὅτι εἴτε οὕτω σμηκρὰ ὄφελείας ἔχει μᾶθημα ὃν, εἴτε μὴ ὃν φασι καὶ προσποιούνται αὐτὸ εἶναι μᾶθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μυνθάνειν. καὶ γὰρ οὐν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δεῖλος τις ἀν' οἶστο αὐτὸ ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος ἐπιφανέστερος γένοιτο οἷος ἦν ἢ δὲ ἀνδρείος, φιλαττόμενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἐξαμάτητο, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν ἐπιφθονος γὰρ ἢ προσποίσεις τῆς τοιαύ-

Στις ἄλλες ὁμοιές τέχνες οἱ ὀνομαστοὶ γίνονται ἀπὸ ἐκείνουσ που ἀσχοῦν συστηματικὰ τὴν κάθε μιὰ. Μὰ τούτοι, ὅπως φαίνεται, ἔχουν, ἀντίθετα, φοβερὴ κακοτυχία στὸ σμῆμα αὐτό. Νά, καὶ αὐτὸν τὸν Στῆσιλειο, που τὸν παρακολουθήσαμε μαζί νὰ κάνει τὴν ἐπίδειξή του μπροστὰ σὲ τόσο πλῆθος καὶ νὰ λέγη γιὰ τὸν ἑαυτοῦ τὸ ὅσα μεγάλα λόγια ἔλεγε, ἀπὸ κάποια ἄλλη πλευρὰ καλύτερα ἐγὼ τὸν εἶδα νὰ κάνει τὴν πραγματικὴ του ἐπίδειξη παρὰ τὴ θέλῃσή του.

Ἢ ὅταν τὸ πλοῖο στὸ ὅποιο ἦταν ἐπιβάτης (1) ὤρμησε σὲ μιὰ ὀλκάδα (2), πολεμοῦσε μὲ ἓνα δορυδρέπανο, ξεχωριστὸ δὲ ὄπλο, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὁ ἴδιος ξεχωρίζον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὅσο γιὰ τὰ ἄλλα δὲν ἀξίζει νὰ γίνετα λόγος γι' αὐτὸν, τί τέλος ὁμοίως ἔχεν ἢ περιφνημὴ ἐπιπόνησή του νὰ προσαρμόσῃ στὴ λογγὴ δρεπάνι! Τὴν ὥρα τῆς μάχης τὸ δρεπάνι μετεδρέπτηκε κάπου στὰ ἐξαρκήματα τῆς ὀλκάδας καὶ πιάστηκε γερὰ· θέλοντας ὁ Στῆσιλειος νὰ τὸ ξεμπερδέψῃ τραβοῦσε μὲ δύναμη, ἀλλὰ δὲν τὰ κατάφερε, καὶ τὸ ξένο πλοῖο προχωροῦσε διπλά στὸ δικό του. Κάμποση ὥρα ἔτρεχε καὶ κείνος μέσα στὸ πλοῖο του κρατάντας γερὰ τὸ δέρυ του· μὰ ὅταν πιά τὸ ἐχθρικό πλοῖο ξεπερνοῦσε τὸ δικό του καὶ τραβοῦσε καὶ αὐτὸν που κρατοῦσε τὸ δέρυ, τότε ὁ Στῆσιλειος ἄφησε τὸ δέρυ νὰ γλιστρήσῃ μέσα στὸ γέρι του καὶ πιάστηκε ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς λαβῆς. Ἦ ἔλια ἀκούστηκαν καὶ χειροκροτήματα ἀπὸ τὴν ὀλκάδα γιὰ τὴν κωμικὴν του στήσι. Κι ὅταν κάποιος τοῦ ἐρίριξε πέτρα στὰ πόδια του στὸ κατάστρομμα καὶ παρήτησε τὸ δόρυ του, τότε πιά καὶ οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὴν τριήρη, τὸ δικό του πλοῖο, δὲ μπορούσαν νὰ κρατήσουν τὰ γέλια, βλέποντας νὰ κρέμεται ἀπὸ τὴν ὀλκάδα τὸ περίφρημο δορυδρέπανο. Ἰσως καὶ νὰ εἶναι κάτι αὐτὰ, ὅπως λέγει ὁ Νικίας· μὰ ἐκεῖνα που ἔτυχαν σὲ μὲνα κάτι τέτοια εἶναι.

b VIII. Ὁ, τι λοιπὸν εἶπα καὶ στὴν ἀρχὴ ξαναλέγω· εἶπε, ἂν εἶναι μᾶθημα, ἔχει πολὺ μικρὴ ὄφελεια, εἶπε, ἐνὸ δὲν εἶναι, ἰσχυρίζονται οἱ δασκαλοὶ του καὶ προσποιούνται ὅτι εἶναι· δὲν ἀξίζει λοιπὸν νὰ καταπιάνετα κανεὶς μὲ τὴ σπουδὴ του. Γιατί ἐγὼ τουλάχιστο νομίζω πὼς, ἂν ἓνας δεῖλος φαντάζεται ὅτι ἔχει τούτῃ τὴ μᾶθηση, παίρνοντας περισσότερο θράσος, θὰ εἰδεινε πολὺ καλύτερα ποῖος πραγματικὰ εἶναι. Τὸν ἀνδρεῖο πάλι, ἐπειδὴ οἱ ἀνθρώποι θὰ ἔχουν ἀπάνω του τὸ μάτι τους, καὶ τὸ παραμικρὸ λάθος νὰ κάμῃ, πολὺ θὰ τὸν κακολογήσουν. Γεννᾷ τὸ φθόβο ποσοσ προσποιεῖτα πὼς ἔχει τέτοια πράγματα, καὶ ἂν δὲν ξεπερνᾷ τοὺς ἄλλους ἐξαιρετι-

1) Ἐπιβάται ἦσαν οἱ ὀπλισμένοι ἄνδρες μέσα στὰ πολεμικὰ πλοῖα, ἢ προσορμημένοι γιὰ ἄμυνα ἢ ἐπίθεσι.

2) Ὀλκάς, πλοῖο γιὰ μεταφορά ἐπιβίων καὶ ἐμπορευμάτων.

της ἐπιστήμης, ὥστ' εἰ μή τι θανάσιον ὄσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην. τοιαύτη τις ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Λυσίμαχε, ἢ περὶ τοῦτο τὸ μάθημα εἶναι σπουδὴ· χρῆ' δ' ἔπερ σοι ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, καὶ Σωκράτῃ τόνδε μὴ ἀριεῖνα, ἀλλὰ δεῖσθαι συμβουλευένου ὅση δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου.

ΑΥ. Ἄλλὰ δέομαι ἔργου, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ ὡσπερ δ' ἔτι τοῦ διακρινόμενου δοκεῖ μοι δεῖν ἡμῖν ἢ βουλή, εἰ μὲν γὰρ σκεφερέσθην τώδε, ἦρτον ἂν τοῦ τοιοῦτου εἶδει νῦν δὲ — τὴν ἐναντίαν γὰρ, ὡς ὄρας, Λάχης Νικία ἔθετο — δὴ ἔχει ἀκούσαι καὶ σοῦ, ποτέρου τοῖν ἀνδρῶν σύμφηρος εἶ.

ΙΧ. ΣΩ. Τί δέ, ὦ Λυσίμαχε; ὁπότεγ' ἂν οἱ πλείους ἐπαινώσιν ἡμῖν, τοῖτοις μέλλεις χρῆσθαι;

ΑΥ. Τί γὰρ ἂν τις καὶ ποιοῖ, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἡ καὶ σὺ, ὦ Μελίσσια, ὅπως ἂν ποιοῖς; κἄν εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ νείους σοι βουλή εἴη τί χρῆ' ἀσκεῖν, ἅρα τοῖς πλείουσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ ἐκείνῳ ὅστις τυγχάνει ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πελαιδευμένος καὶ ἡσυχῶς;

ΜΕ. Ἐκείνῳ εἰκός γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο ἢ τέτταρσιν ὄσιν ἡμῖν;

ΜΕ. Ἴσως.

ΣΩ. Ἐπιστήμη γὰρ, οἶμαι, δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθῆσεται.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν χρῆ' πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέψασθαι, εἰ ἔστιν τις ἡμῶν τεχνικός περὶ οὐ βουλευόμεθα, ἢ οὐ· καὶ εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι ἐνὶ ὄντι, τοὺς δ' ἄλλους εἰάν· εἰ δὲ μή, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ μικροῦ οἴσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦτον τοῦ κτήματος δ' τῶν ὑμετέρων μέγιστον ὄν τυγχάνει; νείων γὰρ που ἢ χρηστών ἢ τάναντία γενομένων καὶ πᾶς ὁ οἶκος

1) Ὁ παιδοτρίβης εἶναι τὴν ἴδια ὥρα καὶ γυμναστής καὶ γιατρός. Ἐρεῖ τί ἄσκησι χρεῖζεται καὶ γιατί.

καὶ στὴν παληκαριά, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μὴ γίνῃ καταγέλαστος, ὅταν ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει τούτη τὴ μάθησι.

Τέτοιαι λογῆς εἶναι, Λυσίμαχε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἢ σπουδὴ τῆς ὀπλομαχητικῆς. Ἄλλὰ πρέπει, ὅπως σοῦ ἔλεγα καὶ στὴν ἀρχή, νὰ μὴν ἀφήσωμε καὶ τὸν Σωκράτῃ νὰ φύγῃ, μόνον νὰ τὸν παρακαλέσωμε νὰ δώσῃ τὴ γνώμη ποῦ ἔχει γιὰ τὸ θέμα ποῦ μᾶς ἀπασχολεῖ.

ΑΥ. Βέβαια, καὶ σὲ παρακαλῶ, Σωκράτῃ· καὶ μάλιστα ποῦ, ὅπως νομίζω, ἡ σύσκεψή μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἑναὶ ποῦ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ σὲ ἀπόφασι. Ἄν συμφωνοῦσαν οἱ δύο τους, δὲ θὰ μᾶς χρειαζόταν τόσο ὁ τρίτος· μὰ τώρα, μὰ ποῦ ὁ Λάχης, ὅπως βλέπεις, ἔδωκε ψῆφο ἀντίθετῃ πρὸς τὸν Νικία, εἶναι καλὸ νὰ ἀκούσωμε καὶ σένα, σὲ ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θὰ προσθέσῃς τὴν ψῆφο σου.

ΙΧ. ΣΩ. Μὰ τί, Λυσίμαχε, ὅποια οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς θὰ παينوῦσαν, αὐτὰ θὰ ἀκολουθήσῃ;

ΑΥ. Καὶ σὰν τί ἄλλο θὰ μποῖ Ὁ Σωκράτης προτεῖνει ρῶσε κανεὶς νὰ κάμῃ, Σωκράτῃ; μέθοδο γιὰ τὴ συζήτησι ΣΩ. Ἀλήθεια καὶ σὺ, Μελίσσια, ἔτσι θὰ ἔκανες; Κι ἂν γίνονταν σκέψη γιὰ τὴ σωματικὴ ἀγωγή τοῦ γιοῦ σου, τί ἀσκήσεις πρέπει νὰ κάμῃ, θὰ πειθόσουν ἄραγε στοὺς περισσότερους ἀπὸ μᾶς, ἢ σὲ κείνον ποῦ ἔφυγε νὰ ἔχη ἐκπαιδευθῇ καὶ ἀσκηθῇ ἀπὸ καλὸν παιδοτρίβῃ(1);

ΜΕΛΗΣΙΑΣ. Εἶναι φυσικὸ ὅτι σὲ κείνον, Σωκράτῃ.

ΣΩ. Σ' αὐτὸν λοιποὺν θὰ πειθόσουν μᾶλλον παρὰ σὲ μᾶς τοὺς τέσσερις;

ΜΕ. Ἴσως.

ΣΩ. Γιατί, φαντάζομαι, ἢ σωστὴ κρίσι πρέπει νὰ στηριχθῇ στὴ στερεῆ γνώσι, τὴν ἐπιστήμη, ἔχι στὸ πλῆθος τῶν κριτῶν.

ΜΕ. Πῶς ἔχι;

ΣΩ. Λοιπὸν καὶ τώρα αὐτὸ πρέπει πρῶτα νὰ ἐξετάσωμε· ἂν ξέρῃ κανεὶς ἀπὸ μᾶς τὴν τέχνη γιὰ τὴν ὁποία σκεπτόμαστε, ἢ ἔχι. Ἄν ναι, νὰ πειστοῦμε σὲ κείνον, κι ἂς εἶναι ἕνας, καὶ νὰ ἀφήσωμε τοὺς ἄλλους· ἂν ἔχι, νὰ ζητήσωμε κάποιον ἄλλο. Ἡ μήπως φαντάζεστε ὅτι τώρα δὰ καὶ σὺ καὶ ὁ Λυσίμαχος διακινδυνεύετε κάτῃ μικρὸ καὶ ἔχι τὸ πῶς μεγάλο ἀπόκνημα ποῦ οἶς ἔλαχε; Γιατί ἂς σφαλῶς ἂν οἱ γιοῖ σας γίνοντι χρηστοὶ ἢ τὸ ἀντίθετο, καὶ ἔλο τὸ σπιτικὸ σας τὸ

ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκῆσεται, ὅποιοι ἂν τινες οἱ παῖδες γένοινται.

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμήθειαν αὐτοῦ ἔχειν.

ΜΕ. Πάνυ γε.

b ΣΩ. Πῶς οὖν, ὃ ἐγὼ ἄτι ἔλεγον, ἐσκοποῦμεν ἂν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέφασθαι τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἢ οὐχ ὁ μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ᾧ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου;

ΜΕ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου, οὐ ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους;

ΜΕ. Πῶς λέγεις;

c Χ. ΣΩ. Ὡςδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὐ μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὁμολογήσθαι τί ποτ' ἔστιν περὶ οὐ βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα ὅστις ἡμῶν τεχνικός καὶ τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτίσαστο, καὶ ὅστις μὴ.

ΝΙ. Οὐ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὄπλοις μάχεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρῆ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μανθάνειν εἴτε μὴ;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, ἀλλ' ὅταν περὶ φαρμάκου τις τὸν πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆται, εἴτε χρῆ αὐτὸ ὑπαλειφθεῖναι εἴτε μὴ, πότερον οἶε τότε εἶναι τὴν βουλήν περὶ τοῦ φαρμάκου ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν;

ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν.

d ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ χαλινὸν σκοπῆται τις εἰ προσιστίεν ἢ μὴ, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλευέται ἄλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ;

ΝΙ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐνὶ λόγῳ ὅταν τις τὸ ἕνεκά του σκοπῆ, περὶ ἐκείνου ἢ βουλή τυγχάνει οὕσα οὐ ἕνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ ὃ ἕνεκα ἄλλου ἐζητεῖ.

ΝΙ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Λεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν, ἄρα τεχνικός ἔστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν, οὐ ἕνεκα σκοποῦμεν ὃ σκοποῦμεν.

ΝΙ. Πάνυ γε.

1) Δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ θεωρητικὴ σπουδὴ· χρειάζεται καὶ ἡ πρακτικὴ, ποὺ ἐπαληθεύει μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς καὶ στερεώνει τὴ θεωρίαν.

1) Ὁ σκοπὸς δηλαδὴ εἶναι τὸ θέμα καὶ ὄχι τὰ μέσα.

πατρικὸ ἔστι θὰ κυβερνηθῆ, ἀνάλογα μὲ τὸ τί λογῆς θὰ γίνωνται τὰ παιδιὰ σας.

ΜΕ. Σωστά μιλάς.

ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν πολὺ νὰ προσέξωμε τὸ ζήτημα αὐτό.

ΜΕ. Πάρα πολὺ.

ΣΩ. Πῶς λοιπὸν, ὅπως ἔλεγα τώρα δά, θὰ σκεπτόμασταν, ἂν θέλαμε νὰ ἐξετάσωμε ποίος ἀπὸ μᾶς εἶναι πῶς ἱκανὸς στὰ γυμναστικά; Δὲν εἶναι ἄραγε ὅποιος τὰ ἐσπούδασε καὶ τὰ ἐξάσκησε (!) καὶ εἶχε καὶ καλοὺς δασκάλους γι' αὐτά;

ΜΕ. Νομίζω, βέβαια.

ΣΩ. Δὲν προηγείται λοιπὸν νὰ δοῦμε τί εἶναι αὐτό, γιὰ τὸ ὅποιο ἀνάγεται δασκάλους;

ΜΕ. Τί ἐνοεῖς;

Χ. ΣΩ. Ἴσως ἔτσι θὰ γίνῃ πῶς φανερό. Μοῦ φαίνεται πῶς δὲν συνεννοηθήκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τί ἀκριβῶς εἶναι αὐτὸ γιὰ τὸ ὅποιο συζητοῦμε καὶ ἐξετάζομε ποίος ἀπὸ μᾶς τὸ ἐξασκεῖ καὶ μαθητῆσε σὲ δασκάλους γιὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ, καὶ ποίος ὄχι.

ΝΙ. Μά, Σωκράτη, τὴν ὀπλομαχητικὴν δὲν ἐξετάζομε ἂν πρέπει νὰ τὴ σπουδάξουν οἱ νέοι ἢ ὄχι;

ΣΩ. Βέβαια, Νικία. Μά ὅταν ἐξετάξῃ κανεὶς ἕνα φάρμακο γιὰ τὰ μάτια, ἂν πρέπει νὰ ἀλειφθῶν μ' αὐτὸ ἢ ὄχι, τί λές; φαντάζεσαι ὅτι τότε ἡ σκέψῃ γίνεται γιὰ τὸ φάρμακο ἢ γιὰ τὰ μάτια;

ΝΙ. Γιὰ τὰ μάτια.

ΣΩ. Τὸ ἴδιο καὶ ὅταν ἐξετάξῃ κανεὶς ἂν πρέπει νὰ βάλῃ χαλινάρι σὲ ἄλογο ἢ ὄχι, καὶ τότε, σκέπτεται γιὰ τὸ ἄλογο καὶ ὄχι γιὰ τὸ χαλινάρι.

ΝΙ. Σωστά.

ΣΩ. Μ' ἕνα λόγο λοιπὸν, ὅταν κανεὶς ἐξετάξῃ κάτι γιὰ κάποιον σκοπὸ, ἡ σκέψῃ γίνεται γιὰ κείνον ποὺ ἀναφέρεται στὸ σκοπὸ καὶ ὄχι γιὰ κείνον ποὺ ἐρευνοῦσε ἐξ αἰτίας τοῦ σκοποῦ (!).

ΝΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάζωμε καὶ γιὰ τὸν σύμβουλον, ἂν εἶναι ἀρμόδιος νὰ μεριμνήσῃ γιὰ κείνον γιὰ τὸ ὅποιο κάνομε τὴν ἐξέταξη ποὺ κάνομε.

ΝΙ. Καὶ βέβαια.

ε ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν φαιμέν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς ἕνεκα τῆς τῶν νεανίσκων;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Ὅστις ἄρα ἡμῶν τεχνικός περὶ ψυχῆς θεραπεῖαν καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεύσει, αἱ δὲ τῷ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γενόμενοι, τοῦτο σκοπεῖον.

ΛΑ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὐκω εἴρακα ἀνευ διδασκάλων τεχνικωτέρους γεγονότας εἰς ἕνια ἢ μετὰ διδασκάλων;

ΣΩ. Ἐγώ γε, ὦ Λάχης, οἷς γε σὺ οὐκ ἂν θέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαίεν ἀγαθοὶ εἶναι δημογεροί, εἰ μὴ τί σοι τῆς αὐτῶν τέχνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδειξάντες εὐ εἰργασμένον, καὶ 186a

ΛΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθὴ λέγεις.

ΧΙ. ΣΩ. Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία, ἐπειδὴ Λυσίμαχος καὶ Μελησίος εἰς συμβουλήν παρεκαλέσασθαι ἡμᾶς περὶ τῶν νέων, προθυμιοῦμενοι αὐτοῖν ὁ τι ἀρίστος γενέσθαι τὰς ψυχὰς, εἰ μὲν φαιμεν ἔχειν, ἐπιδειξάντες αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οἷτινες ἡμῶν γενόμενοι, <οἱ> αὐτοὶ πρῶτον ἀγαθοὶ ὄντες καὶ πολλῶν νέων τετραπελευ- b κότες ψυχὰς ἔπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες φαίνονται ἢ εἰ τῆς ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον μὲν οὐ φησι γεγονέναι, ἀλλ' ὅν ἔργα αὐτὸς αὐτοῦ ἔχει εἰπεῖν, ἐπιδειξάντες ἄλλων Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων, ἢ δούλων ἢ ἐλευθέρων, δι' ἐκείνων ὁμολογουμένως ἀγαθοὶ γενόμενοι ἢ δὲ μηδὲν ἡμῖν τούτων ὑπάρχει, ἄλλους κελύειν ζητεῖν καὶ μὴ ἐν ἑταίρων ἀνδρῶν νόστον κινδυνεύειν διαφθείροντας τὴν μείλιον αἰτίαν ἔχειν ὑπὸ τῶν οἰκιοτάτων. ἐγὼ μὲν ὄν, ὦ Λυσίμαχε τε καὶ Μελησία, πρῶτος περὶ ἑμαυτοῦ λέγω ὅτι διδάσκαλός μοι οὐ γέγονε τούτου περὶ. καίτοι ἐπιθυμῶ γε τοῦ πράγματος ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἷπερ μόνου ἐπρηγέλλοντός μοι οἷός τ' εἶναι ποιῆσαι καλὸν τε κάγαθόν αὐτός δ' αὖ εὐρεῖν τὴν τέχνην ἀδύνατόν ἐτι νυνί. εἰ δὲ Νικίας ἢ Λάχης εὐρηκεν ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. καὶ γὰρ χηρῆμασι ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ' ἄλλων, καὶ ἅμα πρεσβύτεροι,

1) Ὁ δούλος δίπλα στὸν ἐλεύθερο. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν Πλάτωνα ὁ Ἀντιφῶν εἶχεν ἀποφανθῆ ὅτι οἱ ἐνόη, ὡποῖ ἀφῆσαι εἶναι ἴσοι.

ΣΩ. Δὲ λέμε λοιπὸν τώρα ὅτι ἐξετάζομε ἕνα μάθημα ἀποβλέποντας εἰς τὴν ψυχὴν τῶν νεανίσκων;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμε ποῖός ἀπὸ μᾶς εἶναι ἀρμόδιος γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ψυχῆς καὶ ἱκανὸς γιὰ τὴν καλὴ καλλιέργειά της. Καὶ ποῦ νὰ εἶχε καλοὺς δασκάλους εἰς τὸ μάθημα αὐτό.

ΛΑ. Μὰ γιὰ στάσου, Σωκράτη; δὲν σοῦ ἔτυχε ὡς τώρα νὰ δῆς ἀνθρώπους, ποῦ σὲ μερικὰ ἔργα ἔγιναν πιὸ ἐπιδέξιοι χωρὶς δασκάλους, παρὰ μὲ δασκάλους;

ΣΩ. Καὶ βέβαια, Λάχη; δὲ θὰ ἐμπιστευοῦσαν ὁμοῦ εἰς σ' αὐτούς, ἂν ἔλεγαν πὼς εἶναι καλοὶ τεχνίτες, ἅμα δὲν μποροῦσαν νὰ σοῦ δείξουν καὶ κάποιο ἔργο τῆς τέχνης τους καλὰ δουλεμένο, εἴτε ἕνα, εἴτε περισσότερα.

ΛΑ. Σ' αὐτὸ ἔχεις δίκιο.

ΧΙ. ΣΩ. Πρέπει ἐπομένως καὶ μεῖς, Λάχη καὶ Νικία, μὰ ποῦ ὁ Λυσίμαχος καὶ ὁ Μελησίος μᾶς ζητοῦν καὶ οἱ δύο τους τὴ συμβουλή μας γιὰ τοὺς δύο γιούς των, ἔχοντας τὸ ζῆλο νὰ τοὺς κάμουν ἀρίστους εἰς τὴν ψυχὴν, ἂν λέμε ὅτι μποροῦμε, νὰ τοὺς δείξωμε καὶ τοὺς δασκάλους ποὺ εἴχαμε, οἱ ὅποιοι, ὄντας οἱ ἴδιοι πρῶτα καλοὶ καὶ ἔχοντας φροντίσει γιὰ τὴν ψυχὴ πολλῶν νέων, ἔπειτα δίδασκαν καὶ μᾶς. Ἡ, ἂν κανεὶς ἀπὸ μᾶς ἐδῶ λέγη πὼς δὲν εἶχε δάσκαλο, μπορεῖ ὁμοῦ νὰ μᾶς μιλῆσῃ γιὰ δικὰ του ἔργα, νὰ μᾶς δείξῃ ποιὸν Ἀθηναῖο ἢ ξένο ἢ δούλο (') ἢ ἐλευθέρου ἔγιναν χάρις σ' αὐτὸν καλοὶ καὶ τὴν ἀρετὴν τους τὴν ἀναγνωρίζει ὁ κόσμος. Κι ἂν δὲν ἔχωμε τίποτε ἀπὸ τοῦτα, τότε νὰ τοὺς προτρέπωμε νὰ ζητοῦν ἄλλους καὶ νὰ μὴ διατρέχωμε τὸν κίνδυνον μὲ παιδιὰ φίλων νὰ τὰ διαφθείρωμε καὶ νὰ προκαλέσωμε ἑναντίον μας τὴ βαρύτερην κατηγορίαν ἀπὸ τοὺς πιὸ στενοὺς συγγενεῖς των.

Ἐγὼ λοιπὸν, Λυσίμαχε καὶ Μελησία, λέγω πρῶτος γιὰ τὸν ἑαυτό μου ὅτι γιὰ τοῦτο τὸ μάθημα δὲν εἶχα δάσκαλο, καὶ ὁμοῦ ἐπιθυμῶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ νέος. Ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶναι δυνατόν νὰ πληρώσω τοὺς σοφιστὰς, ποῦ μόνου αὐτοῦ μοῦ ὑπόσπονταν ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ μὲ κάμουν καλὸ καὶ ἀγαθὸ ἀνθρώπου· μόνος μου παλὴ νὰ βρῶ τὴν τέχνην αὐτὴν ἀδύνατό ἀκόμη καὶ τώρα. Μὰ ἂν ὁ Νικίας ἢ ὁ Λάχης τὴν ἔχει βρεῖ, ἢ τὴν ἔχει μάθει, δὲν θὰ παραξενεύωμαι. Γιατί καὶ πλουσιώτεροί μου εἶναι, ὥστε νὰ τὴν μάθουν ἀπὸ ἄλλους, ἀλλὰ καὶ πιὸ μεγάλοι εἰς τὴν ἡλικίαν, ὥστε νὰ τὴν ἔχουν πιὰ

δ ὥστε ἤδη εὐρηκέναι. δοκοῦσι δὴ μοι δυνατόν εἶναι παιδεύσαι ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἀεὶ ἀπεφαίνοντο περὶ ἐπιτηδευμάτων νέω χρηστών τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὐτοῖς ἐπίστευον ἰκανῶς· εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἔγωγε τοῦτους πιστεύω· ὅτι δὲ διαφερεσθὸν ἄλλῳ, θυνάμασα.

Τοῦτο οὐδὲν ἐγὼ ἀντιδύομαι, ὦ Λυσίμαχε, καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαί σε ἐμοῦ διεκλεκέτο ἀλλὰ ἐρωτᾶν, καὶ ἐγὼ νῦν παρακλυτομαί σοι μὴ ἀφίεσθαί Λάχης, μηδὲ Νικίου, ἀλλ' ἐρωτᾶν λέγοντα, ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης οὐ φησιν ἐπιτείνεσθαι περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἰκανῶς εἶναι διακρίναι ὁπότερος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει· οὔτε γὰρ εὐρετῆς οὔτε μαθητῆς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγονέναι· σὺ δ', ὦ Λάχης καὶ Νικία, εἶπετον ἡμῖν ἐκότερος, τίνος δὴ δεινότητι συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς, καὶ πότερα μαθόντε παρά τινος ἐπίστασθον ἢ αὐτῶ ἐξευρόντες, καὶ εἰ μὲν μαθόντες, τίς δὲ διδάσκαλος ἐκατέρῳ καὶ τίνες ἄλλοι ὁμότεχοι αὐτοῖς, ἐν' ἂν μὴ ὑμῖν σχολή ἢ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους ἴωμεν καὶ πείθωμεν ἢ ὄμοροις ἢ χάριον ἢ ἀμφοτέρω ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παιδῶν, ὅπως μὴ κατασιχνῶσι τοὺς αὐτῶν προγόνους φαῦλοι γενομένοι· εἰ δ' αὐτοὶ εὐρετῆς γεγονόσθε τοῦ τοιούτου, δότε παράδειγμα, τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμεληθέντες ἐκ φαύλων καλοῦς τε κίραθους ἐποίησατε. εἰ γὰρ νῦν ἄρξασθε πρῶτον παιδεύειν, σκοπεῖν χορῆ μὴ οὐκ ἐν τῷ Κερῖ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς υἱέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισὶ, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβιβῆναι ἐν πλῆθι ἢ κεραμεῖα γιγνομένη. λέγετε οὖν, τί τοῖτων ἢ φατέ ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσίρειν, ἢ οἶ φατε.

Ταῦτ', ὦ Λυσίμαχε, παρ' αὐτῶν πυνθάνον τε καὶ μὴ μίθει ταῖς ἀνδρῶς.

2) Χαρακτηριστικὸν τοῦ σοφιστῆ καὶ τοῦτο, ὅτι πληρώνεται γιὰ τὴ διδασκαλίαν ἢ τὴ συμβουλὴν πού δίνει.

3) Διελθεῖν σὲ δοῦλον, σὲ ἀνέξου λόγου ἄνθρωπον. Συνθησιαμένη ἐκφραση.

4) Μὲ ἐνὶ δυσκόλῳ δηλαδὴ ἔργῳ πού παρουσιάζετε πείρα, καὶ οὐ μὲ τὸ πῶ ἀπλῶς.

βρεῖ. Ἔχω λοιπὸν τὴ γνώμη πῶς εἶναι ἰκανοὶ νὰ μορφώσουν ἄνθρωπο· γιὰτὶ δὲν θὰ ἐκφραζόνταν ἔτσι χωρὶς διαταγμὸ γιὰ τὶς χρηστὲς ἢ πονηρὲς γιὰ τὸν νέον ἀσχολίαι, ἂν δὲν εἶχαν πίστη στὸν ἑαυτὸ τους ὅτι τὰ ξέρουν καλά. Ὅσο γι αὐτὰ λοιπὸν ἐγὼ ἔχω ἐμπιστοσύνη σ' αὐτούς· δοκίμασα ἑμῶς ἐκπληξῆ με τὴ διαφωνία τους.

Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν μὲ τὴ σειρά μου καὶ ἐγὼ, Λυσίμαχε, ὅπως ὁ Λάχης πρὶν λίγο σὲ προέτρπε νὰ μὴ με ἀφήσης νὰ φύγω, ἀλλὰ νὰ με ἐρωτᾶς, καὶ ἐγὼ τώρα σὲ προτρέπω νὰ μὴν ἀφήσης τὸν Λάχην, οὐδὲ τὸ Νικία, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἐρωτᾶς, λέγοντας ὅτι ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζεται πῶς δὲν γνωρίζει τὸ ζήτημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ, οὔτε εἶναι ἰκανὸς νὰ ξεχωρίσει ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο σας ἔχει δίκιο· γιὰτὶ σχετικὰ μὲ τὰ θέματα αὐτὰ οὔτε ἐφευρέτης στάθηκε, ἀλλὰ οὔτε καὶ κανένα δάσκαλο εἶχε. Σὺ Λάχην καὶ σὺ Νικία, πέστε μας κι οἱ δύο σας, καθένας μὲ τὴ σειρά του, ποιὸν σπουδαιότατον ἄνθρωπο συναναστραφήκατε γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν νέων καὶ ἂν τὰ ξέρετε αὐτὰ ἀφοῦ τὰ διδασχτήκατε ἀπὸ κάποιον ἄλλο, ἢ τὰ βρήκατε μόνοι σας. Κι ἂν τὰ διδασχτήκατε, ποιὸς ὁ δάσκαλος τοῦ καθενὸς σας (1) καὶ ποιοὶ ἄλλοι εἶναι ὁμότεχοι τῶν δασκάλων σας. Ἔστε ἂν δὲν ἀφήνουν καιρὸ σὲ σᾶς οἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως, νὰ πᾶμε σὲ κείνους καὶ νὰ τοὺς πείθωμε ἢ μὲ χρήματα (2) ἢ μὲ τὴν εὐγνωμοσύνη μας ἢ καὶ μὲ τὰ δύο νὰ φροντίσουν καὶ γιὰ τὰ δικά μας καὶ γιὰ τὰ δικά σας παιδιὰ, μὲ τρόπο πού νὰ μὴ γίνουιν φαῦλοι καὶ ντροπιάσουν τοὺς προγόνους των. Ἄν πάλι μόνοι σας βρήκατε αὐτὸ τὸ πράγμα, δώστε μας παράδειγμα ποιὸς ὡς τώρα φροντίσατε καὶ ἀπὸ φαύλους τοὺς ἐκάματε καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς. Γιὰτὶ ἂν τώρα γιὰ πρώτη φορὰ ἀρχίσετε νὰ κάνετε τὸ δάσκαλο, πρέπει νὰ προσέχετε μήπως δὲν κάνετε τὸ ἐπικίνδυνον πείραμά σας σὲ Κάρα (3), ἀλλὰ στὰ παιδιὰ σας καὶ στὰ παιδιὰ τῶν φίλων σας καὶ μήπως σᾶς συμβαίνει ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού λέγει ἢ παροιμία, νὰ ἀρχίζετε τὴν κεραμευτικὴ ἀπὸ πιθάρι (4). Λέγετε λοιπὸν τί ἀπὸ αὐτὰ ἢ δεχεσθε ὅτι ἔχετε καὶ σᾶς ταιριάζει ἢ δὲν δεχεσθε.

Αὐτὰ, Λυσίμαχε, νὰ ζητᾶς ἀπ' αὐτούς καὶ μὴν τοὺς ἀφήνεις νὰ φύγουν.

1) Στὴ συνέχεια (189α—190 β) ὁ Σωκράτης θὰ ἀπομακρῆν τὴν ἐρώτηση αὐτὴ, δίδοντας κατεῦθυσον φιλοσοφικώτερον στὴ συζήτηση.

XII. ΑΥ. Καλῶς μὲν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, Σωκρά-
 c της λέγειν· εἰ δὲ βουλομένοι ὑμῖν ἐστί περὶ τῶν τοιοῦ-
 των ἐρωτᾶσθαι τε καὶ δίδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρῆ γι-
 γνώσκειν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης. ἔμοι μὲν γὰρ καὶ Μελη-
 σία τῷδε ὄηλον ὅτι ἠδομένοι ἂν εἴη εἰ πάντα ἃ Σω-
 κράτης ἐρωτᾷ ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι· καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς
 ἐντεθεὶν ἠρχόμεν λέγων, ὅτι εἰς συμβουλήν διὰ ταῦτα
 ὑμᾶς παρακαλέσαμεν, ὅτι μεμελημένοι ὑμῖν ἠγούμεθα, ὡς
 εἰκόσ, περὶ τῶν τοιοῦτων, καὶ ἄλλως καὶ ἐπειδὴ οἱ παι-
 d δες ὑμῖν ὀλίγον ὥσπερ οἱ ἡμέτεροι ἡλικίαν ἔχουσι παι-
 δεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μὴ τι διαφέρει, εἴπατε καὶ κοινῇ
 μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, δίδόντες τε καὶ δεχόμενοι λό-
 γον παρ' ἀλλήλων· ἐδ' γὰρ καὶ τοῦτο λέγει ὄδε, ὅτι περὶ
 τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν ἡμετέρων. ἀλλ' ὄρατε
 εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν.

ΝΙ. ὦ Λυσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη
 πατρόθεν γινώσκω μόνον, αὐτῷ δ' οὐ συγγεγονέμαι, ἀλλ'
 e ἢ καὶ πατρί, ὅτι, εἰ που ἐν τοῖς δημόσιαις μετὰ τοῦ πατρὸς ἀκο-
 λουθῶν ἐπλησίασέν σοι ἢ ἐν ἱερῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τῷ συλλόγῳ
 τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτῶν γέγονεν, οὐκ ἐντετυ-
 χηκῶς τῷ ἀνδρὶ ὄηλος εἶ.

ΑΥ. Τί μάλιστα, ὦ Νικία;

XIII. ΝΙ. Οὐ μοι δοκεῖ εἰδέναι ὅτι, ὅς ἂν ἐγγύτατα
 Σωκράτους ἢ λόγῳ, ὥσπερ γένει, καὶ πλησιάσῃ διαλεγό-
 μενος, ἀνάγκη αὐτῷ, εἰάν ἄρα καὶ περὶ ἄλλου τοῦ πρότερον
 ἀρεστῆτα διαλεγέσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τοῦτου περιαιρομέ-
 νον τῷ λόγῳ, πρὶν <ἂν> ἐμπέσῃ εἰς τὸ δίδόναι περὶ αὐτοῦ
 λόγον, ὅτινα τρόπον νῦν τε ζῆ καὶ ὄντινα τὸν παρεληλυ-
 188a θότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὴν δ' ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον
 αὐτὸν ἀφῆσει Σωκράτης, πρὶν ἂν βρασιάνῃ ταῦτα εἶτε ἐδ' τε καὶ
 καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε καὶ ἰδὼ' ὅτι
 ἀνάγκη ὑπὸ τοῦτου πάσχειν ταῦτα, καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι
 πείσομαι ταῦτα ἐδ' οἶδ'α· χαίρω γὰρ, ὦ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ
 πλησιαζῶν, καὶ οὐδὲν οἴμαι κατὸν εἶναι τὸ ὀνομασθῆναι
 εἶ τι μὴ καλῶς ἢ πεποιθήκαμεν ἢ ποιούμεεν, ἀλλ'· εἰς
 τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ

XII. ΑΥ. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁ Σωκράτης καλὰ τὰ λέγει.
 "Ἄν ὅμως σὰς εἶναι εὐχάριστο νὰ σὰς ἐρωτοῦν γιὰ τὰ τέτοια
 c ζητήματα καὶ νὰ ἀπαντᾷτε, μόνος
 σὰς αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἀποφασίση-
 σαι, Νικία καὶ Λάχης. Σὲ μὲνα καὶ
 στὸν Μελησία ἀπὸ δῶ εἶναι φανερὸ
 ὅτι θάταν εὐχάριστο, ἂν γιὰ ἅλα ἅσα
 ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ θέλατε νὰ ἀνα-
 πτύξετε τίς σκέψεις σὰς. Γιατί καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀπὸ δῶ
 ἀρχισα, λέγοντας ὅτι σὰς καλέσαμε νὰ σκεπτοῦμε γιατί
 νομίζαμε ὅτι, ὅπως εἶναι φυσικό, ἔχετε μελετήσει αὐτὰ τὰ
 πράγματα, καὶ γιὰ ἄλλους λόγους ἀλλὰ καὶ γιατί τὰ παιδιὰ
 σὰς, ὅπως καὶ τὰ δικά μας, βρίσκονται σχεδὸν σὲ κατὰλλη-
 λη ἡλικία γιὰ μόρφωση. "Ἄν λοιπὸν δὲν ἔχετε ἀντίρρηση,
 πέστε το καὶ ἐξετάστε ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Σωκράτη, ἀπαν-
 τῶτας καὶ ἐρωτῶντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. · Γιατί σωστὸ λέγει
 καὶ τοῦτο ὁ Σωκράτης, ὅτι τώρα σκεπτομαστε γιὰ τὸ μέ-
 γιστο ἀγαθὸ μας. Ἰδέστε λοιπὸν ἂν νομίζετε ὅτι ἔτσι
 πρέπει νὰ κάμψετε.

ΝΙ. Φαίνεται στἀλήθεια, Λυσίμαχε, ὅτι τὸν Σωκράτη
 τὸν γνωρίζεις μόνον ἀπὸ τὸν πατέρα του· τὸν ἴδιο δὲν
 συναναστράφηκες, παρὰ μόνον ὅταν ἦταν παιδί, ἂν κάποτε
 σὲ συνέλευση τῶν δημοτῶν, ἀκολουθώντας τὸν πατέρα του,
 e σὲ πλησίασε, ἢ σὲ κανένα ναδ, ἢ σὲ κάποια ἄλλη συγκέντρωση
 τοῦ δήμου σὰς· μὰ ὅταν πιὰ μεγάλωσες, φαίνεται πὼς δὲν τὸν
 συνάντησες.

ΑΥ. Γιατί τὰ λές αὐτὰ, Νικία;

XIII. ΝΙ. Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ξέρεις ὅτι ὅποιος πηγαίνει
 τόσο κοντὰ στὸν Σωκράτη μὲ τὸ λόγο, ὅσο κοντὰ μας εἶναι
 ὁ συγγενής μας, τὸν πλησιάζει καὶ συζητᾷ μαζί του, ἀναγκά-
 ζεται, καὶ ἂς ἄριστος πρὶν τὴ συζήτηση γιὰ κάποιο ἄλλο θέμα,
 νὰ ἀφήνῃ νὰ περιμάγεται ἀπ' αὐτὸν μὲ τὸ λόγο, ὥσπου νὰ
 φτάσῃ στὸ σημεῖο νὰ ἀπολογηθῆ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, τί
 λογῆς ζωὴ κάνει τώρα, καὶ τί ζωὴ ἔζησε ὡς τώρα. Κι ὅταν
 188a φτάσῃ αὐτοῦ, δὲν ξέρεις ὅτι δὲν θὰ τὸν ἀφήσῃ ὁ Σωκράτης,
 ἂν δὲν ἐλέγξῃ ἅλα πέρα γιὰ πέρα. Μοῦ εἶναι καλὰ γνωστός
 ἔμμένα τοῦτος ὁ ἄνθρωπος καὶ γνωρίζω ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ
 ξεφύγῃ κανεὶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπ' αὐτὸν καὶ ξέρω καλὰ
 πὼς ὁ ἴδιος θὰ τὰ πᾶθω. Εὐχάριστίεμαι ὅμως, Λυσίμαχε,
 μὲ τὴ συντροφιά του καὶ νομίζω πὼς δὲν εἶναι καθόλου
 κακὸ νὰ μᾶς ξαναθυμίζουεν ὅτι δὲν ἐκάναμε ἢ δὲν κάνομε

β) φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιού-
 ντα μανθάνειν ἕωςπερ ἂν ζῆ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτὸ τὸ γή-
 ρας νοῦν ἔχον προσεῖναι. ἐμοὶ μὲν οὐδὲν ἀήθες οὐδ'
 αὐ ἀήδές ὑπὸ Σωκράτους βασιανίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάλοι
 σχεδὸν τι ἠριστάμην διὰ τὸ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῖν ὁ λό-
 γος ἔσοιτο Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν.
 γ) ὅπερ οὐδὲν λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν καλύει Σωκράτει συν-
 διατρίβειν ὅπως οὗτος βουλεύεται· Λάχητα δὲ τόνδε ὄρα ὅπως
 ἔχει περὶ τοῦ τοιοῦτου.

189a XIV. ΛΑ. Ἐπιλοῦν τὸ γ' ἐμὸν, ὦ Νικία, περὶ λόγων
 ἔστιν· εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἄπιλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν. καὶ γὰρ ἂν
 δόξαιμι τῷ φιλόλογος εἶναι καὶ αὐ μισόλογος. ὅταν μὲν
 γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγόμενον ἢ περὶ τινος
 σοφίας ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς καὶ ἀξίου τῶν λόγων ἂν
 δ) λέγει, χαίρω ὑπερφανῶς, θεώμενος ἅμα τὸν τε λέγοντα καὶ
 τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλους καὶ ἀρμόττοντά ἐστι
 καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικός ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἀρμονίαν
 καλλίστην ἠρμωσμένος, οὐ λόραν οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα,
 ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν [ἠρμωσμένος οὐ] αὐτὸς αὐτοῦ τὸν βίον
 σύμφωναν τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστί, ἀλλ'
 οὐκ ἰαστί, οἶμαι δὲ οὐδὲ φρυγιστί οὐδὲ λυδιστί, ἀλλ' ἤπερ
 μόνη Ἑλληνικὴ ἐστὶν ἀρμονία. ὁ μὲν οὐδὲν τοιοῦτος χαίρειν
 με ποιεῖ φθγγόμενος καὶ δοκεῖν ὄψεσθαι φιλόλογον εἶναι·
 ε) οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ' αὐτοῦ τὰ λεγόμενα· ὁ
 δὲ τάναντία τοῦτου πράττων λυπεῖ με, ὅσω ἂν δοκῆ ἄμει-
 νον λέγειν, τοσοῦτω μᾶλλον, καὶ ποιεῖ αὐ δοκεῖν εἶναι μι-
 σόλογον.

Σωκράτους δ' ἐγὼ τῶν μὲν λόγων οὐκ ἐμπειρὸς
 εἰμι, ἀλλὰ πρότερον, ὡς εἶπες, τῶν ἔργων ἐπειράθη, καὶ
 ἐκεῖ αὐτὸν εὖρον ἀξίον ὄντα λόγων καλῶν καὶ πάσης παρ-
 ῥοσίας. εἰ οὐδὲν καὶ τοῦτο ἔχει, συμβούλοιμα τάνδρη, καὶ
 ἦδιστ' ἂν ἐξεταζοίμην ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχρό-
 μην μανθάνων, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνος ἐν μόνον προσλα-

καλά. Ἀντίθετα, νομίζω, γίνεται πῶς συνετὸς στὸ μέλλον
 ὅποιος δὲν ἀποφεύγει τοῦτο τὸν ἐλεγχον, ἀλλὰ θέλει, σύμ-
 φωνα μὲ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Σόλωνος (1), καὶ κρίνει ἀξίον
 β) νὰ μαθαῖνη ὅσο ζεῖ καὶ δὲ νομίζει ὅτι τὰ γυρατεῖα ἔρχονται
 βαζάνοντας μόνον τοὺς γνώσῃ.

Σὲ μένα λοιπὸν οὐτε ἀσυνήθιστο οὔτε δυσάρεστο εἶναι
 νὰ μὲ ἐλέγῃ ὁ Σωκράτης· ἀπὸ ὥρα μάλιστα ἤξερα καλὰ
 εἶναι, μιὰ πού εἶναι ἐδῶ ὁ Σωκράτης, ἢ συζήτησέ μες δὲν θὰ
 ἦταν γιὰ τοὺς νεαροὺς, ἀλλὰ γιὰ μᾶς τοὺς ἰδιούς. Τὸ ξανα-
 λέγω λοιπὸν· ὅσο γιὰ μένα τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ συνδια-
 λέγωμαι μὲ τὸν Σωκράτη ὅπως αὐτὸς θέλει· μόνον κοίταξε τί
 λέγει γι' αὐτὸ τὸ πράγμα ὁ Λάχης.

XIV. ΛΑ. Ἡ δική μου περίπτωση ὡς πρὸς τοὺς λόγους,
 Νικία, εἶναι ἀπλή· καὶ ἂν τὸ προτιμᾶς ὄχι ἀπλή, ἀλλὰ διπλή.
 Θὰ μπορούσα, ἀλήθεια, νὰ δώσω τὴν ἐντύπωσιν πὼς εἰμαι
 φίλος τῶν λόγων καὶ πάλι πὼς μισῶ τοὺς λόγους. Γιατί νά,
 ὅταν ἀκούω ἕνα ἀνθρώπου νὰ διαλέγεται γιὰ τὴν ἀρετῆ, ἢ
 γιὰ κάποια ἄλλη σοφία, πού νὰ εἶναι ἀληθινὸς ἄνθρωπος
 καὶ ἀντάξιος τῶν λόγων πού λέγει, αισθάνομαι ἐξαιρετικὴ
 χαρὰ. Γιατί τὴν ἰδίαν ὥρα βλέπω καὶ κείνον πού μιλά καὶ
 δ) κείνα πού λέγει, νὰ εἶναι ταιριαστά τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ
 ἀρμονισμένα. Καὶ μοῦ φαίνεται ὁ τέτοιος ἄνθρωπος μου-
 σικός στὴν ἐντέλεια· ἔχει ἐπιτύχει τὴν πῶς ἕμοι φέρω ἀρμονία,
 ὄχι στὴ λύρα ἢ σὲ ὄργανα παιδιᾶς, ἀλλὰ ζεῖ στάληθεια στὴ
 ζωῇ του τὴν ἀρμονία ἀνάμεσα στὰ λόγια του καὶ στὰ ἔργα
 του, ἐντέλως μὲ τὸν δωρικὸ τρόπο, ὄχι τὸν ἰωνικὸ, νομίζω,
 οὐδὲ τὸν φρυγικὸ, ἢ τὸν λυδικὸ, ἀλλὰ ἐκείνον πού εἶναι
 ἢ μόνη ἑλληνικὴ ἀρμονία (*). Ὁ τέτοιος λοιπὸν ἄνθρωπος
 μὲ κάνει νὰ χαίρω, ὅταν μιλά, καὶ νὰ δίνω στὸν καθένα τὴν ἐν-
 τύπωσιν ὅτι εἰμαι φίλος τῶν λόγων· τόσο πρόθυμα δέχομαι
 ε) ὅσα λέγει· ὅποιος ὅμως κάνει τὰ ἀντίθετα ἀπ' αὐτὸν μὲ
 ἐνοχλεῖ, καὶ ὅσο φαίνεται πὼς μιλά καλύτερα, τόσο περισσό-
 τερο, καὶ μὲ κάνει νὰ φαίνομαι μισόλογος.

Ὅσο γιὰ τὸν Σωκράτη, δὲν ἔχω δοκιμάσει τοὺς λόγους
 του, ἀλλὰ, ὅπως φαίνεται, δοκίμασα πρῶτα τὰ ἔργα του καὶ
 ἐκεῖ τὸν βρήκα νὰ εἶναι ἀξίος καλῶν λόγων μὲ ὄλο τὸ θάρρος
 καὶ τὴν εὐκρινεῖα. Ἄν λοιπὸν ἔχη καὶ τοῦτο τὸ δῶρο, ἢ
 189a θέλῃσῃ μου εἶναι μαζί του, καὶ μὲ ἐξαιρετικὴ εὐχάριστος
 θὰ δεχόμενον τὸν ἐλεγχον τέτοιου ἀνθρώπου, καὶ δὲ θὰ μὲ
 στενοχωροῦσε νὰ μαθαῖνω, ἀλλὰ δέχομαι καὶ ἐγὼ τὸ ἀπό-
 φθεγμα τοῦ Σόλωνος, μὲ μιὰ μόνον προσθήκη· νά, θέλω

1) Γράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

2) Οἱ ἀρχαῖοι ἔδιναν τοὺς ἀκόλουθους χαρακτηρισμοὺς στοὺς
 τέσσαρες κύριους τρόπους ἢ ἀρμονίας τῆς μουσικῆς των. Ὁ δωρικὸς
 ἦταν αὐστηρὸς, λιτός, ἀνδρικός, ὁ ἰωνικὸς εἶχε ἠλιθιότητα, ὁ φρυγικὸς
 πάθος καὶ ὁ λυδικὸς χάρη.

40

ΑΛΧΗΣ

βών, ευγχωρῶ γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεισθαι θέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. τοῦτο γάρ μοι συγχαρεῖται, ἀγαθὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον, ἵνα μὴ δυσμαθῆς φαινῶμαι ἀηδῶς μανθάνων· εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδάσκων ἔσται ἢ μήπω ἐν δόξῃ ὢν ἢ τι ἄλλο τῶν τοιοῦτων ἔχων, οὐδὲν μοι μέλει. σοὶ οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι καὶ διδάσκειν καὶ ἐλέγχειν ἐμέ δ' ἃ ἂν βούλῃ, καὶ μανθάνειν γε δ' ἃ τίς ἐγὼ οἶδα· οὕτω σὺ παρ' ἐμοῦ διακείσῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἢ μετ' ἐμοῦ συνδικινδύνεσσας καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πείραν ἀρετῆς ἣν χρεὶ δίδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως δώσειν. λέγ' οὖν δ' τί σοι φίλον, μῆδὲν τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ὑπόλογον ποιούμενος.

XV. ΣΩ. Οὐ τὰ ὑμέτερα, ὡς εἴκοιεν, αἰτιασόμεθα ἣ οὐχ ἑτοῖμα εἶναι καὶ συμβουλευέναι καὶ συσκοπεῖν.

ΑΥ. Ἄλλ' ἡμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες· ἕνα γὰρ σε ἐγαγε ἡμῶν τίθημι· σκόπει οὖν ἀντ' ἐμοῦ ὑτέρῃ τῶν νεανίσκων δ' τι δεόμεθα παρὰ τῶνδὲ πνιθάνεσθαι, καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τοῦτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλὰ διὰ τὴν ἡλικίαν ὢν ἂν διανοηθῶ ἐρεῖσθαι, καὶ αὐτὸ ἂν ἀκούσω, εἴ γε μεταξὺ ἄλλοι λόγοι γέωνται, οὐ πᾶν μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ διεξίτετε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προθήμεθα· ἐγὼ δ' ἀκούσομαι καὶ ἀκούσας αὐτὰ μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο δ' ἃ ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ.

ΣΩ. Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Ἀναμίχῃ καὶ Μελησίῳ. ἃ μὲν οὖν νυνδὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνας οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν ἢ τίνας ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς ἔχει ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι καὶ ἢ τοιάδε σκέψεις εἰς ταῦτ' ἔχει, σχεδὸν δὲ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἶη ἂν. εἰ γὰρ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὄντοισιν πέρι δ' ἃ παραγενόμενόν τῳ βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο ἢ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἱοῖ τὲ ἔομεν αὐτὸ ποιεῖν παραγίγησθαι ἐκεῖνο, ὄφλον δτι αὐτὸ γε ἴσμεν τοῦτο οὐ πέρι σύμβουλοι ἂν γε-

γερνώντας· διδάσκωμαι πολλά, ἀλλὰ μόνο ἀπὸ χρηστοῦς. Ἄς γίνῃ δευτὴ τούτῃ μοι ἢ προσθήκη, νὰ εἶναι καὶ ὁ δάσκαλος ἀγαθός, γιὰ νὰ μὴ φαίνομαι ἐγὼ χοντροκέφαλος, ἂν ἀκούω χωρὶς εὐχαρίστηση. Κι ἂν θὰ εἶναι νεώτερος ὁ δάσκαλος, ἢ λίγο ἀκόμη γνωστός, ἢ ἔχη τίποτε ἄλλο τέτοιο μειονέκτημα, τὸ ἴδιο μοῦ κάνει. Σὲ καλῶ λοιπόν, Σωκράτη, καὶ νὰ μὲ διδάσκησῃ καὶ νὰ μὲ ἐλέγξῃς σ' ἃ ἂν θέλῃς καὶ νὰ μαθαίνῃς πάλι δτι, ἐγὼ ξέρω. Τέτοια αἰσθήματα ἔχω ἐγὼ γιὰ σένα ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα πού μοιράστηκες μαζί μου τὸν κίνδυνο καὶ ἔδωσες τὴν ἀπόδειξη τῆς ἀνδρείας πού πρέπει νὰ δίνῃ ὅποιος σωστά πρόκειται νὰ τὴ δώσει. Λέγε λοιπὸν δτι ἀγαπᾷς, χωρὶς καθόλου νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψη σου τὴν ἡλικία μου.

XV. ΣΩ. Ὅπως φαίνεται, δὲν πρόκειται νὰ κατηγορήσωμε ἐσᾶς, τί δὲν εἴστε πρόθυμοι καὶ νὰ δίνετε τὴ γνώμη σας καὶ νὰ ἐρευνᾶτε μαζί μας τὸ θέμα.

ΑΥ. Δικὴ μας δουλειὰ λοιπὸν εἶναι τώρα, Σωκράτη, γιὰτὶ ἐσένα σὲ λογαριάζω ἕναν ἀπὸ μᾶς. Πάρε λοιπὸν τὴ θέση μου καὶ σκέψου γιὰ τὸ καλὸ τῶν νεανίσκων τὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρωτήσωμε τὸν Νικία καὶ τὸν Λάχη καὶ λέγε καὶ σὺ τὴ γνώμη σου συζητώντας μαζί τους. Γιὰτὶ ἐγὼ ἔνεκα τῆς ἡλικίας ξεχνῶ πᾶ τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα θὰ εἶχα στὸ νοῦ μου νὰ ἐρωτήσω, καὶ ὅσα πάλι θὰ ἄκουα, ἂν μεσολαβήσουν ἄλλοι λόγοι, δὲν τὰ συγκρατῶ καθόλου. Μιλήστε λοιπὸν σεις καὶ διεξέλθετε μεταξύ σας τὸ ζήτημα πού ἐθέσαμε· ἐγὼ θὰ παρακολουθῶ καὶ θὰ κάμω ὕστερα μὲ τὸν Μελησία δτι, καὶ σὲ σᾶς φαίνεται καλῶ.

ΣΩ. Πρέπει νὰ ὑπακούσωμε, Νικία καὶ Λάχη, στὸν Ἀναμίχῃ καὶ τὸν Μελησία. Ὅσα βέβαια ἀρχίσαμε πρὶν λίγο νὰ ἐξετάζωμε, ποιούς δηλαδὴ δασκάλους εἴχαμε γιὰ τὴν παιδεία πού μᾶς ἐνδιαφέρει, ἢ ποιούς ἄλλους ἐμεῖς ἐβελτιώσαμε μ' αὐτὴν, δὲν εἶναι ἀσφαλῶς χωρὶς ὠφέλεια καὶ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ νὰ τὰ ἐξετάζωμε. Ἄλλὰ νομίζω ὅτι καὶ τούτῃ ἐδῶ ἢ ἔρευνα, πού θὰ σᾶς πῶ, φέρνει στὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα, καὶ μάλιστα θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἢ πρώτη. Ἄν δηλαδὴ ἐτύχαιε νὰ ξέρωμε γιὰ κάτι δτι, ἅμα παρουσιαστῆ σὲ κάτι ἄλλο, βελτιώνει ἐκεῖνο στὸ ὅποιο παρουσιάζεται, ἂν ἀκόμη εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ τὸ κάνωμε νὰ παρουσιάζεται σ' ἐκεῖνο, εἶναι φανερὸ δτι γνωρίζομε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ στὴν

e

b

c

d

e

νοίμεθα ὡς ἂν τις αὐτὸ ἔβηται καὶ ἄριστ' ἂν κτήσαιο. ἴσως ὅν οὐ μαθῆναιέτ' ἐμὸν ὅ τι λέγω, ἀλλ' ὥδε ἔβην μαθήσεσθαι.

190a Εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτι ὄφρα παραγενομένη ὀφθαλμοῖς βελτίους ποιεῖ ἐκείνους οἷς παρεγένετο, καὶ προσέτι οἱοί τε ἔσμεν ποιεῖν αὐτὴν παραγίγνεσθαι ὄμμασι, ὄφρα ὅτι ὄφρα γὰρ ἴσμεν αὐτὴν ὅ τι ποτ' ἔστιν, ἧς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα ὡς ἂν τις αὐτὴν ἔβηται καὶ ἄριστα κτήσαιο. εἰ γὰρ μὴδ' αὐτὸ τοῦτο εἰδόμεν, ὅ τι ποτ' ἔστιν ὄφρα ἢ ὅ τι ἔστιν ἀκοή, σχολῆ ἂν σύμβουλοι γὰρ ἔξει λόγον γενοίμεθα καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν ἢ περὶ ὄτων, ὅτινα τρόπον b ἄκοήν ἢ ὄφρα κάλλιστ' ἂν κτήσαιο τίς.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

XVI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τῶδε παρακαλεῖται εἰς συμβουλὴν, τί' ἂν τρόπον τοῖς νείσιν αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς ἀμείνους ποιήσειε;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὐν τοῦτο γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι ὅ τι ποτ' ἔστιν ἀρετὴ; εἰ γὰρ που μὴδ' ἀρετὴν εἰδόμεν τὸ παράπαν ὅ τι ποτε τυγχάνει ὄν, τί' ἂν τρόπον τοῦτο σύμβουλοι c γενοίμεθα ὀφθαλμῶν, ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλιστα κτήσαιο;

ΛΑ. Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Φαμέν ἄρα, ὦ Λάχης, εἰδέναι αὐτὸ ὅ τι ἔστιν.

ΛΑ. Φαμέν μέντοι.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὅ γε ἴσμεν, κἂν εἰπομεν δήπου τί ἔστιν.

ΛΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Μὴ τοῖνυν, ὦ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς εὐθέως σκοπόμεθα πλεον γὰρ ἴσως ἔργον' ἀλλὰ μέρους τινός περὶ πρῶτον ἴδωμεν, εἰ ἰκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ εἰδέναι καὶ ἡμῖν, d ὡς τὸ εἶδος, ὄφρα ἢ σκέψαι ἔσται.

ΛΑ. Ἀλλ' οὕτω ποῦμέν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ βούλει.

ΣΩ. Τί οὐν ἂν προελοίμεθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν; ἢ δῆλον δὴ ὅτι τοῦτο εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἢ ἐν τοῖς ὄπλοις μάθης; δοκεῖ δὲ που τοῖς πολλοῖς εἰς ἀνδρείαν. ἢ γὰρ;

ΛΑ. Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ.

1) Φεύγει, ὅπως βλέπομε, ὁ Σωκράτης ἀπὸ τῆν ἐξωτερικῆ μέθοδο—ποιούς δασκίλους εἶχαμε, ποιούς μαθητὰς ἀναδείξαμε — καὶ πηγαίνει εἰς τὸν ἀρμόδιον καὶ μόνον κρεττῆ, τὸν Λόγον.

οῦσία τοῦ καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ δώσωμε γνῶμην με ποῖον τρόπο εὐκολώτατα καὶ ἄριστα θὰ τὸ ἀποκοτούσε κανεὶς (!). ἴσως ὅμως δὲν βλέπετε ἐντελῶς τί ἐνοῶ νά. ἔτσι θὰ τὸ συλλάβετε εὐκολώτερα.

Ἄν τυχαῖν νὰ γνωρίζωμε ὅτι ἡ δραση, ὅταν παρουσιασθῆ στὰ μάτια, κάνει τελειότερα ἐκεῖνα στὰ ὅποια παρουσιάζεται, ἂν ἀκόμη εἴμαστε ἰκανοὶ νὰ προκαλοῦμε τὴν δραση στὰ μάτια, εἶναι φανερό ὅτι γνωρίζομε τὴν δραση τὴν ἴδια, τί ἀκριβῶς εἶναι, καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ εἴμαστε σύμβουλοι γι' αὐτὴν, πῶς εὐκολώτατα καὶ ἄριστα θὰ τὴν ἀποκοτούσε κανεὶς. Γιατί ἂν δὲν ξέραμε οὔτε τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ δραση, ἢ τί εἶναι ἡ ἀκοή, δὲν θάμασταν καθόλου ἀξιόλογοι σύμβουλοι καὶ γιατροὶ ἢ γιὰ τὰ μάτια ἢ γιὰ τὰ αὐτιά, με ποῖο τρόπο καλύτερα θὰ ἀποκοτούσε κανεὶς ἀκοή ἢ δραση. b

ΛΑ. Ἐχεις δίκιο, Σωκράτη.

XVI. ΣΩ. Λοιπὸν, Λάχης, τοῦτοι οἱ δυὸ δὲν μᾶς προσκαλοῦν τώρα νὰ τοὺς συμβουλεύωμε με ποῖον τρόπο, ἂν παρουσιασθῆ στοὺς γιούς τοὺς ἀρετῆ, θὰ κἀμην τὴν ψυχὴν τοὺς καλύτερη; ΛΑ. Ναί, μᾶς προσκαλοῦν.

ΣΩ. Πρέπει λοιπὸν ἡμεῖς πρῶτα πρῶτα νὰ ἔχωμε τοῦτο δῶ, νὰ ξέραμε τί εἶναι ἀρετῆ. Γιατί ἂν δὲν γνωρίζωμε καθόλου τί τυχαῖν νὰ εἶναι ἀρετῆ, με ποῖον τρόπο θὰ συμβουλεύαμε ὅποιονδῆποτε πῶς θὰ τὴν ἀποκοτούσε πολὺ καλᾶ; c

ΛΑ. Με κανένα τρόπο μοῦ φαίνεται, Σωκράτη.

ΣΩ. Λέμε λοιπὸν, Λάχης, ὅτι ξέρομε τί εἶναι ἀρετῆ.

ΛΑ. Λέμε βέβαια.

ΣΩ. Καὶ αὐτὸ ποῦ γνωρίζομε, φυσικὰ θὰ μπορούσαμε χωρὶς ἀμφιβολία καὶ νὰ ποῦμε τί εἶναι.

ΛΑ. Καὶ πῶς δεχί;

ΣΩ. Ἄς μὴν ἐξετάσωμε λοιπὸν ἀμέσως, λαμπρῆ μου ἀνθρωπε, δὴν τὴν ἀρετῆ' γιατί ἴσως εἶναι μεγάλο ἔργον. Μόνον ἂς δοῦμε πρῶτα γιὰ ἓνα μέρος τῆς, ἂν τὸ κατέχωμε ἰκανοποικτικά' ἔτσι καὶ ἡ ἔρευνά μας φυσικὰ θὰ εἶναι πῶς εὐκολη. d

ΛΑ. Ναί, ἂς κἀμῶμε ἔτσι, Σωκράτη, ὅπως ἐσὺ θέλεις.

ΣΩ. Ποῖο λοιπὸν ἀπὸ τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς θὰ προτιμῆσωμε; ἢ εἶναι δὲ φανερό ὅτι θὰ ἐκλέγαμε ἐκεῖνο στὸ ὅποιο λέγομεν ὅτι τείνει ἢ ὀφραμαχητικῆ; Καὶ λέγομεν δὲ πῶς τείνει στὴν ἀνδρεία. Ἔτσι;

ΛΑ. Καὶ βέβαια αὐτὴ ἡ γνῶμην ὑπάρχει.

ΣΩ. Τοῦτο τοῖνυν πρώτων ἐπιεικώσωμεν, ὦ Λάχης, εἰπεῖν, ἀνδρεία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεψόμεθα
 e και δτω ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίακοις παραγένοιτο, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε και μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ περὶ εἰπεῖν δ' λέγω, τί ἐστιν ἀνδρεία.

XVII. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν· εἰ γὰρ τις θέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμνησθαί τοὺς πολεμίους και μὴ φεύγει, εὖ ἴσθι ὅτι ἀνδρείος ἂν εἴη.

ΣΩ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπῶν, τὸ σὲ ἀποκρίνασθαι μὴ τοῦτο δ' διανοοῦμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον.

ΛΑ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

191a ΣΩ. Ἐγὼ φράσω, ἔάν οἷός τε γένομαι ἀνδρείος και οὗτος, ὃν και σὺ λέγεις, ὃς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων μάχηται τοῖς πολεμίους.

ΛΑ. Ἐγὼ γοῦν φημί.

ΣΩ. Και γὰρ ἐγὼ. ἀλλὰ τί αὐτὸς ὄδε, ὃς ἂν φεύγων μάχηται τοῖς πολεμίους, ἀλλὰ μὴ μένων;

ΛΑ. Πῶς φεύγων;

ΣΩ. Ὅσπερ και Σκυθία λέγονται οὐχ ἦτον φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι, και Ὀμηρὸς και ἐπαιῶν b τοὺς τοῦ Αἰνεῖου ἴππους κραιπνὰ μάλ' ἐνθα και ἐνθα ἔφη αὐτοὺς ἐπίστασθαι διώκειν ἢ δὲ φέβεσθαι· και αὐτὸν τὸν Αἰνεῖαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίσαε, και τὴν τοῦ φόβου ἐπιστήμην, και εἶπεν αὐτὸν εἶναι μήστωρα φόβοιο.

ΛΑ. Και καλῶς γε, ὦ Σώκρατες, περὶ ἀρμάτων γὰρ ἔλεγε· και σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν ἵππεῶν περὶ λέγεις. τὸ μὲν γὰρ ἵπικόν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται, τὸ δὲ ὀπλιτικόν τὸ γε τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐγὼ λέγω.

ΣΩ. Πλὴν γ' ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων. Λακεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γερροφόροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλιν μένοντας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν, ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφόμενους ὡσπερ ἵππεας μάχεσθαι και οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

1) Ἀπὸ εὐγένειας ἀλλὰ και μὴ κάποια εἰρωνεία, διάχυτη και σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη, ὁ Σωκράτης λέγει πῶς εἶναι δικὸν τοῦ λόβου. Ὁ ὄρισμός ποὺ ἔδωσαν ὁ Λάχης εἶναι ἀτελής, γιατί δὲν ἐξήγει ὅλες τίς περιπτώσεις τῆς ἀνδρείας. Εἶναι στενότερος τοῦ δόκτου, ὅπως θὰ φανῆ ἀμέσως δὲν στηρίζεται στὴν πραγματικὴ εἰδοποιὶ διαφορά.

2) Ἰατιάδου Β, 223. Μετάφραση Α. Πάλλη.

3) Οἱ ὀπλισμένοι μὲ μακρὰ ἀσπίδα (γέρον).

ΣΩ. Ἄς προσπαθῶσωμε λοιπὸν, Λάχης, τοῦτο πρώτα νὰ ποῦμε, τί εἶναι ἀνδρεία. Ὅστερα ἀπ' αὐτὸ θὰ ἐξετάσωμε και μὲ ποῖόν τρόπο θὰ τὴν ἀπο-

εῖρευνα γιὰ νὰ ὀρί- κτοῦσαν οἱ νεανίακοι, ὅσο εἶναι δυ-
 σουν τὴν ἀνδρεία νατὸν νὰ ἀποκτηθῆ ἀπὸ ἀσκήσεις και
 Πρῶτος ὄρισμός, τῆς ἀπὸ μαθημάτων. Προσπάθησε λοιπὸν
 ἀνδρείας ἀπὸ νὰ ἀπαντήσης στὴν ἐρώτησή μου,
 τὸν Λάχην τί εἶναι ἀνδρεία.

XVII. ΛΑ. Μὰ τὸν Δία, Σωκράτη, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ἀπαντήσω, ὅχι· γιατί ἂν κανεὶς θέλῃ μένοντας στὴ θέση του νὰ ἀποκρούσῃ τὸν ἐχθρὸ και δὲν τὸ βάζῃ στὰ πόδια, νὰ ξέρης καλὰ ὅτι αὐτὸς θὰ ἦταν ἀνδρείος.

ΣΩ. Καλὰ λέγεις, Λάχης· ἴσως ὁμῶς ἐγὼ φταῖω (!), ποῦ, ἐπειδὴ δὲν ἔκαμα καθαρὰ τὴν ἐρώτησιν, ἐστὶ ἀπάντησες ὅχι σὲ κείνο ποῦ εἶχα στὸ νοῦ μου ἐρωτῶντας, ἀλλὰ σὲ ἄλλο.

ΛΑ. Τί θέλεις νὰ πῆς, Σωκράτη;

ΣΩ. Θὰ σοῦ πῶ, ἂν τὰ καταφέρω. Ἀνδρείος εἶναι ἀσφα- 191a λῶς αὐτὸς ποῦ και σὺ λέγεις, ὅποιος μένοντας στὴ θέση του πολεμᾷ τὸν ἐχθρὸ.

ΛΑ. Ἐγὼ τοὐλάχιστο τὸ δέχομαι.

ΣΩ. Μὰ και ἐγὼ. Ἄλλὰ τί εἶναι πάλι τοῦτος ποῦ φεύγοντας και ὅχι μένοντας πολεμᾷ τὸν ἐχθρὸ;

ΛΑ. Πῶς φεύγοντας;

ΣΩ. Νά, σὰν τοὺς Σκυθες, ποῦ λέγουν ὅτι τὸ ἴδιο πολεμοῦν και υποχωρώντας και καταδιώκοντας. Και ὁ Ὀμηρὸς ἐπαιῶντας τὰ ἄλογα τοῦ Αἰνεῖα εἶπε πῶς ξέρον· ἀπάνω κάτω σὰν ἄρτοι νὰ κυνηγᾶν και φεύγουν» (?). Και τὸν ἴδιο τὸν Αἰνεῖαν τὸν ἐγκωμίσαε γιὰ τοῦτο ἀκριβῶς, γιὰ τὴν τέχνη τῆς φυγῆς, και τὸν ὀνόμασε τεχνίτη τῆς φυγῆς.

ΛΑ. Σωστά, Σωκράτη, γιατί μιλοῦσε γιὰ ἀρματα· και σὺ αὐτὸ γιὰ τοὺς Σκυθες, γιὰ ἵππεῖς μιλάς. Γιατί τὸ δικὸ τους ἵπικὸ εἶναι μάχεται, τὸ πεζικὸ ὁμῶς τῶν Ἑλλήνων, ὅπως λέγω.

ΣΩ. Ἐκτὸς ἴσως, Λάχης, ἀπὸ τὸ πεζικὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Γιατί λέγουν ὅτι στὶς Πλαταιαῖς ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅταν ἔφτασαν στοὺς γερροφόρους (?) τῶν Περσῶν, δὲν θέλησαν, μένοντας στὴ θέση τους, νὰ πολεμοῦν μ' αὐτούς, ἀλλὰ ἔφυγαν. Και ὅταν διασπατήθηκαν οἱ γυριμῆς τῶν Περσῶν, γύρισαν πίσω και πολεμήσαν σὰν ἵππεῖς και ἔτσι κέρδισαν ἐκεῖνη τὴ μάχην.

ΑΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

XVIII. ΣΩ. Τοῦτο τοῖνυν ὁ ἄρτι ἔλεγε ν, ὅτι ἐγὼ αἰτίος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρώμην. βουλό-
d μνος γάρ σου ποθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ ὀπλιτικῷ ἀν-
δρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ ἐν ἐξυμπατι τῷ
πολεμικῷ εἶδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατταν κινδύνους ἀνδρείους
ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους καὶ ὅσοι πρὸς πείνας ἢ
καὶ πρὸς τὰ πολιτικά ἀνδρείοι εἰσιν, καὶ ἔτι αὐ μὴ μόνον
ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρείοι εἰσιν ἢ φόβους, ἀλλὰ καὶ πρὸς
τὰς ἐπιθυμίας ἢ ἡδονὰς δενοὶ μάφουσι, καὶ μένοντες καὶ
e ἀναστρέφοντες — εἰσὶ γάρ ποῦ τινες, ὡ Λάχης, καὶ ἐν τοῖς
τοιούτοις ἀνδρείοι.

ΑΑ. Καὶ σφόδρα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκὼν ἀνδρείοι μὲν πάντες οὗτοί εἰσιν, ἀλλ' οἱ
μὲν ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ' ἐν λύπαις, οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίαις, οἱ δ' ἐν
φόβοις τὴν ἀνδρείαν κέκτηνται· οἱ δὲ γ', οἶμαι, δειλίαν ἐν
τοῖς αὐτοῖς τοῦτοις.

ΑΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί ποτε ὄν ἐκάτερον τούτων, τοῦτο ἐπιθυνοῦμεν.
πάνιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρείαν πρῶτον, τί ὄν ἐν πᾶσι
τούτοις ταυτὸν ἔστιν· ἢ οὕτω καταμαρτάνεις, τὸ λέγω;

ΑΑ. Οὐδὲ πᾶν τι.

192a XIX. ΣΩ. Ἀλλ' ὅδε λέγω, ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἠρώτων
τί ποτ' ἔστιν, δ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὄν ἡμῖν καὶ ἐν τῷ
κιθαρίζειν καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ μαρθάνειν καὶ ἐν ἄλλοις
πολλοῖς, καὶ σχεδὸν τι αὐτὸ κερτήμεθα. οὐ καὶ πέρα
ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν ἢ σκελῶν ἢ
στόματός τε καὶ φωνῆς ἢ διανοίας· ἢ οὐχ οὕτω καὶ πῶ
λέγεις;

ΑΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Εἰ τοῖνυν τίς με ἔροίτο, ὦ Σώκρατες, τί λέγεις
τοῦτο, δ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτήτα εἶποιμ' ἂν
b αὐτῷ ὅτι τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπραττομένην δύ-
ναμιν ταχυτήτᾳ ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνῆν καὶ περὶ ὀρ-
μῶν καὶ περὶ τάλλα πάντα.

1) Τοῦ σώματος τῶν ὀπλιτῶν, τοῦ πεζικοῦ δηλαδὴ.

2) «Τί ὄν ἐν πᾶσι τοῦτοις ταυτὸν ἔστιν». Αὐτὸ τὸ κοινὸ στοιχεῖον
σὲ ἄλλα διαφορετικὰ εἶδη τῆς ἀνδρείας, αὐτὸ συνιστᾷ τὴν οὐσίαν τῆς,
εἶναι ἢ γενικὴ ἰδέα, ποῦ ὅταν τὴν ἀλλάξωμε, θὰ ἔχωμε τὸν πλήρη ὀρι-
σμὸ τῆς ἀνδρείας. Ὡς ἡ συζήτηση μὲ τὸν Λάχην δίνει ζωηρὰ εἰκόνα

ΑΑ. Ἔστι εἶναι.

XVIII. ΣΩ. Τοῦτο εἶναι λοιπὸν ποῦ ἔλεγα καὶ πρὶν λίγο,
εἰ ἐγὼ φταῖω ποῦ δὲν ἀπάντησες σωστά, γιὰτὶ δὲν ἐρώτησα
καλὰ. Γιὰτὶ ἤθελα νὰ σε ρωτήσω ὄχι μόνον γιὰ τοὺς ἀνδρείους
τοῦ ὀπλιτικοῦ (*), ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀνδρείους τοῦ ἱππικοῦ
καὶ κάθε ἄλλου πολεμικοῦ εἶδους, καὶ ὄχι μόνον γιὰ τοὺς
ἀνδρείους στὸν πόλεμο, ἀλλὰ καὶ γιὰ κείνους ποῦ εἶναι
ἀνδρείοι στὸν κινδύνου τῆς θάλασσης, καὶ γιὰ ὄσους εἶναι
ἀνδρείοι σὲ νόσους καὶ σὲ φτώχειας, ἢ καὶ στὴν πολιτικὴ
ζωή, καὶ πάλι ἀκόμη ὄχι μόνον γιὰ ὄσους εἶναι ἀνδρείοι σὲ βά-
σανα ἢ φόβους, ἀλλὰ καὶ γιὰ κείνους ποῦ εἶναι φοβεροὶ στὴ
μάχη μὲ τίς ἐπιθυμίας ἢ τίς ἡδονές, εἴτε μένοντες στὴ θέση
τους, εἴτε φεύγοντας καὶ γυρίζοντας ἐπιθετικά. Γιὰτὶ βέβαια
e μερικοὶ εἶναι καὶ στὰ τέτοια, Λάχης, ἀνδρείοι.

ΑΑ. Καὶ πολὺ ἀνδρείοι, Σωκράτη.

ΣΩ. Ὅλοι λοιπὸν αὐτοὶ εἶναι ἀνδρείοι, ἀλλὰ ἄλλοι
σὲ ἡδονές, ἄλλοι σὲ βάσανα, ἄλλοι σὲ ἐπιθυμίας καὶ ἄλλοι σὲ
φόβους ἀποκοτῶν τὴν ἀνδρεία τους· ἀντίθετα ἄλλοι τὴ δειλία
τους στὰ ἴδια αὐτὰ, νομίζω, πράγματα.

ΑΑ. Βεβαίωτατα.

ΣΩ. Τί εἶναι καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο, τοῦτο ζήτησα
νὰ πληροφορηθῶ. Προσπάθησε λοιπὸν πάλι νὰ πῆς πρῶτα
τί εἶναι ἡ ἀνδρεία, τί ὄντας μένει μέσα σὲ ἄλλα αὐτὰ ἴδια μὲ
τὸν αὐτὸ τῆς (?) ἢ δὲν κατενόησες ἀκόμη τί θέλω νὰ πῶ;

ΑΑ. Ὅχι ἐντελῶς.

XIX. ΣΩ. Νὰ τί ἐννοῶ. Ὅπως ἀκριβῶς ἂν ρωτοῦσα τί
192a εἶναι ταχύτης, αὐτὴ ποῦ καὶ στὸ τρέξιμο βρίσκεται καὶ στὸ κι-
θάρισμα καὶ στὴν ὀμιλία καὶ στὴ σπουδὴ καὶ σὲ ἄλλα πολλά,
καὶ ποῦ τὴν ἔχομε στὶς ἀξιόλογες περιπτώσεις τῆς ἢ στὶς
πράξεις τῶν χειρῶν, ἢ τῶν σκελῶν, ἢ τοῦ στόματος, ἢ τῆς
φωνῆς, ἢ τῆς σκέψης. Ἡ δὲν συμφωνεῖς καὶ σὺ;

ΑΑ. Βεβαίωτατα.

ΣΩ. Ἄν λοιπὸν μὲ ρωτοῦσε κανεὶς, πῶς ἐννοεῖς, Σω-
κράτη, αὐτὸ ποῦ σὲ ἄλλα τοῦτα τὸ ὀνομάζεις ταχύτητα; θὰ
τοῦ ἔλεγα ὅτι ἐγὼ ὀνομάζω ταχύτητα καὶ στὴ φωνὴ καὶ στὸ
δρόμο καὶ σὲ ἄλλα τὴν ἰκανότητα ποῦ ἐκτελεῖ πολλά
σὲ λίγο χρόνον.

τῆς ἐπαγωγικῆς πορείας τοῦ στοχασμοῦ, ποῦ τόσο σπουδαῖος τεχνίτης
τῆς στάθην ὁ Σωκράτης.

ΛΑ. Ὁρθῶς γε σὺ λέγων.

ΣΩ. Περὶ δὴ καὶ σὺ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρείαν οὐτως εἰπεῖν, τίς οὐσα δύναμις ἢ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ καὶ ἐν ἅπασιν ὡς νυνδὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρεία κέκληται.

ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τις εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων [περὶ ἀνδρείας] πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν.

ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν δεῖ, εἰ γε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινομένη ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε φαίνεται· οὐ τι πᾶσά γε, ὡς ἐγὼμαι, καρτερία ἀνδρεία σοι φαίνεται τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε· σχεδὸν γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, διὰ τῶν πάντων καλῶν πραγμάτων ἡγεῖσθαι ἀνδρείαν εἶναι.

ΛΑ. Εἰ μὲν οὖν ἴσθι διὰ τῶν καλλίστων.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία καλὴ καγαθὴ;

ΛΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τί δ' ἢ μετ' ἀφροσύνης; οὐ τοῦναντίον ταύτῃ βλαβερὰ καὶ κακοῦργος;

ΛΑ. Ναί.

ΣΩ. Καλὸν οὖν τι φήσεις οὐ εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὅν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν;

ΛΑ. Οὐκὸν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὴν γε τοιαύτην καρτερίαν ἀνδρείαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλὴ ἐστίν, ἢ δὲ ἀνδρεία καλὸν ἐστίν.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἡ φρόνιμος ἄρα καρτερία κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀνδρεία ἂν εἴη.

ΛΑ. Ἔοικεν.

ε XX. ΣΩ. Ἰδόμεν δὴ, ἢ εἰς τί φρόνιμος; ἢ ἢ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ; ὁλον εἰ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς διὰ ἀναλώσας πλεόν ἐκτῆσται, τοῦτον ἀνδρείον καλοῖς ἂν;

ΛΑ. Μὰ Δι' οὐκ ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄλλ' ὅλον εἰ τις ἰατρός ὢν, περιπλευμονίᾳ τοῦ

ΛΑ. Καὶ θὰ ἀπαντοῦσες σωστά.

ΣΩ. Προσπάθησε λοιπὸν καὶ σὺ, Λάχῃ, νὰ πῆς τὸ ἴδιον γιὰ τὴν ἀνδρεία, τί δυνάσται αὐτὴ ἢ ἱκανότητά μένει ἢ ἴδια καὶ στὴν ἡδονὴ καὶ στὴ λύπη καὶ σὲ ὅλα ἔσασκε πρὶν λίγο καὶ ἔχει πάρει τὸ ὄνομα ἀνδρεία.

ΛΑ. Μοῦ φαίνεται λοιπὸν πῶς εἶναι κάποια καρτερία τῆς ψυχῆς, ἀφοῦ πρέπει νὰ πῶ ἐκεῖνο ποῦ ἀπὸ τῆ φύσης τῆς βρίσκειται μέσα σὲ ὅλα.

ε Δεύτερος ὁρισμὸς τῆς ἀνδρείας ἀπὸ τὸν Λάχῃ ΣΩ. Καὶ πρέπει, ἂν βέβαια πρόκειται νὰ ἀπαντήσωμε στὴν ἐρώτησιν ποῦ κάναμε. Τοῦτο ἔμοιγε σὲ μὲν φαίνεται καθαρά, ὅτι κάθε καρτερία, ὅπως νομίζω, δὲν τῆ θεωρεῖς ἀνδρεία καὶ τὸ συναγοῦ ἀπὸ τοῦτο δῶ: εἰμαι βέβαιος, Λάχῃ, ὅτι σὺ τὴν ἀνδρεία τῆ βάζεις στὰ πολὺ ἕμμορφα πράγματα.

ΛΑ. Στὰ πὺ ἕμμορφα: νὰ εἶσαι βέβαιος.

ΣΩ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἢ μὲ φρόνηση καρτερία ποῦ εἶναι καλὴ καὶ ἀγαθὴ;

ΛΑ. Βεβαίωτατα.

ΣΩ. Καὶ ἢ μὲ ἀφροσύνη καρτερία τί εἶναι; Ἀντιθετὰ ἀπὸ τὴν πρώτη, δὲν εἶναι βλαβερὴ καὶ κακὴ;

ΛΑ. Ναί.

ΣΩ. Θὰ τὸ πῆς λοιπὸν ἐσὺ αὐτὸ καλὸ, ἀφοῦ εἶναι κακὸ καὶ βλαβερό;

ΛΑ. Δὲν εἶναι δίκαιο, Σωκράτη, ἔχει.

ΣΩ. Δὲ θὰ δεχτῆς λοιπὸν ὅτι ἢ τέτοια καρτερία εἶναι ἀνδρεία, γιὰτι δὲν εἶναι καλὴ, καὶ ἢ ἀνδρεία εἶναι καλὸ πρᾶγμα.

ΛΑ. Ἔχεις δίκιο.

ΣΩ. Ἡ φρόνιμη λοιπὸν καρτερία κατὰ τὸν δικὸ σου λόγο θὰ ἦταν ἀνδρεία.

ΛΑ. Φαίνεται.

ε XX. ΣΩ. Ἄς δοῦμε ὅμως ἢ καρτερία ἢ σὲ τί φρόνιμη; ἢ ἢ φρόνιμη σὲ ὅλα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ; Ἄν λόγου χάριν κάποιος καρτερεῖ ἔξοδύοντας μὲ φρόνηση χρήματα, ἐπειδὴ ἔξεραι διὰ ἔξοδύοντας θὰ ἀποκτήσῃ περισσότερα, αὐτὸν θὰ τὸν ὀνομάζεις ἀνδρεῖο;

ΛΑ. Μὰ τὸν Δία, ἐγὼ ἔχει.

ΣΩ. Ἄν πάλι κάποιος δυνάσται γιὰτρός, τὴν ὥρα ποῦ τὸ

193a *νείος εχομένου ἢ ἄλλον τινός και δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, μὴ κάμπτοιο, ἀλλὰ καρτεροῖ;*

ΛΑ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν οὐδ' αὐτη.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα και ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον, εἰδὸτα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ και φανλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ' ὧν αὐτός ἐστιν. ἔτι δὲ χωρία ἔχει κρείττω, τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως και παρσκευῆς καρτεροῦντα ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε και καρτερεῖν;

b ΛΑ. Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὡς Σώκρατες.
ΣΩ. Ἄλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἢ τοῦτον ἢ ἢ τοῦ ἐτέρου καρτερία.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετ' ἐπιστήμης δὴρα ἱππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἱππομαχίᾳ ἦντον φήσεις ἀνδρείον εἶναι ἢ τὸν ἀνεπισητήμης.

ΛΑ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετὰ σφενδομητικῆς ἢ τοξικῆς ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης καρτεροῦντα.

c ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ ὅσοι δὴ ἐθέλουσιν εἰς φρεῖα καταβαίνοντες και κολυμβῶντες καρτερεῖν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, μὴ ὄντες δεινοί, ἢ ἐν τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειότερους φήσεις τῶν ταῦτα δεινῶν.

ΛΑ. Τί γὰρ ἂν τις ἄλλο φαίη, ὡς Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐδέν, εἴπερ οἰοῖτό γε οὕτως.

ΛΑ. Ἄλλὰ μὴν οἶμαι γε.

ΣΩ. Καὶ μὴν πον ἀφρονεστέροις γε, ὡς Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσιν τε και καρτεροῦσιν ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες.

ΛΑ. Φαίνονται.

d ΣΩ. Οὐκ οἶον ἀσχερὰ ἢ ἀφρων τὸλμα τε και καρτέρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὐσα και βλαβερά;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἡ δὲ γε ἀνδρεία ὁμολογεῖτο καλὸν τι εἶναι.

παιδί του ἢ ἄλλος πάσχει ἀπὸ πνευμονία και παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσουν νὰ πῆ ἢ νὰ φάγη, δὲν λιγὰ, ἀλλὰ δεῖχνει καρτερία;

193a

ΛΑ. Οὔτε αὐτὴ ἢ καρτερία, μὲ κανένα τρόπο.

ΣΩ. Ἄλλὰ τὸν ἄνδρα ποῦ δεῖχνει στὸν πόλεμο καρτερία και θέλει νὰ μάχεται κάνοντας φρόνιμο ὑπολογισμό—ξέρει ὅτι ἄλλοι θάρρουν νὰ τὸν βοηθήσουν και ὅτι θὰ ἔχη νὰ πολεμήσῃ μὲ λιγώτερους και κατώτερους ἀπὸ τοὺς δικούς του, κι ἀκόμη ὅτι κατέχει πῶς δυνατὰ ὄχυρὰ σημεία—αὐτὸν ποῦ μὲ τὴσφ φρόνηση και προτομασία δεῖχνει καρτερία, θὰ τὸν ἔλεγες ἀνδρειότερο ἢ ἐκεῖνον ποῦ ὄντας στὸ ἀντίθετο στρατόπεδο θέλει νὰ μείνῃ μὲ καρτερία στη θέση του;

ΛΑ. Ἐκεῖνον ποῦ εἶναι στὸ ἀντίθετο, νομίζω, Σωκράτη.

ΣΩ. Ὅμως ἢ καρτερία αὐτοῦ ἐδῶ εἶναι λιγώτερο φρόνιμη ἀπὸ τὴν καρτερία τοῦ ἄλλου.

ΛΑ. Ἐχεις δίκιο.

ΣΩ. Καὶ στὴν ἱππομαχία, φυσικά, θὰ πῆς λιγώτερο ἀνδρείον ἐκεῖνον ποῦ καρτερεῖ ὄντας κάτοχος τῆς ἱππικῆς, ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ δὲν εἶναι.

ΛΑ. Νομίζω, ναί.

ΣΩ. Καὶ κείνον ποῦ δεῖχνει καρτερία γνωρίζοντας καλά τὴν τέχνη τῆς σφενδόνης ἢ τοῦ τόξου ἢ κάποιαν ἄλλη τέχνη.

c

ΛΑ. Ἀσφαλῶς.

ΣΩ. Καὶ ὅσους θὰ θέλουν καταβαίνοντας σὲ πηγάδι και κολυμπῶντας νὰ δεῖχνουν καρτερία σὲ τοῦτο τὸ ἔργο, χωρὶς νὰ εἶναι δεινοί σ' αὐτό, ἢ σὲ κάτι ἄλλο τέτοιο, θὰ τοὺς πῆς ἀνδρειότερους ἀπὸ κείνους ποῦ εἶναι δεινοί σ' αὐτά.

ΛΑ. Τί ἄλλο νὰ πῆ κανεῖς, Σωκράτη;

ΣΩ. Τίποτε, ἂν βέβαια ἔτσι νομίζῃ.

ΛΑ. Μὰ ναί, ἔτσι νομίζω.

ΣΩ. Καὶ ὅμως, Λάχης, οἱ τέτοιοι διακινδυνεύουν και καρτεροῦν μὲ λιγώτερο φρόνηση ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποῦ κάνουν αὐτά, ὄντας κάτοχοι τῆς τέχνης.

ΛΑ. Εἶναι φανερό.

ΣΩ. Πρὶν λίγο ὅμως δὲν μᾶς φάνηκε ἢ δίχως φρόνηση τὸλμη και καρτερία ὅτι και ἀσχημο πρᾶγμα και βλαβερό εἶναι;

d

ΛΑ. Ναί, ναί.

ΣΩ. Καὶ δεχομάσταν ὅτι ἢ ἀνδρεία εἶναι κάτι ἕμορφο.

ΛΑ. Ὁμολογεῖτο γάρ.

ΣΩ. Νῦν δ' αὖ πάλιν φαμέν ἐκεῖνο τὸ αἰσχρόν, τὴν ἀφρονα καρτέρησιν, ἀνδρείααν εἶναι.

ΛΑ. Ἐοίκαμεν.

ΣΩ. Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν;

ΛΑ. Μὰ τὸν Δῖ', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὐ.

XXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πον κατὰ τὸν σὸν λόγον δωριστὶ ε ἡμερόσμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, ὦ Λάχης; τὰ γὰρ ἔργα οὐ ἐνυφωναί ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργω μὲν γάρ, ὡς εἰκοι, φαίη ἂν τις ἡμᾶς ἀνδρείας μετέχειν, λόγῳ δ', ὡς ἐγώ μιν, οὐκ ἂν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀνοασίαι διαλεγόμενα.

ΛΑ. Ἀληθέστατα λέγεις,

ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι οὕτως ἡμᾶς διακείσθαι;

ΛΑ. Οὐδ' ὅπως οἰστοῦν.

ΣΩ. Βούλει οὖν ὃ λέγομεν πειθώμεθα τό γε τοσοῦτον;

ΛΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο, καὶ τί νιν τοῦτω;

194a ΣΩ. Τῷ λόγῳ δε καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητῆσει ἐπιμεινόμεν τε καὶ καρτερήσωμεν, ἴνα καὶ μὴ ἡμῶν αὐτῇ ἡ ἀνδρεία καταγελάσῃ, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν, εἰ ἄρα πολλάκις αὐτῇ ἡ καρτέρησις ἐστὶν ἀνδρεία.

ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἔτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ προαρίστασθαι· καίτοι ἀήθης γ' εἰμι τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλὰ τίς με καὶ φιλονεκία εἰληφεν πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς b ἀγανακτῶ, εἰ οὕτως ἂ νοῦ μὴ οἴός τ' εἰμι εἰπεῖν. νοεῖν μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκῶ περὶ ἀνδρείας ὅ τι ἔστιν, οὐκ οἶδα δ' ὅπη με ἄρι διέφνηεν, ὥστε μὴ συλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν καὶ εἰπεῖν ὅ τι ἔστιν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κνηγέτην μεταθεῖν χρὴ καὶ μὴ ἀνέναι.

ΛΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν εἰπὶ τὸ κνηγέσιον, εἰ τι ἡμῶν εὐπορωτέρος ἐστίν;

ΛΑ. Βούλομαι· πῶς γὰρ οὐ;

c XXII. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χεμαζομένους ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσιν βοήθησον, εἰ τινα ἔχεις δό-

ΛΑ. Ναί, τὸ δεχόμεασταν.

ΣΩ. Μὰ τώρα πάλι λέμε ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἄσχημο, ἢ χωρὶς φρόνηση καρτερία, εἶναι ἀνδρεία (*).

ΛΑ. Αυτό μοῖζέει νὰ κάνωμε.

ΣΩ. Ἐχεις λοιπὸν τὴν ἰδέα ὅτι καλὰ τὰ λέμε;

ΛΑ. Μὰ τὸν Δία, Σωκράτη, ἐγὼ βέβαια ὄχι.

XXI. ΣΩ. Δὲν ἔχομε λοιπὸν, Λάχη, ἐγὼ καὶ σύ τὴν δωρικὴν ἀρμονία σύμφωνα μὲ τὰ λόγια μας. Γιατὶ στὴν πράξει, ὅπως εἰναι, θὰ ἔλεγε κανεὶς μετέχομε στὴν ἀνδρεία, ἐνῶ στὸ λόγο, ὅπως ἐγὼ νομίζω, ὄχι, ἂν μᾶς ἀκούε τώρα νὰ συζητοῦμε.

ΛΑ. Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΣΩ. Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν; Νομίζεις ὅτι εἶναι ἕμορφο νὰ εἰμαστε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση;

ΛΑ. Καθόλου ἕμορφο.

ΣΩ. Θέλεις λοιπὸν τόσο μόνο νὰ ὑπακούσωμε σὲ κείνον πού λέμε;

ΛΑ. Ποῖ εἶναι αὐτὸ τὸ τόσο μόνο, καὶ σὲ τί νὰ ὑπακούσωμε;

ΣΩ. Στὸ λόγο πού προτρέπει νὰ καρτεροῦμε. Ἄν θέ- 194a λης λοιπὸν, ὡς ἐπιμεινωμε καὶ ἡμεῖς στὴν ἐρευνά μας καὶ ἄς καρτερήσωμε, γιὰ νὰ μὴ μᾶς περιπαλῆ ἡ ἴδια ἡ ἀνδρεία, ὅτι δὲν τὴν ἀναζητοῦμε ἀνδρείως, ἀφοῦ δὴ ἡ ἴδια ἡ ἔγκαρτέρηση εἶναι πολλές φορές ἀνδρεία.

ΛΑ. Ἐγὼ, Σωκράτη, εἰμαι πρόθυμος νὰ ἐπιμεινω ὡς τὸ τέλος, ἂν καὶ εἰμαι ἀσυνήθιστος σὲ τέτοιες συζητήσεις. Μοῦ ἤρθε μέλιστα νὰ θυμώσω μ' αὐτὰ πού εἰπώθησαν, καὶ ἀλήθεια ἀγανακτῶ, ὅταν σὲ τέτοιο σημεῖο δὲν μπορῶ νὰ πῶ ἕκείνα πού σκέπτομαι. Γιατὶ νομίζω ὅτι γιὰ τὴν ἀνδρεία σκέπτομαι τί εἶναι, δὲν ξέρω ὅμως πῶς μοῦ ἔξφυγε πρῖν, ὥστε νὰ μὴ τὴν πιάσω μὲ τὸ λόγο καὶ νὰ πῶ τί εἶναι.

ΣΩ. Ὁ καλὸς κνηγός, ἀγαπητέ μου, πρέπει νὰ τρέχη ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ θήραμα καὶ νὰ μὴν τὸ ἀφήνη.

Ἄ. Βεβαίωτατα. Ὁ Λάχης παραχωρεῖ τὴ θέση του στὸ Νικία ἀπὸ δῶ, μήπως καὶ εἶναι περισσότερο ἐπινοητικὸς ἀπὸ μᾶς;

ΛΑ. Ναί, θέλω· πῶς ὄχι;

XXII. ΣΩ. Ἐμπρὸς λοιπὸν, Νικία, ἔλα νὰ βοηθήσης ἀγαπητοῦ σου ἀνθρώπου, πού τοὺς δένρει ἡ τρικυμία τοῦ λόγου

1) Τὸ ἀδιέξοδο φανερώνει ὅτι ἡ εἰδοποιὸς διαφορά πού ἔβωσαν πρῖν στὴν καρτερία, «ἢ φρόνησις καρτερία», ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποιου προσδιορισμοῦ. Ἄναμφισβήτητα ἡ ἀνδρεία ἔχει στὴν οὐσία τὴς φρόνηση· τί εἶδους φρόνηση ὅμως; Αὐτὸ μένει νὰ ἐρευνηθῆ.

ναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὄρεῖς ὡς ἄπορα· σὺ δ' εἶπὼς
δ τι ἡγεῖ ἀνδρείαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἐκλῦσαι κα
αὐτὸς ἂ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι.

ΝΙ. Δοκεῖτε τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρα
τες, ὀρίζεσθαι τὴν ἀνδρείαν· δ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶ
λέγοντος ἀσκήσομαι, τούτῳ οὐ χρησθε.

ΣΩ. Ποῖω δὴ, ὦ Νικία;

d ΝΙ. Πολλάκις ἀσκήσά σου λέγοντος ὅτι ταῦτα ἀγα
θὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἄπερ σοφός, ἂ δὲ ἀμαθής, ταῦτα δ
κακός.

ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι νῆ Δία λέγεις, ὦ Νικία.

ΝΙ. Οὐκοῦν ἐπεὶ δ' ἀνδρείος ἀγαθός, ὅλων δτι σο
φός ἐστιν.

ΣΩ. Ἦκουσας, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Ἐγώ γε, καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω δ λέγει.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ δοκῶ μανθάνειν, καὶ μοι δοκεῖ ἀνή
σοφίαν τινὰ τὴν ἀνδρείαν λέγειν.

ΛΑ. Ποῖω, ὦ Σώκρατες, σοφίαν;

e ΣΩ. Οὐκοῦν τόνδε τοῦτο ἐρωτᾷς;

ΛΑ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἦθι δὴ, αὐτῷ εἰπέ, ὦ Νικία, ποῖα σοφία ἀνδρεί
ἂν εἴη κατὰ τὸν σὸν λόγον· οὐ γὰρ που ἦ γε αὐλητικῆ.

ΝΙ. Οὐδαμῶς.

ΣΥ. Οὐδὲ μὴν ἡ κίθαρικτικῆ.

ΝΙ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ τίς δὴ αὕτη ἦ τίνος ἐπιστήμη;

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὐδ' ὀρθῶς αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες
καὶ εἰπέτω γε τίνα φησὶν αὐτὴν εἶναι.

ΝΙ. Ταῦτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, τὴν τῶν δεινῶν κα
195a θαρραλέων ἐπιστήμην καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἔπαισι.

ΛΑ. Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέψας, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πρὸς δ τι; χωρὶς δῆπου σοφία ἐστὶν ἀνδρείας

ΣΩ. Οὐκοῦν φησὶ γε Νικίας.

1) Στὴ θέση τῆς φρόνησος ὁ Νικίας εἰσάγει τὴ γνώσιν.

2) Ἡ συζήτηση ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ ἀνάμεσα στοὺς δύο στρατη
γούς ἀφίγει νὰ διαγραφῆ πρὸ καθαρά τὸ ἦθος τοῦ καθενός. Ἀπλὸς, ζῆ
ρὸς καὶ ἀπότομος ὁ Λάχης, συγκρατημένος ἀλλὰ πλούσιος σὲ θρησκευ
τικὴ εὐρωενεία ὁ Νικίας, εὐρωενεία ποὺ προδίδει λεπτὴ καλλιέργεια τοῦ στρα
τηγοῦ, ποὺ εἶναι καὶ πολιτικός.

καὶ βρίσκονται σὲ ἀδιέξοδο, ἂν ἔχῃς κάποια δύναμη. Γιατί νά,
βλέπεις σὲ τὴ ἀδιέξοδο φάσιμας ἡμεῖς· πὲς σοῦ τί νομίζεις
ὅτι εἶναι ἡ ἀνδρεία καὶ ἐμὰς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο καὶ
σὺ πάλι ὁ ἴδιος στερέωσε μὲ τὸ λόγο ἐκεῖνο ποὺ ἔχεις στὸ
νοῦ σου.

ΝΙ. Μοῦ φαίνεται λοιπὸν ἀπὸ ὧρα, Σωκράτη, ὅτι δὲν
ὀρίζεστε καλὰ τὴν ἀνδρεία· δὲν χρησιμοποιεῖτε κατὰ σωστό,
ποῦ ἀπὸ καιροῦ ἐγὼ σὲ ἔχω ἀκού-

σαι· νὰ λέγῃς.
Πρῶτος ὀρισμὸς τοῦ
Νικία καὶ ἐλεγχὸς
τοῦ ἀπὸ τὸν Λάχη

ΣΩ. Ποῖὸ εἶναι αὐτὸ, Νικία;

ΝΙ. Σὲ ἄκουσα πολλὰς φορὰς νὰ
λέγῃς ὅτι καθέννας ἀπὸ μᾶς εἶναι καλὸς σὲ κείνα ποὺ ξέ-
ρει· σὲ ὅσα δὲν ξέρει, σ' αὐτὰ εἶναι κακός (!).

ΣΩ. Ἐχεις δίκιο ἀλήθεια, μὰ τὸν Δία, Νικία.

ΝΙ. Ἄν λοιπὸν ὁ ἀνδρείος εἶναι καλός, εἶναι φανερό
ὅτι εἶναι σοφός.

ΣΩ. Ἄκουσας, Λάχη;

ΛΑ. Βέβαια καὶ ἄκουσα, δὲν καταλαβαίνω ὅμως πολὺ
τί ἐνοεῖ.

ΣΩ. Ἐγὼ νομίζω ὅτι καταλαβαίνω, καὶ μοῦ φαίνεται
ὅτι ὁ Νικίας λέγει ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶναι κάποια σοφία.

ΛΑ. Ποῖα σοφία, Σωκράτη;

ΣΩ. Αὐτὸν δὲν εἶναι ποὺ ἐρωτᾷς;

ΛΑ. Ἀσφαλῶς.

ΣΩ. Ἐμπρὸς λοιπὸν πὲς του, Νικία, ποῖα σοφία θά
ἦταν σύμφωνα μὲ τὸν ὄρισμό σου ἡ ἀνδρεία· ἀσφαλῶς ὅχι ἡ
αὐλητικῆ.

ΝΙ. Καθόλου.

ΣΩ. Οὔτε βέβαια ἡ κίθαρικτικῆ.

ΝΙ. Ὅχι· δά.

ΣΩ. Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὕτη ἡ σοφία, ἡ ποῖὸ τὸ ἀντικεί-
μενὸ τῆς;

ΛΑ. Πολὺ σωστά τὸν ἐρωτᾷς, Σωκράτη, καὶ ἅς πῃ τί
λογῆς σοφία λέγει πὸς εἶναι (!).

ΝΙ. Τούτῃ λέγω, Λάχη· ἡ ἐπιστήμη τῶν δεινῶν καὶ
θαρραλέων πραγμάτων καὶ στὸν πόλεμο καὶ σὲ ὅλα τὰ ἄλλα.

195a ΛΑ. Πόσο ἄτοπα πράγματα λέγει, Σωκράτη.

ΣΩ. Ποῦ ἀποβλέποντας εἶπες αὐτό, Λάχη;

ΛΑ. Ποῦ; Δὲν γινώρῃ ἀμφοβολία ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶναι
χωριστὸ πρᾶγμα ἀπὸ τῆς σοφίας.

ΣΩ. Ὁ Νικίας ἀσφαλῶς δὲν τὸ δέχεται.

ΛΑ. Οὐ μέντοι μὰ Δία ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ λοιδορῶμεν.

ΝΙ. Οὐκ, ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, Λάχης ἐπιθυμοῦμαι καὶ φανῆραι μηδὲν λέγοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρι τοιοῦτος ἐφάνη.

XXIII. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, καὶ πειρώσομαι γε ἀποφῆραι. οὐδὲν γὰρ λέγεις· ἐπεὶ αὐτίκα ἐν ταῖς νόσοις οὐχ οἱ ἰατροὶ τὰ θειὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀνδρείοι δοκοῦσι σοὶ ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀνδρείους καλεῖς;

ΝΙ. Οὐδ' ὅπωστίουν.

ΛΑ. Οὐδὲ γε τοὺς γεωργούς οἴμαι. καίτοι τὰ γε ἐν τῇ γεωργίᾳ θειὰ οὗτοι δῆπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὐτῶν τέχναις θειὰ τε καὶ θαρραλέα ἴσασιν· ἀλλ' οὐδὲν τι μᾶλλον οὗτοι ἀνδρείοι εἰσιν.

ΣΩ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικεν μέντοι λέγειν τι.

ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε.

ΣΩ. Πῶς δῆ;

ΝΙ. Ὅτι οἶεται τοὺς ἰατροὺς πλεόν τι εἰδέναι περὶ τοὺς κάμοντας ἢ τὸ ὑγιεινὸν [εἰπεῖν οἶόν] τε καὶ νοσῶδες. οἱ δὲ δῆπου τοσοῦτον μόνον ἴσασιν· εἰ δὲ θετόν τω τοῦτό ἐστι τὸ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ τὸ κάμειν, ἤγει σὺ τοῦτ', ὦ Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοὺς οἶε ἐκ τῆς νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆραι ἢ ἀναστῆραι; τοῦτο γὰρ εἰπέ· σὺ πᾶσι φῆς ἄμεινον εἶναι ζῆν καὶ οὐ πολλοὺς κρεῖττον θεθνᾶναι;

ΛΑ. Οἶμαι ἔγωγε τοῦτο γε.

ΝΙ. Οἷς οὖν θεθνᾶναι λισιταλεῖ, ταῦτά οἶε θειὰ εἶναι καὶ οἷς ζῆν;

ΛΑ. Οὐκ ἔγωγε.

ΝΙ. Ἀλλὰ τοῦτο δῆ σὺ δίδως τοῖς ἰατροῖς γινώσκωμεν ἢ ἄλλω τινὶ δημιουργῷ πλην τῶ τῶν θειῶν καὶ μὴ θειῶν ἐπιστήμονι, ὃν ἐγὼ ἀνδρείον καλῶ;

ΣΩ. Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅ τι λέγει;

ΛΑ. Ἐγωγε, ὅτι γε τοὺς μάντις καλεῖ τοὺς ἀνδρεί-

ΛΑ. Ἀσφαλῶς ὄχι, μὰ τὸν Δία· γι' αὐτὸ δὲ καὶ μερολογεῖ.

ΣΩ. Ἄς τὸν διαφωτισώμε λοιπὸν καὶ ἄς μὴ τὸν λοιδοροῦμε.

ΝΙ. Ὅχι, Σωκράτη, δὲν εἶναι αὐτὸ μόνου φαίνεται ὅτι ὁ Λάχης ἐπιθυμεῖ νὰ φανῶ καὶ ἐγὼ ὅτι δὲν λέγω τίποτα, γιὰτι καὶ κείνος τὸ ἴδιον ἔπαθε πρὶν λίγο.

XXIII. ΛΑ. Καὶ βέβαια τὸ ἐπιθυμῶ, Νικία, καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ τὸ ἀποδείξω. γιὰτι τίποτα δὲν λέγεις. Νά, ἄμεινος ἀμείσως στίς ἀρρώστιας δὲν εἶναι οἱ γιανοῖροι πού γνωρίζουν τὰ θειὰ; ἢ φαντάζεσαι ὅτι οἱ ἀνδρείοι τὰ γνωρίζουν; ἢ ὀνομάζεις ἐσὺ τοὺς γιανοῖρους ἀνδρείους;

ΝΙ. Μὲ κανένα τρόπο.

ΛΑ. Οὐτε τοὺς γεωργούς, φαντάζομαι. Καὶ ὅμως τὰ θειὰ ἐν τῇ γεωργίᾳ αὐτοὶ ἀσφαλῶς τὰ γνωρίζουν, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι τεχνίτες γνωρίζουν καθένας τὰ θειὰ καὶ θαρραλέα τῆς τέχνης τους· δὲν εἶναι ὅμως καθόλου περισσότερο γι' αὐτὸ ἀνδρείοι.

ΣΩ. Τί νομίζει, Νικία, ὁ Λάχης ὅτι λέγει; φαίνεται βέβαια ὅτι κάτι λέγει.

ΝΙ. Καὶ βέβαια λέγει κάτι, ὄχι ὅμως σωστό.

ΣΩ. Καὶ πῶς αὐτό;

ΝΙ. Γιὰτι φαντάζεται πῶς οἱ γιανοῖροι γνωρίζουν γιὰ τοὺς ἀρρώστους κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴν ὑγεία καὶ τὴ νόσο. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἀσφαλῶς τόσο μόνου γνωρίζουν. Ἄν ὅμως γιὰ κάποιον εἶναι περισσότερο θειὰ νὰ ὑγιαίνει, ἢ νὰ εἶναι ἀρρώστος, νομίζεις σὺ, Λάχη, ὅτι αὐτὸ τὸ γνωρίζουν οἱ γιανοῖροι; ἢ δὲν νομίζεις ὅτι γιὰ πολλοὺς εἶναι καλύτερο νὰ μὴ ἀναρρώσουν παρὰ νὰ ἀναρρώσουν; Αὐτὸ ἐδῶ νὰ πῆς· λέγεις ὅτι γιὰ ὅλους εἶναι καλύτερο νὰ ζοῦν καὶ δὲν εἶναι σὲ πολλοὺς καλύτερο νὰ πεθάνουν;

ΛΑ. Αὐτὸ καὶ τὸ πιστεύω.

ΝΙ. Καὶ σὲ ὅσους συμφέρει νὰ πεθάνουν φαντάζεσαι ὅτι τὰ ἴδια εἶναι θειὰ μὲ κείνους πού τοὺς συμφέρει· νὰ ζοῦν;

ΛΑ. Ἐγὼ βέβαια ὄχι.

ΝΙ. Δέχεται ὅμως ἐσὺ ὅτι τὴν ἱκανότητα νὰ γνωρίζουν αὐτὸ τὴν ἔχουν οἱ γιανοῖροι, ἢ κάποιος ἄλλος τεχνίτης, καὶ ὄχι ὁ ἐπιστήμων τῶν θειῶν καὶ τῶν ὄχι θειῶν, πού ἐγὼ τὸν ὀνομάζω ἀνδρείου;

ΣΩ. Ἀντιλαμβάνεσαι, Λάχη, τί ἐνοεῖς;

ΛΑ. Ναι, ὅτι οἱ μάντις εἶναι γι' αὐτὸν οἱ ἀνδρείοι·

ους· τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτω ἄμεινον ζῆν ἢ θεθνᾶναι· καίτοι σὺ, ὦ Νικία, πότερον ἠμολογεῖς μάντις εἶναι ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρείου;

ΝΙ. Τί δέ; μάντις αἰὼ οὔτε προσήκειν τὰ θεινὰ γινώσκειν καὶ τὰ θαρραλέα;

ΑΑ. Ἐγωγε· τίνι γὰρ ἄλλω;

XXIV. ΝΙ. Ὁ ἐγὼ λέγω πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτιστε· ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γινώσκειν τῶν ἐσομένων, εἴτε τῷ θάνατο; εἴτε νόσος εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων ἔσται, εἴτε νίκη εἴτε ἥττα πολέμου ἢ καὶ ἄλλης τιρῶ· ἀγωνίας· ὅ τι δέ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντις προσήκει κρῖναι ἢ ἄλλω ὄρωσιν;

ΑΑ. Ἄλλ' ἐγὼ τοῦτο οὐ μαθάνω, ὦ Σώκρατες, ὅ τι βούλεται λέγειν· οὔτε γὰρ μάντιν οὔτε ἱερὸν οὔτε ἄλλον οὐδένα δηλοῖ θνητὰ λέγει τὸν ἀνδρείον, εἰ μὴ εἰ θεῖν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ εἰθέ-

b λειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρίφεται ἄνω καὶ κάτω ἐπικυρτωμένος τὴν αὐτοῦ ἀπορίαν· καίτοι κἂν ἡμεῖς οἴοι τε ἡμεῖν ἄρι ἐγὼ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφασθαι, εἰ ἐβουλόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντίω ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἴχεν ἂν τινα λόγων ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἂν τίς ἐν ξινοσσίῳ τοιαῦδε μᾶτρην κριτοῖς λέγοι; αὐτὸς αὐτὸν κοσμοῖ;

c ΣΩ. Οὐδὲν αὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Αἰχῆς· ἀλλ' ὄρωμεν μὴ Νικίας οἰεῖται τι λέγειν καὶ οὐ λόγων ἕνεκα ταῦτα λέγει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πιθανώμεθα· τί ποτε νοεῖ καὶ εἴναι φαίνεται λέγων, ἐπιχωροσμήματα, εἰ δὲ μὴ, διδάσκειν;

ΑΑ. Σὺ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλεται πιθανάσθαι, πιθανώμεν· ἐγὼ δ' ἴσως ἰκανῶς πέπεισμαι.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐδὲν με κολλᾷει κοινῇ γὰρ ἔσται ἡ πίστις ἐπέθ' ἐμοὶ τε καὶ σοῦ.

ΑΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

XXV. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Νικία, μᾶλλον δ' ἡμῖν

γιατί ποιός ἄλλος θὰ ζῆρῃ σὲ ποῖον εἶναι καλύτερο νὰ ζῆ παρά νὰ πεθάνῃ; Καὶ δὲν μᾶς λέγεις, Νικία, ἐσὺ δεχέσαι ὅτι εἶσαι μάντις, ἢ δεχέσαι ὅτι οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρείος εἶσαι (!);

ΝΙ. Μὰ τί; Στὸν μάντη πάλι ἐσὺ νομίζεις ὅτι ταιριάζει νὰ γνωρίζῃ τὰ θεινὰ καὶ τὰ θαρραλέα;

ΑΑ. Ἐγὼ καί· σὲ ποῖον ἄλλον;

XXIV. ΝΙ. Σὲ κεῖνον ποῦ ἐγὼ λέγω, ὅτι πολὺ περισσότερο ταιριάζει, λαμπρὲ μου ἄνθρωπε· γιατί τοῦ μάντη δουλειὰ εἶναι νὰ διακρίνῃ τὰ σημεῖα ποῦ ἀναγγέλλουν τὰ μέλλοντα, εἴτε σὲ κάποιον ἄρθρῳ θάνατος, εἴτε ἀρρώστια, εἴτε θὰ γάσῃ τὰ ἀγαθὰ του, ἂν νίκη ἢ ἥττα σὲ πόλεμο ἢ καὶ σὲ ἄλλον ἀγῶνα τὸν περιμένη· τί ἄλλος εἶναι καλύτερο γιὰ ἕνα ἄνθρωπο νὰ πᾶθῃ ἢ νὰ μὴ πᾶθῃ, ἀπὸ αὐτὰ, κατὰ τὴ ταιριάξει περισσότερο σὲ μάντη νὰ τὸ κρίνῃ ἢ σὲ ὅποιονδήποτε ἄλλον;

ΑΑ. Ἐγὼ, Σωκράτη, δὲν καταλαβαῖνον τί θέλει νὰ πῇ· γιατί οὔτε μάντις, οὔτε γιατρός, οὔτε ἄλλος κανένας φανερώει ὅ,τι κατὰ τὴ γνώμη του εἶναι ὁ ἀνδρείος, ἐκτός ἂν ἐνοῆσῃ ὅτι ὁ ἀνδρείος εἶναι κάποιος θεός. Γιὰ μένα λοιπὸν εἶναι φανερό ὅτι ὁ Νικίας δὲν θέλει νὰ ὁμολογῇ μὲ θάρρος ὅτι δὲν λέγει τίποτα· ἀντίθετα στριφογυρίζει ἐδῶ κι ἐκεῖ προσπαθώντας νὰ κρύψῃ τὸ ἀδιέξοδο στὸ ὅποῦ βρίσκεται. Θὰ μπορούσαμε βέβαια κι ἐμεῖς πρὶν λέγω νὰ στριφογυρίζουμε σὰν αὐτόν, ἂν θέλαμε νὰ μὴ δώσουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀντιράσχομε μὲ τὰ ἴδια τὰ λεγόμενά μας. Ἄν ἡμᾶς-σαν σὲ δικαστήριον καὶ μιλούσαμε, ὅα εἶχαν κάποια δικαιολογία αὐτὰ τὰ καμώματα· μὰ τώρα, σὲ συγκέντρωση σὰν αὐτὴν ἐδῶ, γιὰ ποῦ λόγῳ νὰ στολιζῆ κανεὶς μάταια τὸν ἑαυτοῦ του μὲ κοῦφια λόγια;

ΣΩ. Κι ἐγὼ νομίζω, Αἰχῆ, ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος· ἀλλὰ ἄς δοῦμε μήπως ὁ Νικίας νομίζει ὅτι λέγει κάτι καὶ δὲν τὰ λέγει αὐτὰ γιὰ νὰ μιᾶ. Ἄς πληροφροσώμετε λοιπὸν ἀπὸ τὸν ἴδιον πῶς καθαρά σὰν τί ἐνοεῖ· καὶ ἂν φαίνεται ὅτι λέγει κάτι, θὰ πάμε μαζὶ του, ἂν ὄχι, ὅα τοῦ ἐξηγήσομε τὸ λάθος του.

ΑΑ. Σὺ λοιπὸν, Σωκράτη, ἂν θέλῃς νὰ τὸν ἐρωτᾷς, ἐρώτα τον· ἐγὼ ἴσως ἐπῆρα ὅσα στοιχεῖα ἐγρεῖζόμουν.

ΣΩ. Τίποτε δὲν μ' ἐμποδίζει ἢ πληροφροσῶμε πού ὅα ζήτησῳ θὰ εἶναι καὶ γιὰ τοὺς δύο μας, γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα.

ΑΑ. Καί, βέβαια.

XXV. ΣΩ. Λέγε λοιπὸν, Νικία, σὲ μένα, ἢ μᾶλλον σὲ μᾶς

1) Μὲ τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἄλλοῦ καὶ ἄλλοι τὴν ἀπίσταν τοῦ ἄριστοῦ τοῦ Νικία. Ὅπως ἔλεγον· δὲν μποροῦσε νὰ προσηύραται, ἢ γρηγορεῖ, ἐπὶ καὶ ὁ Νικίας δὲν μποροῦσε νὰ προσηύραται, τὴν ἰσχυρὰ μὲν σὲ τὸν ἄρτια. Στὴν ἀπόφραξιν ἢ ἐπὶ τὴν ἀπίσταν ἢ ἐπὶ τὴν ἀπίσταν, περισσώτερον.

κοινοῦμεθα γὰρ ἐγὼ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον· τὴν ἀνδρείαν δ' ἐπιστήμην φησὶ δεινῶν τε καὶ θαρραλέων εἶναι ;

ΝΙ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶναι ἀνδρῶν γινώσκω, ὅπου τε γε μήτε ἰατροῦ μήτε μάντις αὐτὸ γινώσκεται μηδὲ ἀνδρείος ἔσται, εἰ μὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ ὅχι οὕτως ἕλεγε ;

ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΣΩ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῷ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσι ὅς γινώη οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοιτο.

ΝΙ. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Ἀἴτιον δὴ, ὡ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυωνίαν ἐν πιστεύεις σὺ γε ἀνδρεία γερονέται. τοῦτο δὲ λέγω οὐ παίζων, ἀλλ' ἀναγκαῖον οἶμαι τῷ ταῦτα λέγοντι μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρείαν, ἢ ξυγκωρεῖν θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἂν ἄλλοι ἀνθρώπων ἴσασι διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι γινώσκαι, ταῦτα λέοντα ἢ πάρδαλιν ἢ τινα κἄπρον φάναι εἰδέναι· ἀλλ' ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφρον καὶ ταῦρον καὶ πῆθρον πρὸς ἀνδρείαν φάναι ἀποκτείνει τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν τοῦθ' ὅπερ σὺ τίθισαι.

197a ΑΛ. Νῆ τοῦ θεοῦ, καὶ εὖ γε λέγεις, ὡ Σώκρατες, καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀποκτείνει, ὡ Νικία, πότερον σοφώτερα φησὶ ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἢ πάντες ὁμολογούμεν ἀνδρεῖν εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιοῦμενος τολμᾷ· μηδὲ ἀνδρεία αὐτὰ καλεῖν ;

ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὡ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεῖν καλεῖν οὔτε θηρία οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ἐπὶ ἀγνοίᾳ μὴ φοβούμενον, ἀλλ' ἀφοβον καὶ μῆδρον· ἢ καὶ τὰ παιδιὰ πάντα οἶμαι μὲ ἀνδρεῖν καλεῖν, ἢ δὲ ἄνοιαν οὐδὲν δέδοικεν ; ἀλλ', οἶμαι, τὸ ἀφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖν οὐ ταῦτόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθείας πάνιν τισίν ἄλλοις οἶμαι μετεῖναι, θαυστήτος δὲ καὶ τολμᾶς καὶ τοῦ ἀφοβον μετὰ ἀπρομηθείας πάνιν πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ θη-

1) Σὺν περιγῇ τῆς Κορυνθίων ἔτι καὶ ποσειδωνία Κρομμυωνία. Ἔπειτα κατὰ τὴν παράδοξον, ἡ θηρία ἀποκτείνονται μὲ ἐπιπέδον ἀπὸ γυναικῶν.

γιατὶ μιλῶ ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν δύο ἰσχυρίζεσθαι ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶναι ἐπιστήμη τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ;

ΝΙ. Μάλιστα.

ΣΩ. Καὶ ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι δὰ δουλειὰ τοῦ καθενός, ἀφοῦ οὔτε γιατρός οὔτε μάντης θὰ ὄ Σωκράτης ἔξετάζει τὸ ἔχει, οὔτε θὰ εἶναι ἀνδρείος, τὸν ὄρισμὸ τοῦ Νικία ἐκτός ἀν ἀποκτεῖται αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη· ἔτσι δὲν ἔλεγεσ ;

ΝΙ. Ναί, ἔτσι.

ΣΩ. Ὅπως τὸ λέγει καὶ ἡ παροιμία λοιπόν, αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη δὲν θὰ τὴν εἶχε κάθε γουρούνα, οὔτε καὶ θάταν ἀνδρεία.

ΝΙ. Δὲν νομίζω, ἔχι.

ΣΩ. Εἶναι φανερό τότε, Νικία, ὅτι σὺ πιστεύεις πᾶς οὐδὲ ἡ γουρούνα ἢ Κρομμυωνία (1) ἔταν ἀνδρεία. Δὲν τὸ λέγω αὐτὸ παίζοντας, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀναγκαστικά ὅποιος λέγει αὐτὰ δὲν ἀποδέχεται ἀνδρεία κανενός θηρίου, ἐκτός ἂν δέχεται ὅτι ἕνα θηριο εἶναι τόσο σοφὸ, ὥστε ἐκεῖνα πού λίγοι ἄνθρωποι γνωρίζουν, ἐπειδὴ εἶναι δύσκολα, αὐτὰ νὰ λέγη ὅτι τὰ ξέρεῖ ἕνα λιοντάρι, ἢ μιὰ πάρδαλη, ἢ ἕνας κἄπρος. Εἶναι ἀνάγκη ὅποιος ὀρίζει τὴν ἀνδρεία, ὅπως ἐσὺ τὴν ὀρίζεις, νὰ δέχεται ὅτι τὸ λιοντάρι καὶ τὸ ἔλαφι καὶ ὁ ταῦρος καὶ ὁ πῆθρος ἔχουν τὴν ἴδια φύση ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ΑΛ. Καὶ πολὺ καλὰ λέγεις, μὰ τοὺς θεοῦς, Σωκράτη. Ἄ πάντησέ μας ὅσο πιὸ καθαρά σ' αὐτὸ, Νικία λέγεις πᾶς εἶναι σοφώτερα ἀπὸ μᾶς αὐτὰ τὰ ζῶα, πού ἔπειθαι ἐπιπέδον ἀπὸ ἀγνοίας καὶ τὸν ἀφοβον καὶ τὸν μῆδρον· ἢ δὲ ἄνοιαν οὐδὲν δέδοικεν ; ἀλλ', οἶμαι, τὸ ἀφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖν οὐ ταῦτόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθείας πάνιν τισίν ἄλλοις οἶμαι μετεῖναι, θαυστήτος δὲ καὶ τολμᾶς καὶ τοῦ ἀφοβον μετὰ ἀπρομηθείας πάνιν πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ θη-

ΝΙ. Ὅχι, Λάχης, ἐγὼ δὲν ὀνομάζω ἀνδρεία οὔτε ζῶα, οὔτε ἄλλο τίποτε πού ἀπὸ ἀγνοίας δὲν φοβᾶται τὰ δεινὰ, ἀλλὰ ἀφοβο καὶ τρελό· ἢ φαντάζεσαι ὅτι ὀνομάζω ἀνδρεία καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ πού ἀπὸ ἀγνοίας δὲν φοβούνται τίποτε ; Ἀλλὰ, φαντάζομαι, τὸ ἀφοβο καὶ τὸ ἀνδρεῖν δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Καὶ νομίζω ἐγὼ ὅτι τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν προνοητικότητα πολὺ λίγοι τὴν ἔχουν, τὴ θρασύτητα ὅμως καὶ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφοβία μαζὶ μὲ τὴν ἀπρονοησία τὴν ἔχουν πάρα πολλοί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ ζῶα. Αὐτὰ λοιπόν πού σὺ καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζετε ἀνδρεία, ἐγὼ τὰ ὀνομάζω παράτολ-

1) Σὺν περιγῇ τῆς Κορυνθίων ἔτι καὶ ποσειδωνία Κρομμυωνία. Ἔπειτα κατὰ τὴν παράδοξον, ἡ θηρία ἀποκτείνονται μὲ ἐπιπέδον ἀπὸ γυναικῶν.

ρίων. ταῦτ' οὖν ἂ σὺ καλεῖς ἀνδρεία καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ
c θρασεία καλῶ, ἀνδρεία δὲ τὰ φρόνιμα περὶ ὧν λέγω.

XXVI. ΛΑ. Θέσσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὄδῃ εαυτὸν
δή, ὡς οἰεταί, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὐδ' ἐπὶ πάντες ὁμολογοῦσιν
ἀνδρείους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς
τιμῆς.

ΝΙ. Οὐκ οὖν ἐρωγε, ὦ Λάχῃ, ἀλλὰ θάρρει φημί γάρ
σε εἶναι σοφόν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴτερ' ἐστὲ ἀνδρείοι, καὶ
ἄλλους γε συνηθὺς Ἀθηναίων.

ΛΑ. Οὐδὲν ἐρῶ πρός, ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μὴ με
φῆς ὡς ἀληθῶς Αἰζωνέα εἶναι.

d ΣΩ. Μῆδὲ γε εἴπῃς, ὦ Λάχῃ, καὶ γὰρ μοι δοκεῖς
τοῦδε μὴ ἠσθῆσθαι ὅτι ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Λάμαχος
τοῦ ἡμετέρου εταίρου παρελήφεν, ὃ δὲ Λάμων τῷ Προδίκῳ
πολλὰ πλησιάζει, ὃς δὲ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ
τοιαῦτα ὀνόματα διαιεῖν.

ΛΑ. Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῆ τὰ τοιαῦτα
τὰ μᾶλλον κομψεύσθαι ἢ ἀνδρὶ ὃν ἡ πόλις ἀξιοῖ αὐτῆς
προσεστάναι.

e ΣΩ. Πρέπει μέντοι, ὦ μακάριε, τῶν μεγίστων προστα-
τοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν· δοκεῖ δέ μοι Νικία;
ἀξιος εἶναι ἐπισκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τούνομι τοῦτο
τίθησι τὴν ἀνδρείαν.

ΛΑ. Αὐτὸς τοῖνον σκοπεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε· μὴ μέντοι οἶον
με ἀφήσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν
νοῦν καὶ συσκοπεῖ τὰ λεγόμενα.

ΛΑ. Ταῦτα δὴ ἔστω, εἰ δοκεῖ χορηγία.

198a XXVII. ΣΩ. Ἀλλὰ δοκεῖ. σὺ δέ, Νικία, λέγε ἡμῖν
πάλιν ἐξ ἀρχῆς· οἴσθ' ὅτι τὴν ἀνδρείαν κατ' ἀρχὰς τοῦ
λόγου ἐσκοποῦμεν ὡς μέρος ἀρετῆς σκοποῦντες;

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μέρος, ὄντων
δὴ καὶ ἄλλων μερῶν, ἃ ἐξυμῶντα ἀρετῆ κέκληται;

ΝΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἄπερ ἐγὼ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ

μα καὶ ἀπόκοτα, ἀνδρεία ὀνομάζω ὅσα γνωρίζουν ἐκεῖνα γὰρ
τὰ ὅποια μιλῶ.

XXVI. ΛΑ. Κοίταξέ, Σωκράτη, πόσο ἄμορφα αὐτὸς
ἐδῶ πλέκει μόνος του τὸ ἐγκώμιό του· καὶ ἄσους ὅλοι δέχον-
ται ὅτι εἶναι ἀνδρείοι, αὐτοὺς προσπαθεῖ τὰ τοὺς στερήσει
αὐτὴ τὴν τιμὴν.

ΝΙ. Ὅχι, Λάχῃ, καθόλου δὲν κάνω αὐτό, ἔγε θάρρος·
γιατὶ ὑποστηρίζω ὅτι καὶ σὺ εἶσαι σοφός καὶ ὁ Λάμαχος (*)
μάλιστα, ἀφοῦ εἶστε ἀνδρείοι, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ Ἀθηναῖοι.

ΛΑ. Δὲν θὰ ἀπαντήσω τίποτε σ' αὐτά, ἂν καὶ ἔχω νὰ πῶ,
γιὰ νὰ μὴ μὲ πῆς Αἰζωνέα (*).

d ΣΩ. Ναι, νὰ μὴν ἀπαντήσης, Λάχῃ· γιατί, ὅπως βλέπω,
δὲν ἀντελήφθης ὅτι αὐτὴ τὴν σοφίαν τοῦ ὁ Νικίας τὴν ἔχει πά-
ρει ἀπὸ τοῦ Λάμαχος, τὸ φίλο μας; ὁ Λάμων πολὺ συγνάζει τὸν
Πρόδικο, ποὺ αὐτὸς δὲ ἀναγνωρίζεται ὅτι καλύτερα ἀπὸ ὅλους
τοὺς σοφιστὰς ἐξεχωρίζει τις σημασίας τῶν ὀνομάτων.

ΛΑ. Καὶ ταιριάζει ἀλήθεια, Σωκράτη, σὲ ἕνα σοφιστῆ
νὰ κομψεύεται γιὰ τέτοια λεπτολογήματα, ὃχι σὲ ἀνδρὰ ποὺ
ἡ πολιτεία τὸν κρίνει ἀξιο γιὰ ἀρχηγό της.

e ΣΩ. Ταιριάζει ὅμως, εὐλογημένε ἄνθρωπε, ἐκεῖνος
ποὺ προσταταί στίς πιὸ μεγάλες ὑποθέσεις νὰ μετέχη καὶ
στὴν πιὸ μεγάλη σοφία· μοῦ φαίνεται λοιπὸν πῶς ἀξίζει νὰ
προσέξωμε, ποῦ ἄραγε ἀποβλέποντας ὁ Νικίας δίνει στὴν
ἀνδρεία αὐτὸ τὸν ὄρισμό.

ΛΑ. Μόνος σου λοιπὸν ἐξέταξέ τον, Σωκράτη,

ΣΩ. Αὐτὸ θὰ κάνω, λαμπρὲ μου ἄνθρωπε· μὴ νομίζεις
ὅμως ὅτι θὰ σὲ ἐλευθερώσω ἀπὸ τῆ συμμετοχῆ σου στὸ λόγο,
μόνο πρόσεχε καὶ ἐξέταξε μαζί μου ὅ, τι λέγομε.

ΛΑ. Ἄς εἶναι δὲ καὶ ἔτσι, ἀφοῦ νομίζεις ὅτι πρέπει.

XXVII. ΣΩ. Ναι, νομίζω. Καὶ σὺ, Νικία, λέγε μας πάλι
ἀπὸ τὴν ἀρχή· ἔξαιρες ὅτι στὴν ἀρ-
χὴ τῆς ἐρευνᾶς μας τὴν ἀνδρεία τὴν
ἐξετάζωμε θεωρώντας τὴν μέρος τῆς

Σαυαπαίρει τὸ λόγο
ὁ Σωκράτης. 198a
ἀρετῆς;

ΝΙ. Βέβαια.

ΣΩ. Καὶ σὺ λοιπὸν ἐδῶσε· τὴν ἀπάντησή σου ἐδῶσε ἐ-
χοντας στὸ νοῦ σου ὅτι εἶναι μέρος, καὶ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλ-
λα μέρη, τὰ ὅποια διαμαζεῖ ἔχουν ὀνομαστῆ ἀρετῆ;

ΝΙ. Πῶς ὄχι;

ΣΩ. Ἄραγε ἐκεῖνα ποὺ ἐγὼ ἐνοῶ μέρη αὐτὰ ἐνοεῖς καὶ

1) Σύγχρονος Ἀθηναῖος στρατηγός. Ὁ Ὀ Ἀριστοφάνης τὸν σατι-
ρίζει στὸς «Ἀγαρνέες».

2) Τοὺς κατόικους τοῦ ἀθηναϊκοῦ αὐτοῦ δήμου, ποὺ ἦταν κατὰ
τὸ ἀνατολικόμισθὸν τὸ ἤλωμα τῆς Γλυφθάς, τοὺς θεωροῦσαν φι-
λόνοικους καὶ κακόλογους.

καλῶ πρὸς ἀνδρεία σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἄλλ' ἅπτα τοιαῦτα. σὺ καὶ σὺ;

b NI. Πάνο μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐχε δὴ ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων σκεψώμεθα, ὅπως μὴ σὺ μὲν ἄλλ' ἅπτα ἴγῃ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς ἠγοῦμεθα, φράσομέν σοι σὺ δὲ, ἂν μὴ ὁμολογῆς, διδάξεις. ἠγοῦμεθα δ' ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει, θαρραλέα δὲ ἃ μὴ δέος παρέχει· δέος δὲ παρέχειν οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακῶν ἢ οὐχ οὕτω καὶ σὺ, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πάνο γε σφόδρα, ὦ Σώκратες.

c ΣΩ. Τὸ μὲν ἡμέτερον τοῖνον, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα κακὰ φαμεν εἶναι, θαρραλέα δὲ τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα· σὺ δὲ ταύτη ἢ ἄλλη περὶ τούτων λέγεις;

NI. Ταύτη ἔγωγε.

ΣΩ. Τούτων δὲ γε τὴν ἐπιστήμην ἀνδρείαν προσαγορεύεις;

NI. Κομῶδῃ γε.

XXVIII. ΣΩ. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα, εἰ ξυνοδοκεῖ σοὶ τε καὶ ἡμῶν.

NI. Τὸ πῶτον δὴ τοῦτο;

d ΣΩ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοὶ τε καὶ τῷδε, περὶ ὧν ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος, εἰδέναι δὴ γεγονέναι, ἄλλη δὲ περὶ γιγνομένου, ὅπῃ γίγνεται, ἄλλη δὲ ὅπῃ ἂν κάλλιστα γένοιτο καὶ γενήσεται τὸ μῆπω γεγονός, ἀλλ' ἢ αὐτῇ. οἷον περὶ τὸ θνητεῖν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους οὐκ ἄλλη τις ἢ <ῆ> ἰατρικῇ, μία, ὄσθα, ἔσθω καὶ γενώμενα καὶ γεγονότα καὶ γενήσόμενα, ὅπῃ

e γενήσεται· καὶ περὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς αὐ φεύοντα ἢ γεωργίᾳ ὡσιπέτως ἔχει· καὶ δῆπον τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἂν μακροηροῦσατε ὅτι ἢ στρατηγίᾳ κάλλιστα προμηθεύεται τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον εἶσοσθαι, οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἰεῖται δεῖν ὑπηρετεῖν, ἀλλὰ ἄρχειν, ὡς εἰδόντα κάλλιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γινώμενα καὶ γενήσόμενα· καὶ ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντην τοῦ στρατηγῶν ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φῆσομεν ταῦτα, ὦ Λάχης;

199a

1) Ὑποστηρίζει δηλαδὴ ὁ Σωκράτης ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια ἔχει καθόλου χαρακτήρα, καὶ ἔχει ἀπὸ τὸν ἰατρικῆ, γιατί στηρίζεται σὲ ἰδέες γενικῆς.

σὺ; Ἐγὼ ἐκτὸς τῆς ἀνδρείας ὀνομάζω μέρη τῆ σωφροσύνης καὶ τῆ δικαιοσύνης καὶ μερικά ἄλλα τέτοια. Ὅχι καὶ σὺ;

NI. Ἐντελῶς.

ΣΩ. Πάει καλά· σ' αὐτὰ εἴπαστε σύμφωνοι· ἄς κοιτάξωμε τῶρα τὰ δεινὰ καὶ τὰ θαρραλέα, γιὰ τὰ μὴ νομίσης ἐσὺ κάποια ἄλλα καὶ ἐμεῖς ἄλλα. Ἐκεῖνα πού ἐμεῖς νομίζομε θὰ σοῦ τὰ ποῦμε· καὶ σὺ, ἂν δὲν συμφωνῆς, θὰ μᾶς κατατοπίσης. Ἐμεῖς δεινὰ νομίζομε ὅσα προκαλοῦν φόβο, θαρραλέα πάλι ὅσα δὲν προκαλοῦν φόβο, καὶ νομίζομε ὅτι φόβο ἐμπνέουν ὅχι ὅσα ἔχουν γίνε, οὐδὲ τὰ παρόντα κακὰ, ἀλλὰ ἐκεῖνα πού προσδοκοῦμε· γιατί φόβος εἶναι ἡ προσδοκία κακοῦ πού θάρρη· ὅχι ἔτσι καὶ σὺ, Λάχης;

ΛΑ. Πάρα πολὺ ἔτσι, Σωκράτη.

c ΣΩ. Ἀκούς λοιπόν, Νικία, τίς δικῆς μας ἀπόψεις· δεινὰ λέμε ὅτι εἶναι τὰ μέλλοντα κακὰ, θαρραλέα τὰ μέλλοντα ὅχι κακὰ, ἢ τὰ ἀγαθὰ· ἐσὺ ἔτσι ἢ ἀλλιῶς τὰ βλέπεις αὐτά;

NI. Ἐτσι καὶ ἐγὼ.

ΣΩ. Καὶ τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν τὴν προσαγορεύεις ἀνδρεία;

NI. Ἀκριβῶς.

XXVIII. ΣΩ. Ἄς ἐξετάσωμε ἀκόμη, καὶ ἓνα τρίτον σημεῖο, νὰ δοῦμε ἀνσὺ καὶ ἐμεῖς συμφωνοῦμε καὶ σ' αὐτό.

NI. Ποῖο αὐτό;

ΣΩ. Ἐγὼ θὰ τὸ πῶ. Ἐγὼ δηλαδὴ καὶ ὁ Λάχης ἐδῶ νομίζομε ὅτι ἡ ἐπιστήμη, καθὲ ἐπιστήμη, δὲν εἶναι ἄλλη γιὰ ὅσα ἔχουν γίνε, νὰ γνωρίση πῶς ἔγιναν, ἄλλη γιὰ τὰ παρόντα, πῶς γίνονται, καὶ ἄλλη πού θὰ γνωρίση πῶς καλύτερα θὰ γίνονταν καὶ πῶς θὰ γίνη ὅ,τι δὲν ἔχει γίνε ἀκόμη, ἀλλὰ ἢ ἴδια. Γιὰ τὴν ὑγείαν, λόγου χάριν, γιὰ ὅλους τοὺς αἰῶνες δὲν εἶναι κάποια ἄλλη παρά ἢ ἰατρικῇ, πού ὄντας μιά ἐξετάζει καὶ ὅσα ἔγιναν καὶ ὅσα γίνονται τῶρα καὶ ὅσα θὰ συμβοῦν ἔπειτα, πῶς γίνονται. Καὶ γιὰ ὅσα πάλι παράγει ἢ γῆ, ἢ γεωργίᾳ τὸ ἴδιο κάνει¹⁾. Καὶ ἀσφαλῶς γιὰ τὰ ἔργα τοῦ πολέμου σεῖς οἱ ἴδιοι θὰ μπορούσατε νὰ βεβαιώσατε ὅτι ἡ στρατηγικὴ κάλλιστα προβλέπει καὶ τὰ ἄλλα καὶ ἐκεῖνο πού πρόκειται νὰ συμβῆ, καὶ οὐτε πιστεύει ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετῆ στὴ μαντικῇ, ἀλλὰ αὐτῇ νὰ ἄρχη, γιατί γνωρίζει καλύτερα τὰ πράγματα τοῦ πολέμου καὶ ὅσα γίνονται καὶ ὅσα θὰ γίνον. Ἐτσι

199a

ἴρκει καὶ ὁ νόμος νὰ μὴ εἶναι ὁ μάντης πάνω ἀπὸ τὸν στρατηγῶ, ἀλλὰ ὁ στρατηγὸς πάνω ἀπὸ τὸν μάντη. Αὐτὰ θὰ υποστηρίξωμε, Ἄχης;

ΚΑ. Φήσομεν.

ΣΩ. Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξύμψης περὶ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένον καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων ἐπαίειν;

ΝΙ. Ἐγωγε δοκεῖ γάρ μοι οὕτως, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἀριστε, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν δεινῶν ἔπισημη ἐστὶν καὶ θαρραλέων, ὡς φησὶ ἡ γὰρ;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Τὰ δὲ δεινὰ ὀμολόγηται καὶ τὰ θαρραλέα τὰ μὲν μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ μέλλοντα κακὰ εἶναι.

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἢ δέ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι.

ΝΙ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐ μόνον ἅρα τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη ἐστὶν οὐ γὰρ μελλόντων μόνον περὶ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐπαίει, ἀλλὰ καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων καὶ πάντως ἐχόντων, ὥσπερ αἱ ἄλλα ἐπιστήμαι.

ΝΙ. Ἔοικέν γε.

XXIX. ΣΩ. Μέρος ἅρα ἀνδρείας ἡμῖν, ὦ Νικία, ἀπεκρίνω σχεδόν τι τρίτον καίτοι ἡμεῖς ἠρωτοῦμεν ὅλην ἀνδρείαν ὅ τι εἶη καὶ νῦν δὴ, ὡς εἴκεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαρραλέων ἐπιστήμη ἡ ἀνδρεία ἐστὶν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἡ περὶ πάντων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ πάντως ἐχόντων, ὡς νῦν αὐτὸ σὸς λόγος, ἀνδρεία αἱ δ' εἴη. οὕτως αὐ μετατίθεσθαι ἢ πῶς λέγεις, ὦ Νικία;

ΝΙ. Ἐμοίγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ διμύμιε, ἀπολείπειν αὖν τὸ ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἴπερ εἶδείη τὰ τε ἀγαθὰ πάντα καὶ πυντάσσιν ὡς γίνεται καὶ γενίσσεται καὶ γέρονε, καὶ τε κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον οἶε αὖν οὐ ἐνδεὴ εἶναι σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης τε καὶ δσιότητος, ὅ γε μόνον προσήκει καὶ περὶ θεοῦ καὶ περὶ ἀνθρώπου; ἐξελαβεῖσθαι τὶ τὰ δεινὰ καὶ τὰ μὴ, καὶ τὰγαθὰ πορίζεσθαι, εἰςσταμένε ὀρθῶς προσομιλεῖν;

1) Μ' ἄλλα λόγια δὲν μποροῦμε νὰ ἐξετάσουμε μόνον αὐτὸ πῶς τὸ ρα εἶναι «δεινὸν» καὶ «θαρραλέον». Πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὸ «δεινὸν» καὶ τὸ «θαρραλέον» κα' ἑκάστῃ, ἀλλὰ τότε ἐργάζομασ τὸ γενικὸν θεμὸν τοῦ κλάου καὶ τοῦ κλάου.

ΛΑ. Ναί, θὰ τὰ ὑποστηρίξωμε.

ΣΩ. Τί λοιπόν; Συμφωνεῖς μαζί μας, ἐσὺ Νικία, ὅτι γιὰ τὰ ἴδια πράγματα, εἴτε θὰ γίνουσι, εἴτε γίνονται, εἴτε ἐγιναν, ἴδια εἶναι ἡ ἐπιστήμη πού τὰ γνωρίζεις;

ΝΙ. Ναί, βέβαια· γιατί ἔτσι νομίζω, Σωκράτη.

ΣΩ. Μὰ δὲν εἶναι, λαμπρὲ μου ἀνθρώπε, ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη τῶν δεινῶν καὶ τῶν θαρραλέων, ὅπως λέγεις; Ἔτσι;

ΝΙ. Νοί.

ΣΩ. Ἐχομε ὁμοῦ δεχτὴ γιὰ τὰ δεινὰ καὶ τὰ θαρραλέα, ὅτι τοῦτα εἶναι μέλλοντα καλὰ καὶ ἐκεῖνα μέλλοντα κακὰ.

ΝΙ. Ναί, βέβαια.

ΣΩ. Ἄλλὰ καὶ ὅτι ἡ ἴδια ἐπιστήμη εἶναι γιὰ τὰ ἴδια, εἴτε μέλλοντα, εἴτε ὅπως κι ἂν ἔχουν.

ΝΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΣΩ. Τότε δὲν εἶναι ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη μόνο τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων. Γιατί δὲν γνωρίζεις μόνο γιὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ παρόντα καὶ γιὰ τὰ παρελθόντα καὶ ὀπουδήποτε κι ἂν εἶναι, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ ἄλλες ἐπιστήμες (1).

ΝΙ. Φαίνεται.

XXIX. ΣΩ. Ἐνα μέρος τῆς ἀνδρείας μᾶς ἔδωσες λοιπόν, Νικία, κάπου τὸ ἕνα τρίτο. Ἐμεῖς ὁμοῦ ρωτοῦσαμε γιὰ ὀλόκληρη τὴν ἀνδρεία τί εἶναι. Καὶ τώρα πάλι, ὅπως φαίνεται, σύμφωνα μὲ τὰ δικὰ σου λόγια, ἡ ἀνδρεία δὲν εἶναι ἐπιστήμη μόνο τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων· μέλλον ἐπιστήμη ὅλων τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν, ὅς ὀποιοδήποτε χρόνο, ὅπως τώρα βγαίνει ἀπὸ τὰ λόγια σου, αὐτὸ θάταν ἡ ἀνδρεία. Ἔτσι τώρα πρέπει νὰ τροποποιήσωμε τὸν ὀρισμὸν, Νικία; Πῶς λέγεις;

ΝΙ. Νομίζω, Σωκράτη.

ΣΩ. Ἄλλὰ, δαιμόνιε ἀνθρώπε, ἀπὸ ἕνα τέτοιον ἀνθρώπο θὰ ἔλεπε, νομίζεις, κανένα μέρος τῆς ἀρετῆς, μιά πού θὰ ἤξερε ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀκριβῶς ὅπως γίνονται, θὰ γίνουσι καὶ θὰ ἔχουν γίνει, καὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ τὰ κακὰ; Καὶ φαντάζεσαι πῶς ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς θὰ εἶναι φτωχὸς σὲ σωφροσύνη, δικαιοσύνη καὶ δσιότητα, ἀφοῦ σ' αὐτὸν μόνο ταιριάζει καὶ σχετικὰ μὲ τοὺς θεοὺς καὶ σχετικὰ μὲ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξεχωρίζη μὲ προσοχὴ τὰ δεινὰ καὶ τὰ μὴ δεινὰ καὶ νὰ πορίζεται τὰ ἀγαθὰ, μιά πού γνωρίζει νὰ ἀναστρέφεται ὀρθὰ μ' αὐτὰ τὰ πράγματα;

ΝΙ. Λέγειν τι, ὦ Σώκρατες, μοι δοκεῖς.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Νικία, μόριον ἀρετῆς ἂν εἴη τὸ νῦν σοι λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετῆ.

ΝΙ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόριον εἶναι ἐν τῶν τῆς ἀρετῆς.

ΝΙ. Ἐφαμεν γάρ.

ΣΩ. Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται.

ΝΙ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα εὐρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρεία ὃ τι ἐστίν.

ΝΙ. Οὐ φανόμεθα.

ΛΑ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ φίλε Νικία, ᾤμην σε εὐρήσειν, 200a ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας Σωκράτει ἀποκρινάμενον· πάνν δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον, ὡς τῆ παρὰ τοῦ Δάμωνος σοφῆα αὐτὴν ἀνευρήσει.

XXX. ΝΙ. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἶε σὺ εἶτε πρᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανήσομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις, καὶ οὐδὲν εἶ διοίσει, ὡς ἔοικε, σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναί ὡν προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν b ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον πρᾶγμα ἐργάζεσθαι, οὐδὲν πρὸς σαιτῶν βλέπειν ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέγομεν νῦν τε ἐπεικῶς εἰρησθαι, καὶ εἰ τι αὐτῶν μὴ ἰκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπιανοθώσεσθαι καὶ μετὰ Δάμωνος, οὐ σὺ τι οἶε καταγελᾶν, καὶ ταῦτα οὐδ' ἰδῶν πάποτε τὸν Δάμωνα, καὶ μετ' ἄλλων· καὶ ἐπειδὴν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σέ, καὶ σὺ φθονήσω· δοκεῖς γάρ c μοι καὶ μάλα σφόδρα δεῖσθαι μαθεῖν.

ΛΑ. Σοφός γάρ τοι σὺ εἶ, ὦ Νικία. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ Λυσίμαχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλευσά, σέ μὲν καὶ ἐμέ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαίρειν ἔαν, Σωκράτη δὲ

ΝΙ. Σὰ νὰ μοῦ φαίνεται ὅτι ἔχεις δίκιο.

ΣΩ. Αὐτὸ πού μᾶς ὤρισες λοιπόν, Νικία, δὲν εἶναι μικρὸ μέρος τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ στὸ σύνολό της.

ΝΙ. Φαίνεται.

ΣΩ. Καὶ ὅμως εἶπαμε ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς.

ΝΙ. Naί, τὸ εἶπαμε.

ΣΩ. Αὐτὸ ὅμως πού λέγομε τώρα, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι μέρος.

ΝΙ. Δὲν φαίνεται.

ΣΩ. Δὲν ἔχομε λοιπόν βρεῖ, Νικία, τί εἶναι ἀνδρεία.

ΝΙ. Ὅχι, δὲν τὸ βρήκαμε.

ΛΑ. Καὶ ὅμως ἐγὼ, φίλε Νικία, φανταζόμενον ὅτι σὺ θὰ τὸ βρῆς, βλέποντας ὅτι περιφρόνησες τὴς ἀπαντήσεως πού ἔδωσα στὸν Σωκράτη. Πολύ 200a Ὁ Λάχης καὶ ὁ Νικίας μεγάλη δὲ ἐλπίδα εἶχα ὅτι μετ' ἀνταλλάσσουσι εἰρω-βοήθεια τῆς σοφίας, πού πήρες ἀπὸ νικὰ πειράγματα τὸν Δάμωνα, θὰ ἀνακάλυπτες τὴν ἀνδρεία.

XXX. ΝΙ. Σὲ συγχαίρω, Λάχη, γιατί δὲν σκοτιζέσαι πᾶ καθόλου πού, μόλις τώρα, ἀποδείχτηκες ὅτι δὲν ξέρεις τίποτε γιὰ τὴν ἀνδρεία. Κοιτάξεις μόνο ἂν θὰ ἀποδειχτῆ ὅτι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἓνας τέτοιος. Καὶ καθόλου δὲν θὰ σέ μέλει, ὅπως φαίνεται, πού ἀγνοεῖς μαζί με μένα ἐκεῖνα πού ἀρμόζει νὰ ξέρη ἓνας ἄνδρας πού φαντάζεται ὅτι εἶναι κάτι. Ἡ πράξη σου εἶναι ἐντελῶς ἀνθρώπινη· σ' ἔχεις τοὺς ἄλλους καὶ δὲν γυρίζεις καθόλου τὸ βλέμμα στὸν ἑαυτό σου. Ὅσο γιὰ μένα, νομίζω ὅτι καὶ τώρα ἀρκετὰ καλὰ μίλησα γιὰ τὸ θέμα μας, ἀλλὰ καὶ ἂν κάτι δὲν εἰπώθηκε ἰκανοποιητικά, θὰ τὸ διορθώσω ἀργότερα μετ' τὴ βοήθεια τοῦ Δάμωνος, πού ἐσὺ φαντάζεσαι ὅτι τὸν γελοιοποιεῖς, καὶ μάλιστα χωρὶς οὔτε νὰ τὸν ἔχης δεῖ ποτέ σου, καὶ μετ' τὴ βοήθεια ἄλλων. Καὶ ὅταν στερεώσω καλὰ τὴς σκέψεῖς μου στὰ ἀδύνατα τώρα σημεῖα, θὰ τὴς ἀνακοινώσω καὶ σέ σένα καὶ δὲν θὰ σοῦ τίς ἀρηθῶ. Γιατί μοῦ φαίνεσαι πῶς ἔχεις μεγάλη ἀνάγκη νὰ μάθης.

ΛΑ. Naί, γιατί σὺ βέβαια εἶσαι σοφός, Νικία. Ὅμως ἐγὼ συμβουλευῶ τὸν Λυσίμαχο ἐδῶ καὶ τὸν Μελησία, ὅσο γιὰ τὴν ἀγωγή τῶν νεανίσκων νὰ στείλουν στὸ καλὸ ἔσένα καὶ μένα καὶ νὰ μὴν ἀφήνουν ἀπὸ κοντὰ τους, ὅπως ἔλεγα

τοῦτον, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφίναί· εἰ δὲ καὶ ἱμῖν ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταῦτα ἂν ταῦτ' ἐποίουν.

ΝΙ. Ταῦτα μὲν κἀγὼ ἐγγυῶν, ἐάντερ ἐθέλῃ Σωκράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελίσθαι, μηδένα ἄλλον ζητεῖν· ἐπεὶ κἀν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τοῦτ' ἦριστον ἐπιτρέπομι, εἰ ἐθέλοι οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλος· μοι ἐκαστοτε ζητίσθην, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τοῦτου μνησθῶ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλει· ἀλλ' ἄρα, ὦ Λυσίμαχε, εἰ τι σοῦ ἂν μᾶλλον ὅπακοῦσι Σωκράτης.

ΛΥ. Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τοῦτ' πολλὰ ἂν ἐβλήσαμι ποιεῖν, ἂ οὐκ ἂν ἄλλος πάνν πολλοὺς ἐθέλοιμι. πῶς οὖν φῆς, ὦ Σώκρατες; ὅπακοῦσαι τι καὶ ἐμπροθυμήσει ὡς βελτίστους γενέσθαι τοῖς μειρακίοις;

XXXI. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν δεῖνόν εἴη, ὦ Λυσίμαχε, τοῦτό γε, μὴ ἐθέλειν τῷ ἐμπροθυμῆσθαι ὡς βελτίστῳ γενέσθαι· εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς διαλόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ μὲν ἐφάνην εἰδῶς, τάδε δὲ μὴ εἰδότες, δίκαιον ἂν ἦν ἐμὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον παρακαλεῖν νῦν δ' — ὁμοίως γὰρ πάντες ἐν ἀπορία ἐγενόμεθα· τί οὖν ἂν τις ἡμῶν τίνα προαγοῖτο; ἔμοι μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ οὐδένα· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, σκέψασθε ἂν τι δόξω ἐμβουλεύειν ἱμῖν. ἐγὼ γὰρ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες — οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγος — κοινῇ πάντας ἡμᾶς ζητεῖν μάλιστα μὲν ἡμῖν αἰτοῦ διδάσκαλον ὡς ἄριστον, δεόμεθα γὰρ, ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε ἄλλων μισθῶν· ἔαν δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν, ὡς νῦν ἔχομεν, οὐ ἐμβουλεύεσθαι. εἰ δὲ τις ἡμῶν καταγελᾷσθαι, ὅτι τηλικιόδε ὄντες εἰς διδασκάλων ἀξιῶμεν φοιτᾶν, τὸν Ὅμηρον δοκεῖ μοι χρῆναι προσβάλλεσθαι, δὲ εἴη οἷον ἀγαθὴν εἶναι αἰδῶν κερημένῳ ἀνδρὶ παρ' εἶναι· καὶ ἡμεῖς οὖν ἑσάντες χαίρειν εἰ τίς τι ἐρεῖ, κοινῇ ἡμῶν αὐτῶν· καὶ τῶν μειρακίων ἐπιμελείαν ποιησώμεθα.

ΛΥ. Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· καὶ ἐθέλω, ὅσῳπερ γεραίτατός εἰμι, τοσοῦτ' προθυμότητα μανθάνειν μετὰ τὸν νεανίσκων· ἀλλὰ μοι οὕτωσι ποιήσον·

1) Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν θέλησε ποτε νὰ ἀναλάβῃ μάθημα ὅπως οἱ σοφιστῆς ἢ οἱ τεχνικοί. Ἀπέφρασε λέγοντας ὅτι δὲν διδάσκει τίποτε. Καὶ πραγματικῶς ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ὀρισμένες εἰδικῆς γνώσεις.

2) Ὀδύσσεια Ρ 347: καθῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κερημένῳ ζῆρὶ παρ'εἶναι. (Μετὰφρ. Ζητήσιμος Σιδέρη, ἐκδ. Ζαχαροπούλου).

καὶ στὴν ἀρχῇ, τοῦτον ἐδῶ τὸν Σωκράτη. Ἄν εἶχα κι ἐγὼ παιδιὰ σὲ ἡλικία, αὐτὰ τὰ ἴδια θὰ ἔκανα.

ΝΙ. Σ' αὐτὰ κι ἐγὼ βέβαια συμφωνῶ· ἂν ὁ Σωκράτης θέλῃ νὰ φροντίσῃ γιὰ τοὺς νεανίσκους, νὰ μὴ ζητοῦν ἄλλον κανένα· με ὀλη μου τὴν καρδιά κι ἐγὼ θὰ τοῦ ἐμπιστευθῶμουν τὸ γιό μου τὸν Νικήρατο, ἂν τὸ ἤθελε. Μὰ νὰ, κάθε φορά πού τοῦ μόνο λόγο, μοῦ συστατῶ ἄλλους, ὁ ἴδιος δὲν δέχεται (*). Μόνο κοίταξε, Λυσίμαχε, μήπως εἶσένα σὲ ἀκούσῃ περισσότερο ὁ Σωκράτης.

ΛΥ. Κι εἶναι δίκαιο, Νικία, νὰ τὸ κάμῃς. Γιατί κι ἐγὼ θὰ ἔκανα πολλὰ γι' αὐτόν, ὅσα σὲ πολὺ λίγους ἄλλους θὰ ἔκανα. Τί ἀποφασίζεις λοιπὸν, Σωκράτη; θὰ ἀκούσῃς τὴν παράκλησή μας καὶ θὰ δεῖξῃς μαζί με προθυμία νὰ γίνουν ὅσο τὸ δυνατόν καλύτεροι οἱ νεανίσκοι;

XXXI. ΣΩ. Θὰ ἦταν ροβερό πρᾶγμα, Λυσίμαχε, νὰ ἀρνῆται κανεὶς τὴ βροθῆεία του σὲ κάποιον πού θέλει νὰ γίνῃ βέλτιστος. Ἄν βέβαια στὴ συζήτηση

Συμπέρασμα

πού κάναμε τώρα, φάνηκε ἐγὼ ὅτι γνωρίζω, καὶ οἱ δύο τους αὐτοὶ ὅτι δὲν γνωρίζουν, θάταν σωστὸ ἐμένα κυρίως νὰ καλῆτε γι' αὐτὸ τὸ ἔργο. Τώρα ὁμως, μὰ πού ὄλοι μας βρεθήκαμε στὸ ἴδιο ἀδιέξοδο, γιὰ ποῖο λόγο καὶ ποῖον νὰ διαλεξῆ κανεὶς ἀπὸ μᾶς; Κατὰ τὴ γνώμη τὴ δική μου, κανένα. Καὶ μὰ πού φτάσαμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, προσέξτε ἂν σὰς φαίνεται καλὴ συμβουλή αὐτὸ πού θὰ εἶω. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, νομίζω ὅτι πρέπει ὄλοι μαζί—κανεὶς μας ἀσφαλῶς δὲν θὰ κοινολόγησῃ τὰ λόγια μου—νὰ ζητοῦμε γιὰ μᾶς προπάντων τοὺς ἴδιους ἔναν ἀριστο δάσκαλο, γιὰτι μᾶς χρειάζεται, ἔπειτα καὶ γιὰ τοὺς νεανίας, χωρὶς οὐτε χρήματα, οὐτε τίποτε ἄλλο νὰ λυπούμαστε· νὰ ἀφήνωμε τὸν ἑαυτὸ μας στὴν κατάστασῃ στὴν ὅποια τώρα εἴμαστε, αὐτὸ δὲν τὸ συστώ. Κι ἂν κανεὶς γελᾷσῃ μαζί μας, γιὰτι στὴν ἡλικία μας κρύνομε ἄξιο νὰ πηγαῖνομε σὲ δάσκαλο, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τοῦ προβάλλωμε τὸν Ὅμηρον πού εἶπεν ὅτι ἀποίους σὲ ἀνάγκη βρισκεται ντροπῇ δὲν πρέπει νάχειν (*). Μὴ δίνοντας λοιπὸν σημασία σὲ ὅτι θὰ ποῖν, θὰ φροντίσωμε ὄλοι μαζί γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ γιὰ τοὺς νεανίσκους.

ΛΥ. Σὲ μένα, Σωκράτη, ἀρέσουν αὐτὰ πού λέγεις. Καὶ θέλω, ὅσο εἶμαι πῶ γέρος, τόσο καὶ πῶ πρόθυμα νὰ μαθητεύω μαζί με τοὺς νεανίσκους. Μόνο κάμῃ, σὲ παρα-

αβριον εωθεν αφικου οικαδε, και μη αλλως ποιήσης, Ινα
 c βουλευσώμεθα περι αυτων τούτων' τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν
 συνοουσίαν διαλύσωμεν.

ΣΩ. Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυσίμαχε, ταῦτα και ἤξω παρὰ
 σὲ αβριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.

καλῶ, ὅπως θὰ πῶ. Ἔλα αβριο ἀπὸ τὸ πρῶι στὸ σπίτι, ὠρι-
 σμένως, γιὰ νὰ σκεφτοῦμε ἀπάνω σ' αὐτά. Ὅσο γιὰ τώρα, c
 ας διαλύσωμε τὴ συγκέντρωσή μας.

ΣΩ. Ναι, Λυσίμαχε, θὰ κάμω αὐτὰ και θάρρω αβριο
 σὲ σένα, ἂν θέλῃ ὁ θεός.